

SINT
...Spanje...

108STE JAARGANG — NO.: 272 ZATERDAG 23 NOVEMBER 1991

AMIGOE

Preke

Wie gaan er dit jaar níet mee naar Spanje?!

Salvadoraanse vliegtuigen blijven aan grond

■ *SAN SALVADOR - Bij de bevordering van 165 soldaten van de Salvadoraanse luchtmacht van het Parachutistenbataljon dienden vliegtuigen van de luchtmacht als achtergrond. Voorlopig kunnen zij volgens plan dit blijven doen omdat president Alfredo Cristiani bevolen heeft vliegtuigen niet meer te gebruiken voor anti-guerrilla-acties. Dit is een antwoord op het eenzijdig door het Salvadoraanse verzet afgekondigde bestand. Het verzet had geklaagd dat het leger zijn acties voortzette en had gedreigd het bestand open te breken. De reactie van de president werd als positief aangemerkt door het verzet maar is zeker niet voldoende, zo meent de Farabundo Marti-guerrillaleiding.*

Nieuwe VN-secretaris wacht enorme erfenis

Keuze Boutros Ghali positief ontvangen

NEW YORK - De Egyptische vice-premier Boutros Boutros Ghali zal zich als secretaris-generaal van de Verenigde Naties inzetten voor een dialoog tussen de rijke industrielanden en de ontwikkelingslanden van de Derde Wereld. Dat heeft Boutros Ghali vrijdag gezegd nadat bekend werd dat de VN-Veiligheidsraad hem heeft voorgedragen als opvolger van Javier Perez de Cuellar.

De 69-jarige Egyptenaar zonde zich vrijdag tijdens een kort bezoek aan Bonn "zeer verheugd" over zijn voordracht. Een VN-woordvoerder zei vrijdag dat de stemming in de Algemene Vergadering, die overigens een formaliteit lijkt, niet zal plaatshebben voor komende vrijdag.

Uit de hele wereld kwamen positieve reacties op de voordracht van Boutros Ghali. Opvallend stil bleef het alleen in Israel en Irak, twee landen die regelmatig botsten met de Verenigde Naties. De Palestijnse Bevrijdingsorganisatie (PLO), die streeft naar een eigen staat, reageerde daarentegen snel. De PLO hoopt dat de Egyptenaar snel actie onderneemt voor grotere betrokkenheid van de VN bij het Midden-Oosten. De Organisatie van Afrikaanse eenheid (OAE) noemde de verkiezing een overwinning van Afrika, het enige continent dat nog nooit een hoogste man of vrouw voor de volkenbond leverde. In veel reacties werd er op gewezen dat de benoeming de onderhandelingspositie van Afrika in internationale fora zal versterken. Desondanks toonden Zimbabwe en Nigeria, die beiden een eigen kandidaat naar voren hadden geschoven, zich teleurgesteld.

VERHEUGD

Egyptische functionarissen hebben vrijdag zeer verheugd gereageerd op de verkiezing van Boutros Ghali. Zij zien hierin een overwinning voor de gematigde opstelling van Egypte. Er spreekt ook waardering uit voor Egyptes positie als grote Afrikaanse natie, niet-gebonden land en leidende en grootste Arabische natie, aldus een regeringsverklaring. Egypte werd jarenlang veracht door de Arabische wereld en gemeden door andere Derdewereldlanden nadat het in 1979 als enige vrede sloot met Israel. Cairo stelde zich op als een trouwe bondgenoot van de Verenigde Staten, wat dit jaar nog duidelijk bleek toen het Washington hielp een alliantie van Westerse en Arabische legers te vormen om de Irakse troepen uit Kuwayt te verdrijven.

Boutros Ghali zal van de huidige secretaris-generaal een enorme hoeveelheid problemen erven. Een van zijn eerste taken lijkt een reorganisatie van de volkenbond, die wordt geplaagd door geldgebrek, overmatige bureaucratie en snel toenemende verantwoordelijkheden. Het vredesakkoord in Kampuchea betekent dat de VN binnenkort de grootste vredesmacht uit zijn geschiedenis gaat stationeren, een vredesmacht die verantwoordelijk is voor vrijwel het hele reilen en zeilen in het Indochinese land. Ook in de Westelijke Sahara zijn al de eerste eenheden van een nieuwe VN-vredesmacht gearriveerd en het is niet uitgesloten dat VN-troepen ook een eventueel vredesakkoord in Joegoslavie zullen gaan bewaken. De VN is tevens nog volop betrokken bij de naweeen van de Golfoorlog.

Hoofdstad Zuid Ossetie belegerd

MOSKOU - Georgische troepen belegeren de hoofdstad van Zuid-Ossetie, Tsjinvali. Door alle toegangswegen te blokkeren verhinderen ze elke bevoorrading of het sturen van hulp. Dit heeft het Sovjet-persbureau TASS vrijdag gemeld.

De stad welke al verscheidene maanden wordt aangevallen, zou "met een ernstig tekort" aan voedsel, gas en elektriciteit kampen. Dit moet allemaal in de stad worden ingevoerd. Het nieuws van het beleg valt samen met de oproep van president Zviad Gamsachoerdia van Georgie aan "alle Georgiers die een wapen kunnen dragen", zaterdag naar Tsjinvali te marcheren.

Overleg over 14e bestand in Joegoslavië

GENEVE - Met het doel een nieuwe wapenstilstand te bereiken is in Geneve geheim overleg begonnen van Kroaten en Serviers met de EG en de VN als bemiddelaars. Het zou het veertiende bestand moeten worden.

In Rome zei vrijdag de secretaris-generaal van de VN, Javier Perez de Cuellar, dat pas na het afsluiten van de missie van Cyrus Vance een beslissing kan worden genomen over het sturen van VN-vredesmacht. Aan zo'n troepenmacht zouden Europese eenheden moeten deelnemen, zo zei de VN-chef die vrijdag aan een driedaags bezoek aan Italië begon. Perez de Cuellar is vandaag door paus Johannes-Paulus II in prive-audientie ontvangen.

Het overleg in Geneve is in het gebouw van de Verenigde Naties. Aan de onderhandelingen neemt de Amerikaanse VN-bemiddelaar Cyrus Vance deel. Tot de bijeenkomst is besloten na gesprekken in Belgrado tussen de afgezant van de EG, Lord Carrington en VN-vertegenwoordiger Vance.

Washington: Vervolg MO-conferentie 4 december

Israël: nederzettingen-beleid is bespreekbaar

WASHINGTON - De Verenigde Staten hebben Israel en de Arabieren uitgenodigd om op 4 december in Washington deel te nemen aan de tweede ronde van de vredesbesprekingen over het Midden-Oosten. Dat heeft de woordvoerster van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken, Margaret Tutwiler, vrijdag bekendgemaakt. De Israelische premier Shamir heeft inmiddels in Washington laten doorschemeren dat Israel bereid is te praten over de toekomst van de Israelische nederzettingen in bezet gebied.

Uitnodigingen voor het vervolg van het vredesoverleg over het Midden Oosten zijn of worden op korte termijn overhandigd aan Israel, Syrie, Libanon, Jordanie en Palestijnse vertegenwoordigers, aldus Tutwiler. In Washington worden volgens plan in drie werkgroepen bilaterale onderhandelingen gevoerd tussen Israel, de Jordaans/Palestijnse delegatie, Syrie en Libanon. De bekendmaking kwam kort nadat de Israelische premier Yitzhak Shamir, die op bezoek is in Washington, had gezegd dat nog geen overeenstemming is bereikt over plaats en datum voor de hervatting van de vredesbesprekingen, die eind vorige maand begonnen in Madrid. "Ik denk dat we nog vragen in detail moeten uitwerken en opnieuw bediscussieren", aldus Shamir na overleg met de Amerikaanse president, George Bush.

WEKEN GEWACHT

Op de vraag wat er zal gebeuren indien de Israelische regering de uitnodiging niet aanvaardt, antwoordde Tutwiler: "Dan zal geen overleg plaatshebben". De Amerikaanse regering heeft drie weken gewacht tot de partijen tot een akkoord over plaats en datum voor het vervolgoverleg zouden komen, liet Tutwiler weten. Uiteindelijk besloot Washington zelf de knoop door te hakken. De opmerking van Tutwiler dat de besprekingen in een later stadium alsnog naar het Midden-Oosten kunnen worden verplaatst, leek een handreiking naar Israel.

De Israelische regering heeft er steeds op aangedrongen dat de vredesbesprekingen plaatshebben in het Midden-Oosten en Shamir zei deze week nog dat Washington te ver uit de buurt ligt. De Israelische premier toonde zich toen bereid het overleg te hervatten op Cyprus. Na het overleg vrijdag in Washington met Bush maakte Shamir bekend dat Israel bereid is te praten over de Israelische nederzettingen in bezet gebied. "De nederzettingen zijn deel van het territoriale probleem en het territoriaal probleem zal ter discussie staan en worden besproken tijdens de onderhandelingen", aldus de Israelische premier.

De uitspraak van shamir kan de voorbode zijn van een Israelische concessie. De regering van Shamir heeft tot nu toe geweigerd de vestiging van nieuwe nederzettingen in bezet gebied te bevriezen, ondanks oproepen daartoe. Shamir heeft zich tot op heden eveneens verzet tegen voorstellen om bezet gebied op te geven in ruil voor vrede met de Arabische buurlanden.

De Arabieren eisen teruggave van de Golan-hoogte, de westoever van de Jordaan en de Gaza-strook, die Israel in de oorlog van 1967 veroverde. Vertegenwoordigers van Jordanie en de Palestijnen hebben al laten weten dat zij op 4 december aan het vredesoverleg in Washington zullen deelnemen.

Akkoord Mobutu en oppositie:

Zaïre krijgt nieuw kabinet

KINSHASA - President Mobutu Sese Seko van Zaire en de oppositie hebben vrijdag een vredesakkoord getekend dat tot stand is gekomen met bemiddeling van Senegal.

Volgens het akkoord, dat een einde moet maken aan de politieke crisis in het land, wordt een nieuwe regering onder leiding van de oppositie benoemd. Tot de ondertekenaars behoorden voorzitter Joseph Ileo Songo van de oppositie-alliantie Heilige unie en Vunduawe Te Mako, het hoofd van de Mobutugezinde coalitie Verenigde democratische krachten. Ook de Senegalese president, Abdou Diouf, zette zijn handtekening. Het is nog onduidelijk wie de nieuwe regering gaat leiden. Onlangs benoemde Mobutu een van zijn meest uitgesproken critici, Etienne Tshisekedi, tot premier om hem enkele dagen later weer af te zetten.

Het akkoord omvat vier punten die de oppositie onder meer toegang toezeggen tot de officiele media. Tevens worden de doelstellingen onderschreven van de Nationale conferentie, waarin voor- en tegenstanders van Mobutu vergaderen over politieke hervormingen. Na talloze onderbrekingen, onder meer door rellen waarbij naar schatting 250 doden vielen, werd de nationale conferentie deze week hervat.

Jeltsin in Bonn: moeilijk halfjaar voor boeg

Nucleaire wapens blijven onder centraal commando

BONN - De kernwapens van de Sovjetunie moeten volgens president Boris Jeltsin van Rusland ook in de toekomst onder centraal commando blijven.

Het is onaanvaardbaar dat de centrale controle over het nucleaire arsenaal wegvalt, aldus Jeltsin vrijdag tegenover de commissie voor Buitenlandse zaken van de bondsdag. Op zijn eerste buitenlandse reis na de mislukte coup van augustus tegen president Gorbatsjov brengt Jeltsin een driedaags bezoek aan Duitsland.

Nu de oude Sovjetunie niet meer bestaat, wordt het noodzakelijk dat de economische betrekkingen met Rusland en de andere republieken opnieuw worden opgebouwd. De Duitse economie zal Rusland bij alle praktische vragen terzijde staan, maar "Uzelf moet de mouwen opstropen en aan de slag gaan". Dit heeft Otto Wolf von Amerongen, de voorzitter van de Duitse Kamer van Koophandel voor de betrekkingen met Oost-Europa, vrijdag tegen Jeltsin gezegd toen deze een bezoek aan Keulen bracht. De Russische president had ongeveer vijftig vertegenwoordigers van Russische bedrijven bij zich, die contacten willen aanknopen met Duitse ondernemingen.

De komende zes maanden worden heel zwaar voor het volk van Rusland, zo zei Jeltsin tegen president Richard von Weizsacker aan wie hij een bezoek bracht. Boven op de forse prijsstijgingen van allerhande artikelen komen nog de winterse omstandigheden, die grote offers van de mensen zullen vragen.

■ *JERUZALEM - De Israelische politie houdt een oogje in het zeil bij het Vrijdaggebed van de Palestijnse Moslims in de El Aqsa moskee in het oude deel van Jeruzalem. Dit is een van de belangrijkste heiligdommen voor de Islamitische wereld.*

Vrijdag-gebed in El Aqsa-moskee

Vlak voor stembus

Gratis rijles voor Belgische dienstplichtigen

BRUSSEL - Twee dagen voor de verkiezingen heeft de Belgische minister van Defensie, Guy Coeme, dienstplichtigen een prettige verrassing bezorgd. De soldaten kunnen voortaan gratis hun rijbewijs in het leger halen. Rijschoolhouders reageerden kwaad. Zij vrezen voor ontslagen. Gratis rijlessen zijn tot nu toe alleen weggelegd voor "miliciens" die in dienst op de wagen moesten. Om alle dienstplichtigen les te kunnen geven zijn er 78 wagens aangekocht en komen er 33 autorijscholen. Daarvan zijn er nu drie. Bovendien komen er 120 leraren en een groep examinatoren bij. Volgens een woordvoerster van het ministerie van Defensie is het "louter toevallig" dat de beslissing vlak voor de verkiezingen valt.

Japanse zakenlui:

Meer contact EG

BRUSSEL - Driekwart van de Japanse zakenlui acht het noodzakelijk dat het land nauwere handelsbetrekkingen aanknoopt met de Europese Gemeenschap. Dat blijkt uit een opiniepeiling die de EG in dat land heeft laten instellen. De uitslag daarvan is vrijdag in Brussel bekendgemaakt. Wat de EG is lijkt in Japan redelijk goed bekend te zijn. Vier van de vijf Japanners weten dat de EG bestaat.

Doden bij aanslag in Zuid Libanon

JERUZALEM - Bij een bomaanslag in het zuiden van Libanon zijn zaterdag een burger en een lid van het Zuidlibanese leger (SLA) gedood. Zo heeft een woordvoerster van het Israelische leger zaterdag bekendgemaakt.

Een andere militair die deel uitmaakt van het door Israel gesteunde SLA, raakte gewond. De bom werd van afstand tot ontploffing gebracht, aldus de Israelische woordvoerster. Zij zei dat de aanslag plaatsvond in de buurt van Jezzine, een plaats die ten noorden van de door Israel ingestelde "veiligheidszone" in het zuiden van Libanon ligt.

Libanons minister van Binnenlandse zaken generaal Sami Khatib zei zaterdag ervan overtuigd te zijn dat Israel betrokken is bij de aanslag op de Amerikaanse universiteit van Bayrut op 8 november. Volgens generaal Khatib heeft een verdachte die door de politie is gearresteerd, bekend dat hij handelde in opdracht van personen in de door Israel ingestelde veiligheidszone.

SPA: gezaghebber Sint Maarten is 'medeplichtig'

WILLEMSTAD/PHILIPSBURG — Volgens de St. Maartense oppositiepartij SPA van Vance James is gezaghebber Ralph Richardson medeplichtig voor de wantoestanden die er op St. Maarten heersen. Hij had immers een toezichthoudende taak als voorzitter van het Bestuurscollege, maar greep niet in. "Het gebrek aan toezicht leidde tot de handhaving van de status quo, die gekenmerkt wordt door wanbeleid en corruptie op grote schaal," aldus Vance James.

Richardson was onlangs in de publiciteit: eerst omdat hij zijn vroegtijdig vertrek aankondigde als gezaghebber, daarna omdat hij de Tweede Kamer betichtte van kwadertrouw, omdat men een voor St. Maartense begrippen negatieve motie aannam. Richardson stapt eind dit jaar op. Hij heeft ongeveer 10 jaar als gezaghebber van St. Maarten gezeten.

De SPA, die na een heel korte tijd in de coalitie weer in de oppositie terecht kwam, heeft weinig lof voor Richardson, die, aldus de partij, niet ingreep in het chaotische DP-beleid (de DP zit weer met de PPD in de regering, RED) waaroor het eiland nu een moeilijke toekomst te wachten staat. Ook de DP, die de afgelopen 40 jaar non-stop aan de macht is geweest, krijgt van James een behoorlijke veeg uit de pan. Volgens de SPA is er weinig hoop voor verandering nu dezelfde mensen het weer voor het zeggen hebben.

WILLEMSTAD — In het Penthouse van het Van der Valk Plaza Hotel kregen de geslaagden voor de EHBO-cursus woensdagavond 14 november 1991 hun diploma. Vijf van de twaalf cursisten legden het examen met goed gevolg af. Na vier maanden studeren en praktijkoefening zijn zij in staat om bij een ongeval deskundig eerste hulp te verlenen.

Tijdens de praktische lessen waren mensen aanwezig die voor slachtoffer spelden. 'Het was net echt. Bij een ongeluk is het belangrijk dat je precies weet wat je moet doen om snel te kunnen handelen. Je mag geen tijd verliezen', aldus de chef security van het Van der Valk Plaza Hotel en een van de geslaagden, Jansen.

Nieuw Koreaans restaurant

■*WILLEMSTAD — 'New Korean Restaurant' is de naam van een nieuw eethuis aan de Nieuwe Pareraweg. Het restaurant is, zoals de naam al zegt, gespecialiseerd in Koreaanse gerechten, zoals de Korean style beef. Ook de seafood-gerechten zijn aan te bevelen. Bij het restaurant kan men ook terecht voor meeneem-maaltijden. 'New Korean Restaurant' is open van half 12 tot 3 uur 's middags en van 6 tot 11 uur 's avonds. Op de foto de eigenaars familie Kauw-A-Tjoe, samen met hun kok Gang Shin Jung (geheel rechts).*

29 November in Koninkrijksministerraad
Hirsch Ballin herziet saneringsplan St.Maarten

WILLEMSTAD/DEN HAAG/PHILIPSBURG — Minister van Antilliaanse zaken, Ernst Hirsch Ballin, heeft een herzien saneringsplan opgesteld ten behoeve van St. Maarten. Dat 15 punten tellend document - door Hirsch Ballin "gezamenlijke afspraken" genoemd - werd veranderd, nadat vorige week op de Antillen geprekken plaats vonden tussen deze bewindsman, de centrale regering en het BC van St. Maarten.

In het document zegt Hirsch Ballin dat hij zo snel mogelijk een besluit wil nemen over de instelling van het onderzoekcommissie die de bestuurlijke besluitvorming op het eiland onder de loupe moet nemen en dat een en ander op 29 november in de koninkrijksregering aan de orde komt. Hij verzoekt het Bestuurscollege van St. Maarten "binnen enkele dagen" te reageren, indien men gelooft dat "de tekst van de afspraken op enig punt wijziging of aanvulling behoeft." In het stuk wordt onder andere gezegd dat het BC "uiterste terughoudendheid moet betrachten bij het benoemen en bevorderen van ambtenaren."

Hirsch Ballin kwam vorige week al met een lijst eisen naar de vergadering met St. Maarten en dat heeft behoorlijk wat kwaad bloed gezet. Er kwamen punten in voor die volgens de St. Maartense politici overbodig dan wel niet relevant zijn. Het gesprek was "pittig", lieten alle partijen toen ook weten. Overeenstemming werd wel bereikt over het aanwijzen van een drie-tal bestuurskundigen die de besluitvorming op het eiland moeten ondezoeken. Pas dan zal Hirsch Ballin beslissen of al dan niet bestuurlijk wordt ingegrepen zoals de Tweede Kamer verzocht heeft, verklaarde hij zondag aan journalisten op Curaçao.

Amper 3 dagen daarna heeft hij een "nieuwe lijst" gestuurd naar St. Maarten. Daarin zegt hij weer, dat er snel duidelijkheid moet komen over de bestuurlijke situatie van St. Maarten. "Met name de eilandsraad ... heeft daar naar mijn mening behoefte aan." Hij zegt deze afspraken in de eerstvolgende vergadering van de koninkrijksministerraad op 29 november aan de orde te zullen stellen zodat de onderzoekcommissie van "onafhankelijke deskundigen" benoemd kan worden.

Een greep uit de punten, zoals door Hirsch Ballin opgesomd: alle partijen verklaren zich maximaal te zullen inzetten voor de deugdelijkheid van bestuur van St. Maarten en hebben daartoe concrete afspraken gemaakt; er zal op korte termijn een stappenplan worden opgesteld voor verdere versterking van het justitiële apparaat en het politie-korpsonderdeel Bovenwindse eilanden zal uitgebreid worden; het OM zal tijdelijk bijstand nodig hebben voor specifieke onderzoeken; er zal douane komen op St. Maarten en er zal met Frankrijk overleg worden gevoerd; de regering van de Antillen moet er voor zorg dragen dat op de kortst mogelijke termijn de inspectie der belastingen aanslagen kan produceren en controles kan uitvoeren; het BC van St. Maarten zal zorgdragen voor voldoende capaciteit van het nu onderbezette Ontvangerskantoor; de inning van achterstallige belastingen zal uiterlijk in januari '92 op gang worden gebracht; er komt een onderzoekcommisie naar de bestuurlijke besluitvorming; die zal uiterlijk binnen 3 maanden rapport moeten uitbrengen; indien op de lijst besluiten voorkomen die ongedaan gemaakt moeten worden, dan zullen in overleg met de overheid van de Antillen externe adviseurs aangetrokken worden om advies te geven. In afwachting hiervan zal terughoudendheid betracht moeten worden met betrekking tot de bevordering en benoeming van ambtenaren.

De lijst vervolgt: het proces tot verbetering en versterking van het bestuursapparaat moet voortgezet worden; er zal medio 1992 een systematische evaluatie plaats vinden van de beschikbaar gestelde personele hulp; het leningscontract met het Italiaanse credietverzekerings-instituut voor de luchthavenuitbreiding kan - conform de eis van de minister president Liberia-Peters - niet worden goedgekeurd, idem de overeenkomst voor de uitbreiding van de zeehaven; inzake de luchthavencontracten zal de uitkomst van de lopende civiele procedures worden afgewacht. Als laatste punt wordt genoemd dat medio 1992 de partijen in gezamenlijk overleg de nakoming van deze afspraken aan een systematische evaluatie zullen onderwerpen.

Stoute mensenkinderen opgepast....

■*WILLEMSTAD — Grote en kleine mensen opgepast: Sint is weer en hij zal de komende tijd iedereen goed in de gaten houden. Hij arriveerde vanochtend op zijn boot in de haven. Vandaaruit is hij naar het gebouw van de Landsloterij gegaan en vervolgens naar het Wilhelminaplein. Deze foto werd geschoten vlak na aankomst op de Matheywerf....*

Dinsdag begint begrotingsbehandeling

WILLEMSTAD — Komende dinsdag gaat de openbare behandeling van de Landsbegroting 1992 van start in de Staten. Ook dit jaar zal de begroting naar verwachting weer per hoofdstuk (onderwerp/ministerie) worden behandeld. Waardoor niet steeds de hele ministerraad aanwezig zal hoeven te zijn. De vergadering zal toch zoals gebruikelijk wel enige dagen in beslag nemen. Aanvang is 9 uur 's morgens.

Open house landhuis Brievengat

WILLEMSTAD —Morgen is er weer open house in landhuis Brievengat, waarbij bezoekers in staat worden gesteld het landhuis te bezichtigen. Ook is er muziek, lekker krioyo en Indisceh eten, koffie en drankjes. Verder ontbreken de lokale handenarbeidartikelen niet. In verband met de komende feestmaand zal het open house ingaande morgen om 4 uur 's middags in plaats van 10 uur 's ochtens beginnen. Om 6 uur treedt de Grupo Folkloriko Antiyano op.

Dat valt samen met de happy hour die van 6 tot 7 uur duurt. Ook zal er de komende maand elke zondag open house zijn op het landhuis en niet langer alleen op de laatste zondag van de maand.

Wilsoe:"Ultimata hebben geen zin"
Birgen di Rosario: dinsdag uitbetaling loonsverhoging

WILLEMSTAD — De secretaris van de Stichting Birgen di Rosario betreurt de aangekondigde acties van de Bond voor verpleegkundig personeel (CBV). Hoewel het protokol nog niet ondertekend is, zal dit hoogstwaarschijnlijk volgende week gebeuren en zal dinsdag de beloofde 15procent loonsverhoging op het salarisstrookje prijken, aldus de secretaris.

Ook de 10 procent verhoging die over de afgelopen periode januari - oktober is toegezegd, zal volgens hem zeker worden uitbetaald, maar omdat het hier een aanzienlijk bedrag betreft, wordt het de komende maanden gespreid uitbetaald.

Dat het protokol, dat na dagen onderhandelen in het Las Palmas Hotel begin oktober tot stand kwam na stakingsacties, nog niet ondertekend is, is volgens de secretaris onder meer te wijten aan juridische kwesties, die een vertraging opleverden.

Minister Pietersz heeft inmiddels toegezegd met de betrokken partijen maandag om de tafel te gaan zitten. De gezaghebber, die de eilandsregering vertegenwoordigt in het conflict, verklaarde gisteren voor de televisie niet in te zien waarom er problemen zijn. Volgens hem is de uitbetaling van de salarisverhogingen een zaak tussen de stichting en haar werknemers. Het protokol is zijns inziens een zaak van het stichtingsbestuur en de overheid.

Hij meende verder dat de CBV veel te snel naar het middel van het stellen van een ultimatum grijpt. "We moeten eens ophouden met het stellen van ultimata."

De loonsverhoging van het 240 man en vrouw tellend personeel van bejaardentehuizen en crèches aangesloten bij de overkoepelende Stichting Birgen di Rosario is een uitermate slepende affaire aan het worden, die nu al ruim een jaar duurt.

Op 7 oktober jl. werd na een lange vergadering, waarbij minister Stanley Inderson, minister Eithel Pietersz en de betrokken gedeputeerden een akkoord bereikt. Achter de rug lag toen een afkoelingsperiode van 30 dagen, ingesteld door minister Pietersz. De regering honoreerde alle voorwaarden voor de nieuwe cao, die overigens al een jaar eerder was ondertekend. Het personeel kreeg de 25 procent loonsverhoging waarom gevraagd werd.

In totaal werd daarvoor vijf en een halve dag gestaakt in de bejaardentehuizen en de crèches over een periode van vijf maanden. Ook toen ging het om het uitbetalen van loonsverhoging. Het per[soneel] toonde eensgezind[heid] en weigerde het werk te h[ervatten] voordat er een op[lo]ssing werd bereikt. De re[ge]ring wilde in de begin[ne] niet met de beloofde sub[si]dieverhoging over de b[rug] komen, waardoor Birgen [di] Rosario haar personeel n[iet] volgens de bedongen cao k[on] uitbetalen.

De overheid op haar be[urt] verklaarde bij monde [van] gedeputeerde Faroe Me[...] tijdens een eilandsraadsv[er]gadering begin september [dat] de overheid de subsidie n[iet] kon uitbetalen vanwege [de] benarde financiële situat[ie] waarin zij zich bevindt. D[e]naast verklaarde hij dat [de] overheid niet verplicht is [om] uit te betalen, omdat de o[ver]heid geen partij zou [zijn] geweest bij de onderte[kening] van de cao een ja[ar] geleden.

Op haar beurt zei Birg[en] di Rosario toen dat de a[f]wezigheid van Monte Ho[...]ford, hoofd van dienst v[an] sociale zaken, betekende d[at] de overheid wel akkoord g[ing] met de cao. "We hadd[en] immers geen cao geteke[nd] met Birgen di Rosario als [er] er niet van overtuigd war[en] geweest dat overheid erm[ee] instemde", verklaar[de] Daphne Kibbelaar destijds.

De bejaardenstichti[ng] spande vervolgens een recht[s]zaak aan tegen de overhei[d] om haar gelijk te krijgen [in] de goedkeuring van de c[ao] en de toezegging om daa[r] voor 250.000 gulden extra [te] geven. De rechter ketste d[it] af maar besliste wel dat [er] maandelijks een verhogin[g] van 50.000 gulden moe[st] komen en wel met terugwe[r]kende kracht vanaf januari 1991.

Deze verhoging was vo[or] gens Birgen di Rosario, wa[ar] bij vijf bejaardentehuize[n] aangesloten zijn, bij lang[e] na niet genoeg om haar pe[r]soneel volgens de nieuwe ca[o] uit te betalen. De staker[s] hielden voet bij stuk. In d[e] cao staat immers dat sala[]rissen van het personeel va[n] de crèches en de bejaarden[tehuizen] zorg conform de lonen van d[e] ambtenaren moeten zijn, wa[t] inhoudt dat Birgen d[i] Rosario de non-discriminat[ie]regeling - het opheffen va[n] het verschil in salariëring tussen ongehuwden e[n] gehuwden - moet toepassen.

De leden van de vakbon[d] CBV hebben in het verlede[n] bewezen standvastig te zijn. Als er maandag gee[n] akkoord uit de bus komt e[n] dinsdag niet de toegezegde 15 procent loonsverhoging prijkt op het salarisstrookje dan ziet het ernaar uit da[t] Curaçao weer acties en we[l] licht een staking in de bejaar[den]huizen tegemoet gaat.

Daphne Kibbelaar:
"CBV is niet te kwader trouw bezig"

WILLEMSTAD — "Wij doen niet moeilijk en we willen geen ruzie maken." Daphne Kibbelaar, voorzitter van de vakbond voor verplegend personeel, betreurt het dat er niet in goede harmonie gehandeld kan worden en dat geschillen via de media worden uitgevochten. "Eigenlijk ging het al mis toen we tot een akkoord waren gekomen op 7 oktober. We wilden toen dat de gemaakte afspraken onmiddellijk in een protokol verwerkt zouden worden. Dat gebeurde echter niet."

Wat wel gebeurde is dat de CBV op 22 oktober jl. het protocol ondertekend en wel - door de regeringsvertegenwoordigers - opgestuurd kreeg, met de mededeling dat het protokol de zaterdag daarop om 8 uur bekrachtigd kon worden.

"Dat is natuurlijk niet netjes. Wij hadden een concept verwacht maar werden voor een voldongen feit gesteld", aldus Kibbelaar vanmorgen in een reactie. Bovendien bleek bij doorlezing van het protokol dat de overeengekomen wijzigingen niet waren opgenomen. "In feite kregen we het oude protokol opgestuurd."

Toen een paar weken geleden eindelijk de afspraak was gemaakt om met minister Pietersz van arbeid en sociale zaken en een vertegenwoordiger van het eilandgebied de zaak te regelen, kwam de laatstgenoemde niet opdagen. "Dat kan natuurlijk gebeuren maar dan willen wij wel weten waarom", aldus de voorzitter van de CBV.

Tijdens deze bijeenkomst zou het door de CBV alternatieve protokol worden behandeld. "Sindsdien hebben wij niets meer gehoord", aldus Kibbelaar. Het is echter belangrijk dat het protokol geregeld wordt, omdat op grond hiervan de Stichting Birgen di Rosario haar verplichtingen aan haar werknemers nakomt.

CBS: krap-geldpolitiek niet effectief

Kentering groei luchthaven, scheepsreparatie in mineur

WILLEMSTAD — Uit cijfers van het Economisch Profiel Nederlandse Antillen van het Centraal Bureau voor de Statistiek blijkt dat over het eerste kwartaal van 1991 Curaçao te maken kreeg met minder gunstige resultaten van de luchthaven. Zowel het passagiers- als het vrachtaanbod daalde. Ook de scheepsreparatie was in de mineur. Meer toeristen uit Europa betekende voor Curaçao een minder gunstige ontwikkeling in het toerisme, terwijl het cruisetoerisme zich voorspoedig bleef ontwikkelen. Verder stelt het CBS vast dat de verwachtingen voor de bouwsektor positief blijven.

Wat de monetaire sektor betreft stelt het rapport vast dat de in de loop van 1990 door de centrale bank ingestelde kredietplafonds, bedoeld om door krap-geldpolitiek een zodanige bestedingsbeperking te veroorzaken dat de afvloeiing van internationale reserves beperkt kon worden, blijkbaar niet het beoogde effect heeft gehad. De geldhoeveelheid bleef aanhoudend ruim, en de reservepositie bleef aanhoudend dalen. Gemiddeld was er over het eerste kwartaal van 1991 voor een waarde van 450 miljoen gulden aan goud en internationale valuta aanwezig bij het bankwezen, wat 13 procent minder is dan het jaar daarvoor. Sedert het begin van 1988 daalde de reservepositie trendmatig.

Het CBS stelt naar aanleiding van deze ontwikkeling de vraag 'of een dergelijke vorm van krap-geldpolitiek in een zo open economie als die van de Nederlandse Antillen wel effectief is. "Voor het afremmen van een verhitte economie zijn wellicht stringentere maatregelen nodig dan de instelling van een boeterente op kredietoverschrijdingen."

TOERISME

Curaçao toonde over het eerste kwartaal van 1991 een bescheiden groei (3 procent) van het aantal verblijfstoerisme. Gemeten aan het aantal overnachtingen trad in het eerste kwartaal echter een daling op van 7 procent. Dat betekent dat de gemiddelde verblijfsduur met meer dan 10 procent moet zijn gedaald. Dat verklaart de CBS uit de toename (met 39 procent) van het aantal bezoekers uit Europa en de daling vanuit de VS en Canada.

De gemiddelde verblijfsduur van Europeanen is echter veel korter dan die van Noord-Amerikanen, zodat de aantallen overnachtingen toch achterblijven vergeleken met een jaar geleden. Daarnaast blijkt dat de Europeaan een voorkeur heeft voor veelvuldige maar kortere verblijven. Om het verlies aan overnachtingen te compenseren zal dus een groter aantal Europeanen moeten arriveren dan het aantal Noord-Amerikanen dat verdween, concludeert het CBS.

Hotels laten in genoemde periode een bezettingsgraad zien, die een fraktie hoger (79,6 procent) ligt dan het jaar daarvoor. De discrepantie tussen de aanhoudend hoge bezettingsgraad van hotels en de daling van het aantal overnachtingen kan door verschillende factoren veroorzaakt worden, aldus het kwartaalrapport. Onder meer speelt mee dat gasten die in niet-Chata hotels logeren of bij familie en vrienden verblijven, buiten de waarneming vallen.

HAVEN

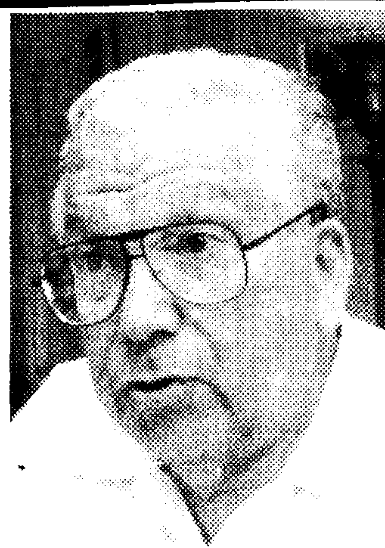
De tonnage van binnengeloodste tankschepen steeg in het eerste kwartaal van 1991 met 27 procent en dat van de overige schepen met procent, wat duidt op een toegenomen activiteitenniveau in de haven. Met de containerhaven verliep het minder rooskleurig. Cijfers over het genoemde kwartaal tonen aan dat de groei eruit is. In januari lag de hoeveelheid afgehandelde containers 13 procent beneden het niveau van een jaar daarvoor.

De scheepsbouw en -reparatie is een sektor die van oudsher gevoelig is voor schokken in de wereldeconomie (zoals de recessie in de VS en Groot Brittanië en de gevolgen van de Golfoorlog). Het aantal manuren in de scheepsreparatie daalde in de genoemde periode vergeleken met het eerste kwartaal van 1990 met 14 procent.

Ook de activiteit in de luchthaven ontwikkelde zich niet gunstig. Het aantal afgehandelde passagiers daalde met bijna 5 procent en ook de vrachtafhandeling liet een daling zien van 3 procent. "Dit doorbreekt een zeer voorspoedige groei van de luchthaven als vrachtstation met groeipercentages van 24 en 28 procent in respectievelijk 1989 en 1990."

Ten slotte stelt het CBS vast dat de electriciteits- en waterproduktie in de eerste drie maanden van 1991 met 3 procent is gestegen in vergelijking met het jaar daarvoor. Opvallend is dat koeling de belangrijkste verbruiksfunctie is van electriciteit, op tweede plaats gevolgd door apparaten. Slechts 16 procent wordt gebruikt voor verlichtingsdoeleinden, aldus het rapport.

Petrus van der Veen: 1927-1991

WILLEMSTAD — Petrus Antonius van der Veen is vandaag op 64-jarige leeftijd overleden. Hij is waarnemend griffier in eerste aanleg geweest, evenals ambtenaar bij de griffie der Staten. De overledene was ook ambtenaar bij het departement economische zaken, alsook hoofd van het eilandelijk toeristenbureau van Curaçao. Van 1949 tot 1952 heeft hij bij de Shell gewerkt. Hij is ook jarenlang voorzitter van de voetbalvereniging SUBT geweest. Grote bekendheid genoot hij vooral ook als politicus voor de Democratische Partij van Curaçao. Van der Veen was jarenlang bestuurslid, waaronder voorzitter van deze partij, alsmede lid der Staten en gedeputeerde. Hij zei altijd geen ministerspost te willen bekleden, opdat hij niet te ver van 'de mensen' zou komen te staan. Enige jaren geleden trad hij terug uit de Staten.

Kunstmatig meer in Punda

■*WILLEMSTAD —Eerst regent het helemaal niet en in november lijkt het, tot groot ongenoegen van vooral toeristen, alleen maar te regenen op de ABC-eilanden: Aruba had te maken met een wolkbreuk, de binnenstad van Bonaire liep zowat onder en ook op Curaçao heeft het hemelwater voor de nodige overlast gezorgd. Gisteren was het weer droog en ook vanochtend zag het er goed uit. Op het Wilheminaplein op Curaçao was gisteren dit 'meer' boven water gekomen....*

(Foto Ken Wong)

Kamer pleit voor totale aanpak belastinginning

WILLEMSTAD — De slechte financiële situatie bij de overheid moet tenminste op twee terreinen aangepakt worden, aldus de Kamer van Koophandel. In het wekelijks radioprogramma pleit voorzitter Robert Willems voor een integrale aanpak van de inning van belastingen, maar ook voor 'goed doordachte maatregelen om de kosten van de overheid te verminderen opdat niet de private sector moet opdraaien voor de tekorten van de overheid'.

Het is juist de private sector die ervoor zorgt dat de overheid geld binnenkrijgt en het zou dan ook onverstandig zijn om juist deze sector hard aan te pakken teneinde meer belasting binnen te krijgen om het begrotingstekort te verminderen, aldus Willems.

Wanneer de ondernemingen meer belasting moeten gaan betalen heeft dat tot gevolg dat zij minder kunnen investeren, wat weer leidt tot verminderde economische activiteit, minder werkgelegenheid enzovoorts. "Wij blijven op het standpunt staan dat de maatregelen zoals de Verenigde Vakbonden die voorstaan een remmende werking op de economische ontwikkeling betekenen en op lange termijn niet voordelig zijn voor de werknemers."

De Kamer kan wel gedeeltelijk instemmen met het voorstel van de vakbonden om haast te maken met het innen van achterstallige belastinggelden. Willems wil echter dat niet alleen dit gedeelte van de belastingen wordt geïnd, maar dat 'alle personen, bedrijven en instanties voldoen aan hun belastingverplichtingen'. "Ook diegenen die niet geregistreerd zijn, maar wel degelijk belastingplichtig zijn." De Kamer draagt haar steentje bij door aan de Inspectie der Belastingen gegevens omtrent bedrijven te verstrekken, die bekend zijn bij het register van de KvK.

Willems is verder van mening dat de overheid niet de richting in moet gaan van het verhogen van haar inkomsten middels maatregelen waarvan de portemonnaie van de ambtenaar de dupe is. "Integendeel. Het zou een goede zaak zijn indien bepaalde (professionele) ambtenaren salarisverhoging zouden krijgen."

"Echtscheidingstoerisme" richting Nederland kan nog

WILLEMSTAD — Afgelopen maandag bepaalde het Gerecht in eerste aanleg op Curaçao bij kort geding, dat een Nederlands echtscheidingsvonnis hier in de Nederlandse Antillen niet kon worden erkend. In dit artikel zal de vraag worden beantwoord of met dit vonnis een eind is gekomen aan de inmiddels vaak gebruikte echtscheidingssluiproute naar Nederland.

Zoals ook is vermeld in de Amigoe van afgelopen dinsdag ging het in het kort geding van afgelopen maandag om een op Curaçao wonend Antilliaans echtpaar O., waarvan de man richting Nederland was gegaan om daar zonder medeweten van de vrouw van haar te scheiden. Zoals bekend zal zijn bestaan in Nederland zeer ruime echtscheidingsgronden. Het in de dagvaarding eenvoudigweg opnemen, dat men vindt dat het huwelijk 'duurzaam is ontwricht' biedt al voldoende grond om de echtscheiding te kunnen uitspreken.

Tijdens het proces in Nederland had de man gedaan alsof hij niet wist waar zijn vrouw woonde, met als gevolg dat zij niet behoorlijk kon worden opgeroepen voor de Nederlandse rechter. Nadat de man op deze manier een echtscheidingsvonnis had bemachtigd, probeerde hij dit vonnis hier op Curaçao erkend te krijgen.

Op grond van artikel 40 van het Statuut van het koninkrijk moeten alle Nederlandse vonnissen in beginsel in de Nederlandse Antillen worden erkend. Artikel 40 van het Statuut veronderstelt daarbij dat er in Nederland altijd sprake zal zijn van een behoorlijke procesvoering. Dat betekent, dat de vrouw behoorlijk had moeten worden opgeroepen voor de Nederlandse rechter zodat zij verweer had kunnen voeren tegen de echtscheidingsvordering van haar man. Nu dit niet was gebeurd, kon de Antilliaanse rechter het Nederlandse vonnis dan ook gewoonweg op formele gronden niet erkennen. Op zich is dat niets nieuws (zie ook bijvoorbeeld reeds het vonnis van het Hof van Justitie van 6 januari 1948 no. 1). Van een revolutionair vonnis is dan ook helemaal geen sprake.

Is nu na dit vonnis de echtscheidingssluiproute richting Nederland afgesloten? Nee, in het geheel niet! Wie gebruik wil maken van de echtscheidingsmogelijkheden in Nederland, een retourticket en een Nederlandse advocaat (die niet veel kost in dit soort zaken) kan betalen, laat zich gewoon inschrijven in het bevolkingsregister van een gemeente waar men bij voorbeeld familie heeft wonen. Na enige tijd kan men dan via deze Nederlandse advocaat een dagvaarding uitbrengen tegen de andere echtgenoot. De Nederlandse rechter acht zich onder meer bevoegd om kennis te nemen van een echtscheidingsvordering wanneer: a. het een echtscheiding betreft tussen twee Nederlanders; aangezien alle Antillianen de Nederlandse nationaliteit bezitten, biedt dit meestal al voldoende grond voor de rechter om zich bevoegd te achten of b. de eisende partij, indien hij Nederlander is (wat iedere Antilliaan zoals gezegd in beginsel is), zes maanden woont in Nederland. Het ingeschreven staan in een bevolkingsregister is op zich vaak al voldoende om aan te nemen dat iemand woonplaats heeft in Nederland.

Heeft de Nederlandse rechter vastgesteld dat hij bevoegd is om kennis te nemen van de betreffende echtscheidingsvordering, dan moet hij vervolgens vaststellen welk recht hij zal moeten toepassen. Hetzij Antilliaans echtscheidingsrecht, hetzij Nederlands echtscheidingsrecht. Om dit te kunnen vaststellen, heeft men in de Nederlandse rechtspraak bepaalde regels ontwikkeld, zogenaamde regels van interregionaal privaatrecht. Voor echtscheidingen luidt die regel als volgt:

A. op de echtscheiding is van toepassing Nederlands recht indien de echtgenoten daarvoor samen hebben gekozen. Een keuze voor Nederlands recht door een van de echtgenoten is ook mogelijk. Die keuze mag dan echter niet zijn tegengesproken door de andere echtgenoot. Verschijnt een van de echtgenoten dus niet in een Nederlands geding dan kan deze een door de andere echtgenoot eenzijdig uitgebrachte keuze voor Nederlands recht niet weerspreken en is die keuze geldig (dit was gebeurd in de hiervoor vermelde zaak van O.); b. is er niet gekozen voor Nederlands recht, dan past de rechter het recht van de gemeenschappelijke woonplaats van partijen toe. Hier komt weer het belang van de inschrijving in het Nederlandse bevolkingsregister om de hoek kijken. Feitelijk wonen beide partijen in de Nederlandse Antillen. Maar omdat de ene echtgenoot staat ingeschreven in een Nederlandse bevolkingsregister zal de Nederlandse rechter aannemen dat de echtgenoten geen gemeenschappelijke woonplaats hebben; c. Komt vast te staan dat de echtgenoten geen gemeenschappelijke woonplaats hebben, dan past de Nederlandse rechter gewoon zijn eigen Nederlandse echtscheidingsrecht toe.

Zoals ik hiervoor opmerkte, moet een Nederlands echtscheidingsvonnis op grond van artikel 40 van het Statuut in de Nederlandse Antillen in beginsel altijd worden erkend. Deze erkenning zal zeker plaatsvinden wanneer voldaan is aan onder andere het vereiste van een behoorlijke oproeping van de andere echtgenoot.

De conclusie van het vorenstaande luidt, dat als een Antilliaan voor de Antilliaanse rechter geen echtscheiding kan verkrijgen omdat zijn vrouw daarin bij voorbeeld niet toestemt, hij via de Nederlandse sluiproute toch nog gemakkelijk tot het gewenste resultaat kan komen.

Of het bestaan van een dergelijke sluiproute gewenst is, is een andere kwestie die ik zal bespreken in een lezing aan de Universiteit van Aruba op 11 december en aan de Universiteit van de Nederlandse Antillen (UNA) op 17 december.

(Mr. Mathijs ten Wolde, docent internationaal privaatrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen en parttime docent aan de UNA.)

Brown (FMD) laakt FAME-methode:

"Oorlogsverklaring aan chollers geen oplossing"

WILLEMSTAD — Stanley Brown van de Werklozenbeweging FMD heeft geen enkel vertrouwen in de campagne van de Fundashon Anti-droga Medisina Energetico (FAME) omdat deze vanuit een 'ideologie van oorlogsverklaring aan de chollers' gemotiveerd is.

De twee instanties kenmerken zich elk door een totaal verschillende benadering van de drugsproblematiek op het eiland. Terwijl FMD naar de choller toegaat om hem vanuit zijn eigen omgeving probeert terug te halen naar de maatschappij, benadert FAME de problematiek meer op een campagne-achtige wijze, een meer Amerikaanse benadering (zeg nee tegen drugs).

Een tweede verschil is volgens de coördinator van FMD dat FAME de drugsproblematiek economisch benadert als ware het een gat in de markt', terwijl de Fundashon Movimiento pa Desempleadonan vanuit een rechtstreekse betrokkenheid experimenten uitvoert met chollers om ze te resocialiseren.

Vanaf februari is men met een chollerprojekt bezig. "Voor 12 van hun geldt dat ze inmiddels base-vrij zijn", aldus Brown. De FMD hanteert de strategie dat ze van chollers alcoholisten willen maken omdat men denkt dat bepaalde typen mensen, die door het leven zwaar beproefd zijn, nu eenmaal niet helemaal drugsvrij te maken zijn.

Met minister Inderson is onlangs overlegd over het experiment waarbij een chollerdrankje met rum wordt toegepast. Er werd afgesproken dat het experiment een wetenschappelijke ondersteuning zal krijgen om te bekijken of het inderdaad een zinvolle methode is. Aan dit experiment werken ongeveer 100 chollers mee.

Brown is overigens niet te spreken over de Curaçaose media. "We worden sinds de oprichting van FAME steeds meer geboycot." Een lokaal dagblad wil niet langer met Fai Rodriquez, de voorzitter van FMD, spreken en Brown verwacht dat ook Z 86 geen zendtijd meer ter beschikking zal stellen. "Dat druist in tegen de vrijheid van meningsuiting. Ik vind het derhalve een immorele opstelling van de pers."

■*WILLEMSTAD — Twee werknemers van de Technische Dienst van de ALM, Lucio A. Jamanica en Richard A. Cardose, herdachten onlangs het feit dat ze 25 jaar bij de ALM werken. Jamanica begon in 1966 als schoonmaker en is momenteel tweede monteur vliegtuigonderhoud. Cardose begon zijn carrière als tweede monteur en is momenteel eerste monteur bij de afdeling reparatie van elektronische instrumenten.*

SETAR

SERVICIO DI TELECOMUNICACION DI ARUBA
SEROE BLANCO

BEKENDMAKING

Servicio di Telecommunicacion di Aruba, SETAR maakt hierbij aan haar abonnees bekend dat de

AMA-SPECIFICATIE

(specificatie automatische internationale gesprekken)

van de maand september 1991 gereed is. Deze gesprekken zijn gemaakt gedurende de periode van 20 juli t/m 20 augustus 1991.
Degenen die geabonneerd zijn op de AMA-SPECIFICATIE krijgen deze via post.

WAARSCHUWING

De marinierskazerne Savaneta maakt bekend dat **op dinsdag 26 november 1991 van 07.00 uur tot 13.20 uur** schietoefeningen worden gehouden op Anabui. Er wordt geschoten met scherpe munitie. Het onveilig gebied wordt afgebakend met rode vlaggen en borden.

MEDEDELING

Scheepvaart-verkeer wordt er op attent gemaakt, dat ingaande het komend weekend een zandzuiger zal beginnen met het halen van zand nabij Noordwestpunt en deze zal vervoeren naar de haven van Barcadera. Tijdens het zuigen van zand te Noordwestpunt zal deze beperkt zijn in bewegingen; reden waarom men met voorzichtigheid langs moet varen.
De zuiger zal de haven van Barcadera zo'n zes maal in en uitvaren; dit, gedurende een periode van drie weken.

Aruba, 22 November 1991
Havenmeester,
Martinus

AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00/14.00-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON: 24333. Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. Pageboy 127-257.

TELEFAX: 22368.

BANKREK. nr 10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE: 100

ALARMCENTRALE: 115.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

BIOSCOPEN
zaterdag
DRIVE-IN: 20.30+24.00 uur **Hudson Hawk {El Halcón está Suelto}** (adventure, 18 jr.).
PRINCIPAL: 20.30 uur **Silence of The Lambs** (drama/thriller, 18 jr.).
zondag
DRIVE-IN: 21.00 uur **Hudson Hawk {El Halcón está Suelto}** (adventure, 18 jr.).
PRINCIPAL: 20.30 uur **Silence of The Lambs** (drama/thriller, 18 jr.).

****

BOTICA (nachtdienst)
Pabao brug: Santa Cruz, tel.: 28028.
Pariba di brug: San Nicolas.

****

WACHTREGELING DOKTOREN
(van 18.00-07.00 uur):
zaterdag+zondag
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta Cruz: dokter A.S. Ridderstap, Santa Cruz 362, tel.: 28017.
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter J. Tromp via Centro Medico San Nicolas (tel.: 48833) of via Alarmcentrum (115).

****

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk, gelieve Alarmcentrale op te bellen, **tel.: 115.**

****

CENTRO MEDICO CARABOBO (Engelandstraat 7, tel.: 21777): de wachtheeft dra L.G. Beke-Martínez, tel.: 24696.

****

WIT GELE KRUIS ARUBA
ZUIGELINGENBUREAU (Koningstraat 22, tel.: 24444): dagelijks van 07.30-12.00/13.50-17.00 uur.
Maandag te Paradera (tel.: 25543) van 08.00-11.00 uur; dinsdag: San Nicolas (45906)/Noord (23425) van 08.00-11.00 uur; woensdag: Santa Cruz 28288) van 08.00-11.00 uur; donderdag: Dakota (29008), Oranjestad (23168), Savaneta (47020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 uur.

****

INFORMATIECENTRUM KONINGIN WILHELMINA FONDS (voor de kankerbestrijding op Aruba): geopend van maandag t/m vrijdag van 08.30-11.30 uur - J.E. Irausquinplein 3 (juist achter de pastorie van Oranjestad).

****

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE: tel.: 38989 (24 uur per dag).

****

AIDS-HOTLINE: Vragen? Bel dan 23040/27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

****

FADA/PRIDE (Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999): geopend op dinsdag, woensdag en donderdag van 14.00-18.00 uur voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

****

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA: P.O. Box 1029, tel.: 27808/48124.

****

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.00 Father Murphy; 18.50 Style with Elsa Klensch; 19.10 Big Story; 19.30 Punky Brewster; 20.00 Nos cu Nos; 21.00 Basketball: 'New York Knicks vs Houston Rockets'; 23.00 Boxing (live): Evander Holyfield vs Bert Cooper (World Heavyweight Championship).

ZONDAG: 16.00 Studio Sport; 17.15 Movie: 'Deaf Smith and Johnny Ears'; 18.30 A Man called Hawk; 19.30 Showtime; 20.30 Na Memoria di Betico Croes; 20.45 Week in Review; 21.30 Basketrball: 'Atlanta Hawks vs Philadelphia 76Ers'; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

****

DIVERSEN
RANCHO EL PASO: 17.00 uur paardenveiling.

****

ZONDAG
DIVERSEN
ACTIECOMITE VAN HET VOOR HET KIND: 16.00 uur aankomst Sinterklaas haven Oranjestad.

SPORT
SOFTBAL **(Aruba Softball Bond):** vanaf 10.00 uur voortzetting wedstrijden op het Caribe- en Duracell-terrein.

****

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 0f 25111).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

****

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

****

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur ds Hessen; zondagsschool in het Jeugdcentrum.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds Hessen.

****

Renovatie stadion kost f.3,2 miljoen

ORANJESTAD — Vrijdag werd het contract getekend met Bohama Aruba voor de renovatie/uitbreiding van het Wilhelminastadion voor een bedrag van 3.280.290 florin. De werkzaamheden voor dit project, dat geheel gefinancierd wordt door Lotto pa Deporte, beginnen op 1 december aanstaande.

De uitbreiding behelst ook een 'entertainment center' waar grote publieke activiteiten kunnen worden gehouden. Dit centrum zal eind mei volgend jaar al worden opgeleverd, zodat in juni het Aruba Jazz & Latin Music Festival daar kan plaatsvinden.

De renovatie van het stadion zal in november volgend jaar klaar zijn. Er zullen in totaal vijfduizend zitplaatsen zijn met mogelijkheid voor uitbreiding. Rond het hele project komt een vier meter hoge muur. In het 'entertainment center' wordt een hoog podium gebouwd met daaronder ruimte voor de artiesten en nieuwsmedia.

Om het project te kunnen financieren, heeft Lotto pa Deporte een extra loterij op de markt gebracht met totaal 3.4 miljoen florin aan prijzen. In deze loterij maken 21 tot 22 personen kans om elk een bedrag van 85 duizend florin te winnen.

MEP-herdenking sterftedag Croes

ORANJESTAD — De politieke partij MEP gaf op vrijdag een programma uit ter herdenking van het eerste lustrum van het overlijden van haar leider en oprichter Betico Croes. Deze overleed in het eerste jaar van de status aparte, op 26 november 1986.

Het programma is vrijdagmiddag om half zes al van start gegaan met de uitreiking van een boek aan de ouders van Betico Croes en de opening van een expositie in het Centro Betico Croes.

Vandaag zijn er programma's over het eerste lustrum: om half twee op Radio 1270 en vanavond om half negen op TeleAruba. Morgen worden de radioprogramma's voortgezet op Galactica FM om tien uur 's morgens en Radio Kelkboom om elf uur 's morgens. Op TeleAruba wordt om half negen 's avonds het eerste deel vertoond van een documentaire over het leven van Betico Croes. Maandag om zeven uur 's avonds is er een vergadering met wijkleiders van de MEP en wordt om half negen op TeleAruba het tweede deel van de documentaire vertoond.

Het programma voor dinsdag 26 november is als volgt: negen uur 's morgens kranslegging op de begraafplaats te Santa Cruz met toespraken van een familielid en MEP-leider Nelson Oduber; om vier uur 's middags: radioprogramma op Radio Carina, Radio 1270, Radio Kelkboom, Radio Galactica en Radio Caruso FM; vijf uur: heilige mis bij het graf van Betico Croes; zes uur: speciaal programma op Plaza Betico Croes met volkslied, voordrachten, zang, onthulling schilderij, toespraken familiedlid en partijleider en tot slot kranslegging. Op TeleAruba wordt om half negen het laatste deel van de documentaire vertoond.

ORANJESTAD — Premier Nelson Oduber, die afgelopen week met gouverneur Felipe Tromp een werkbezoek aan de Marinierskazerne Savaneta bracht, maakt bekend dat de renovatieplannen, waarmee een investering van 25 miljoen florin is gemoeid, goed zijn gekeurd.

Met de uitvoering hiervan zal begin volgend jaar worden begonnen. Onder meer zal alle aandacht worden besteed aan de onderkomens van de bemanning van de kazerne. Praktisch de gehele kazerne wordt vernieuwd, waaronder ook recreatie- en sportafdelingen. Dit zal in de bouwwereld op Aruba weer het nodige werk brengen.

Oduber zette uiteen, dat nu vast staat dat de mariniers nog wel geruime tijd op Aruba blijven, besloten werd tot deze vernieuwingen over te gaan. De Koninklijke Marine heeft inmiddels al een vijftigtal woningen voor de gezinnen van haar personeel, dat op Aruba dient, gebouwd onder meer te Pos Abao, Bushiri en Plantersrust.

Contract vernieuwing stadion

ORANJESTAD — Het moment van de ondertekening van het contract voor renovatie/uitbreiding van het Wilhelminastadion tussen stichting Lotto pa Deporte en Bohama Aruba.

Wijnproeverij bij Chez Mathilde

ORANJESTAD — Restaurant Chez Mathilde, dat steeds weer de aandacht trekt door aparte activiteiten, organiseert woensdag 27 november in samenwerking met Aruba Trading Company een bijeenkomst om de Beaujolais-wijnen te proeven.

Tijdens deze 'Beaujolais Tasting 1991' zal men in de gelegenheid worden gesteld diverse wijnsoorten te proeven. Het is een traditie in de wijnwereld dat in de maand november de Beaujolais Nouveau geïntroduceerd wordt. Dit gebeurt op Aruba aanstaande woensdag waarbij geproefd kan worden van de simpele Beaujolais tot de grote variatie van Beaujolais de Crus, zoals Broilly en Moulin à Vent.

Stevige straffen voor roofoverval

ORANJESTAD — Stevige straffen — voor R. drie jaar en M. twee jaar en zes maanden — eiste de officier van Justitie tegen het duo, dat een overval pleegde op het Essostation in Oranjestad.

Verdachten vertelden de rechter dat zij de overval hadden gepleegd omdat zij geld nodig hadden. De officier van Justitie liet duidelijk blijken dat we dit soort misdrijven op Aruba niet nodig hebben, mede omdat Aruba daardoor een slechte naam krijgt. Daarom zal bijzonder streng tegen dit soort zaken worden opgetreden.

Volgende maand zal de rechter vonnis wijden.

Nel Oduber en Hirsch Ballin bespreken Statuutswijziging

ORANJESTAD — Tijdens een bezoek aan Bonaire heeft premier Nelson Oduber gelegenheid gehad om met de Nederlandse minister mr. Ernst Hirsch Ballin te spreken. Hij verzocht de bewindsman om de procedure rond artikel 62 in het Statuut te bespoedigen. Op het ogenblik is het voorstel voor advies bij de Raad van Staten.

Inmiddels zijn gisteren de secretaris van de Raad van Ministers en directeur departement Wetgeving naar Den Haag vertrokken. Zij zullen tezamen met vertegenwoordigers van de Nederlandse Antillen en Nederland spreken over een proces tot vereenvoudiging en modernisering van het Statuut zoals dit thans bestaat.

Dit staat echter los van verandering van het Statuutartikel 62, waarover reeds overeenstemming werd bereikt. Al eerder werd de afspraak gemaakt dat Aruba en Nederland begin volgend jaar een 'mini talk' zullen hebben. Oduber voegde er nog aan toe dat Aruba de mening van de Antilliaanse eilanden respecteert ten aanzien van hun staatkundige toekomst. Aruba zal alle steun geven om dit doel bij Nederland te bereiken, terwijl Aruba eenzelfde standpunt van de Antillen ten aanzien van Arubaanse zaken verwacht. Met nadruk stelde de premier dat Aruba in juli 1991 de nodige afspraken heeft gemaakt waarvan verwacht wordt dat men zich daaraan zal houden.

Premier Nelson Oduber vertelde gistermorgen aan de pers dat de MEP enige kandidaten heeft als opvolger van gouverneur Felipe Tromp wiens ambtstermijn 31 december afloopt. Tijdens zijn gesprek op Bonaire met KABNA-directeur drs. Frits Palm wees Oduber op de volgens hem niet juiste houding van Nederland bij de voordracht van Poy Werleman, die zoals bekend na terugkeer uit Nederland meedeelde zich niet meer kandidaat te willen stellen. De minister-president vond het niet juist in dit stadium namen van mogelijke andere kandidaten te noemen.

Hij benadrukte dat nu er geen kandidaat voor gouverneur is, dit niet de schuld van Aruba is. Oduber liet minister Hirsch Ballin weten dat Aruba in deze nu geen haast heeft, maar dat hij wel verwacht dat binnenkort over kandidaten gesproken zal worden. Hoewel de MEP reeds een kandidaat heeft, werd verzocht de naam niet in de openbaarheid te brengen.

Premier Oduber had sterk de indruk na het gesprek met de KABNA-directeur dat er mensen zijn gewwest die negatieve druk op Werleman hebben uitgeoefend, zodat deze zijn kandidatuur terugtrok. Het lag in de bedoeling van de regering-Oduber om over deze kwestie met Nederland zwaar te discussiëren doch Poy Werleman wenste niet dat zijn naam in deze discussie kwam. Na een verzoek van de regering verklaarde hij destijds bereid te zijn geweest gouverneur te worden en daarvoor offers te brengen. Zelf had hij echter nooit de ambitie gehad om een dergelijke functie te bekleden.

Alles weer koek en ei binnen coalitie

ORANJESTAD — De dreigende breuk binnen de coalitie die het kabinet-Oduber steunt, is weer hersteld tijdens de vergadering MEP/PPA die donderdag plaatsvond.

Nelson Oduber, die zichzelf coalitieleider noemde, verklaarde op vrijdag dat MEP en PPA tijdens de vergadering overeenstemming bereikten over het feit dat de meningsverschillen niet doorslaggevend waren om de samenwerking tussen de twee partijen te beëindigen. Of er verontschuldigingen werden geboden of voorwaarden werden gesteld, daar ging Oduber niet op in. Hij zei wel dat de coalitie weer bijeen zal komen om het hele regeerakkoord door te nemen en wat hiervan reeds uitgevoerd werd.

"Diverse aspecten", zo zei hij, "hebben een rol gespeeld om de coalitie voort te zetten, waarvan als voornaamste dat Aruba niet gediend zal zijn met een regering voor drie jaar. De politieke wil is er om met de coalitie door te gaan", aldus Oduber.

Minister Elio Nicolaas (PPA), die vrijdag weer op de wekelijkse 'meet-the-press' was, verklaarde dat hij gedurende het conflict geen enkel commentaar had geleverd en dat ook nu niet zal doen. "Ik sta achter de woorden van Oduber", zo volstond hij met te zeggen.

Maandag beslissing Richmond- Shell Barlock

ORANJESTAD — In de AA-klasse semifinale baseballwedstrijden voor plaatsing voor de strijd om het kampioenschap behaalde Richmond gisteravond een 3-0 overwinning op Shell Barlock.

Hierdoor staan beide teams gelijk en zal maandagavond in het Lago Sportpark een beslissingswedstrijd moeten worden gespeeld. De winnaar hiervan komt in de finale uit tegen Marlboro, dat zich reeds voor de strijd der kampioenen plaatste.

Richmond maakte zeven hits en beging twee fouten en Shell Barlock drie hits en één fout. Robert Henriquez werd de winnende gooier en Nildo Wever de verliezende. Beste slagmensen voor Richmond: Oscar Johnson 4-2, E. Orman en Tico Danies 2-1 en voor Shell Barlock: Roland de Vries 4-2 en Max Hodge 2-1.

ORANJESTAD — Zaterdag 7 december aanstaande herdenkt Adolf Fuchs het feit dat hij zestig jaar geleden met zijn zaken op Aruba begon. Hij kreeg onder meer bekendheid door het oprichten van de FU-GE-zaak, terwijl hij later de Bon Bini Bazaar begon.

In de loop van al die jaren stond Fuchs altijd klaar om de helpende hand te bieden aan charitatieve instellingen. De viering van het zestigjarig bestaan vindt plaats met de oprichting van de Fuchs Family Charity Foundation.

Verdwijning f.60.000 pas na een jaar ontdekt

ORANJESTAD — Minister van Financiën ing. Roland Laclé verklaarde gisteren naar aanleiding van de verdwijning van het bedrag van zestigduizend florin dat, toen hij gevolmachtigde minister was, hij op het Arubahuis een enkele kluis heeft gezien. "Er was alleen een kastje aan de muur", zo zei hij.

Het bedrag was de 'opbrengst van de dag' van de viering van Arubadag 1990 in Nederland. "Het geld werd geteld", zo herinnert Laclé zich, "en er werd afgesproken dat het op de bank zou worden gestort". Waarom de directeur belast met de financiën het bedrag niet naar de bank had gebracht, wist Laclé niet.

Na een jaar werd ontdekt dat het bedrag verdwenen was. "Ik zat toen niet meer op het Arubahuis, maar op Aruba als minister van financiën", aldus Laclé. "Directeur Simon heeft toen besloten geen aangifte van de verdwijning te doen. Ook toen Simon opdracht kreeg van premier Oduber om aangifte te doen, gebeurde er niets. Het was Ella Tromp, die, toen zij gevolmachtigde minister werd, aangifte heeft gedaan", aldus Laclé.

Onderinspecteurs politie stappen naar de rechter

ORANJESTAD — Het besluit van de regering om de onderinspecteurs Chidó Maduro en Sjon Pe Krozendijk alsnog te straffen in verband met de problemen die ontstonden toen een ongetekend verzoek voor een ledenvergadering van de politiebond, waarin de regering werd aangevallen in handen van de pers gespeeld werd, hebben in het politiekorps de nodige spanningen veroorzaakt.

Onderinspecteur Chidó Maduro werd twee jaar in rang gedegradeerd, terwijl onderinspecteur Sjon Pe Krozendijk dezelfde straf kreeg doch met de voorwaarde dat het voor hem een proeftijd is. In beide gevallen zijn de straffen zwaar omdat ze blijven drukken op de staat van dienst van beide onderinspecteurs, daar met deze degradatie de indruk wordt gevestigd dat zij gestraft worden wegens slecht gedrag. Beide onderinspecteurs zullen de kwestie aan de rechter voorleggen.

In het politiekorps bestaan overigens nog meer spanningen omdat geen overwerk meer betaald wordt omdat hiervoor geen geld beschikbaar zou zijn. Dit kan inhouden dat bij voetbalwedstrijden, de komst van Sinterklaas en andere gebeurtenissen de politie niet zo vertegenwoordigd is als dit voorheen het geval was.

Kleurenkaart Aruba

ORANJESTAD — *Op vrijdag heeft Ferdi Boedhoe, directeur van de Uitgeverij Hebri bv in Nederland, een kleurenkaart van Aruba overhandigd aan premier Nelson Oduber. Deze kaart wordt zowel in groot als klein formaat vervaardigd. Boedhoe heeft twaalf jaar geleden al een aantal Aruba-kaarten laten maken en deze bij het toeristenbureau afgeleverd.*

Ondanks de vele aanvragen van toeristen en lokale mensen voor deze kaart, werd van het toeristenbureau zelf geen enkele reactie of verzoek ontvangen om meer kaarten te laten drukken. Boedhoe heeft nu zelf het initiatief genomen en op eigen risico meer kaarten laten drukken.

Junketeers Convention in Royal Cabana Casino

ORANJESTAD — Het Royal Cabana Casino, het grootste casino in het Caribisch gebied, heeft met 39 verkoopvertegenwoordigers in de Verenigde Staten en Latijns-Amerika de grootste verkooporganisatie op casinogebied opgezet.

"Wij willen hierdoor de topspelers overal ter wereld op de hoogte houden van alle nieuwe opwindende dingen die op Aruba en in het bijzonder in ons casino plaatsvinden", zo liet manager Ruben Schwengle horen.

Het Royal Cabana Casino heeft Ina Breslin als verkoopdirecteur in de Verenigde Staten en Carmen Serrano Fernandez voor Latijns-Amerika benoemd. De komende periode zal het casino 25 speeljunkets met ervaren spelers uit de VS, Brazilië, Argentinië, Venezuela en Peru naar Aruba brengen. Begonnen wordt met een 'junketeers convention' van 13 tot 16 december waarvoor enige topspelers werden uitgenodigd, die dan op 14 december bij de officiële opening van het casino aanwezig zullen zijn.

In kringen van de directie van het casino is men bijzonder ingenomen met de benoeming van Ina Breslin, die een ruime ervaring en goede contacten op dit gebied heeft. Onder meer was zij de afgelopen jaren werkzaam als director voor Noord-Amerika voor het Concorde Casino op Aruba waar zij onder meer met het 'spree program' veel succes had. Daarvoor was zij casinocontroller in El Conquistador in San Juan, Puerto Rico, en de Palace Hotels.

Milla ontkent

DEN HAAG - Roger Milla heeft ontkend dat hij wil terugkeren in de selectie van Cameroun.

Een krant in Yaounde meldde woensdag dat Milla's naam voorkwam op een lijst met veertig spelers voor de eindronde om het Afrikaans kampioenschap.

"Dat verraste me zeer", aldus Milla in een gesprek met de wereldomroep. De ex-voetballer, die al door de minister van sportzaken werd geluk gewenst met zijn voorgenomen rentree, zal in januari in Senegal als radiocommentator optreden.

Eedsaflegging in KIA

SAN NICOLAS — *In h Korrectie Instituut Arub (KIA) te San Nicolas legd J.P. Hassel in handen v minister van Justitie mr. He drik Croes de eed af als am tenaar. Uit handen van bewindsman ontving F.A. Jeandor het landsbesluit v zijn bevordering tot hoo gevangenisopzichter.*

Hierbij waren ook de dire teur van het KIA, Hugo Koc en collega's aanwezig.

* * * * *

ATLETIEK / LONDEN -De 52-jarige Brit John Holt, sinds 1976 algemeen secretaris van de internationale amateur atletiek federatie (IAAF), heeft zijn functie om persoonlijke redenen neergelegd. Hij werd opgevolgd door de Hongaar Istvan Gyulai, die direct Estland, Letland en Litouwen als officieel lid mocht verwelkomen.

* * * * *

ATLETIEK / STUTTGART - De arbitragecommissie van de internationale amateur atletiek federatie (IAAF) zal beslissen over eerherstel van de atleet Butch Reynolds. De 27-jarige Amerikaanse wereldrecordhouder op de 400 meter werd vorig jaar november twee jaar geschorst na een positieve dopingtest in Monaco.

Backley weer in bezit van record

STUTTGART - De Brit Steve Backley komt op 1 januari weer in het bezit van het wereldrecord speerwerpen met een afstand van 89,58 meter uit 1990.

Dit besloot de internationale amateur atletiek federatie (IAAF) tijdens een bijeenkomst in Stuttgart.

Backley, de Tsjechoslowaak Zelezny en de Fin Raty hebben de bewuste worp na juli 1990 inmiddels vier keer verbeterd, maar deden dit met een in Stuttgart afgekeurde speer. Raty heeft op dit moment met 96,96 meter de verste worp achter zijn naam staan.

De IAAF bepaalde dat voortaan slechts records worden bijschreven die met een volledig 'schone' speer zijn geworpen. Groeven, gaten, kuiltjes, ribbels of andere afwijkingen zijn niet meer toegestaan.

Gullit is geblesseerd

MILAAN - Ruud Gullit o breekt zondag in de thu wedstrijd van AC Mil tegen Cremonese.

De Nederlandse aanval blijkt woensdag in het co petitieduel met Genua (1- een enkelblessure te hebb opgelopen.

Zijn plaats wordt wa schijnlijk ingenomen do Donadoni die woensdag in d rust Gullit verving.

Historisch tintje voor Carnaval 1992

ORANJESTAD — De United Carnival Group Shell is begonnen met voorbereidingen voor carnaval 1992. Onder het thema 'Aruba voor en na Christoffel Columbus' zal aan de carnavalsviering worden deelgenomen.

Dit onderwerp w[illegible] gekozen omdat het in 1[illegible] vijfhonderd jaar geleden is dat de Spanjaarden zich vestigden op het Amerikaanse continent. Onder meer zal men in de groep de Arubaanse bevolking voor, tijdens en na deze periode kunnen zien. In verschillende groepen zal men de Nederlandse koloniale tijd, de Engelse, Franse en Spaanse tijd kunnen zien, alsmede de tijd van de indianen. Het geheel zal erg origineel zijn, terwijl het educatieve gedeelte van een dergelijke groep zeker niet vergeten wordt.

[illegible] begint de inschrijving, die op 25 januari sluit. Inschrijving kan geschieden bij Marcia Stamper (tel.: 45912) tussen vier uur 's middags en zeven uur 's avonds en Yolanda Boekhoudt (45279) tussen zeven en negen uur 's avonds.

Drie jaar voor ontucht

ORANJESTAD — Drie jaar gevangenisstraf eiste de officier tegen verdachte T. (50), die ontuchtige handelingen pleegde met twee van zijn jeugdige pleegkinderen, die beiden negen jaar oud zijn.

De officier ontkende ten stelligste de beweringen van verdachte dat een en ander 'vrijwillig' was geschied en stelde duidelijk dat de kinderen nog steeds de schrik over het gebeurde hebben. Van vrijwilligheid was geen sprake, zeker niet wanneer met de dood gedreigd wordt.

Advocaat John van der Kuyp was van mening dat de omstandigheden van invloed op de straf moeten zijn. Hij vond het vreemd dat de moeder nooit iets gemerkt had van wat er gaande was.

De rechter wijst op 13 december vonnis.

Samenwerking zoon Sihanouk en premier

PHNOM PENH - De Kampucheaanse Volkspartij van premier Hun Sen zal binnen een week een coalitieregering vormen met de partij Funcinpec van prins Ranaridh, de zoon van het huidige Kampucheaanse staatshoofd prins Norodom Sihanouk.

Dat heeft prins Sihanouk zaterdag in Phnom Penh na een gesprek met de Franse minister van Buitenlandse zaken Roland Dumas bekendgemaakt. Hun Sen en prins Ranaridh hebben tevens besloten gemeenschappelijke kandidatenlijsten samen te stellen voor de parlementsverkiezingen die voor begin 1993 moeten worden gehouden, aldus Sihanouk.

FELIX SAVON WERELDKAMPIOEN BIJ ZWAARGEWICHTEN

'Voor het eerst angst in zijn ogen gezien'

Arnold Vanderlijde moet zich met zilver tevreden stellen op WK

SYDNEY - Na het wegebben van de eerste emoties en de teleurstelling van het verlies was Arnold Vanderlijde weer zichzelf. Met een zeker genoegen stelde hij vast: "Ik heb nu vijf maal tegen Felix Savon gebokst maar voor de eerste maal heb ik echt angst in zijn ogen gezien. Over de uitslag behoef ik niet te praten. Die was correct. Alleen het verschil in punten was met 39-15 niet terecht."

Vanderlijde wilde geen discussie voeren over de bokscomputer. "die puntenmachine doet gewoon waarvoor hij gemaakt is. Alleen de juryleden, die de rode en blauwe knop bedienen, moeten zich beter van hun taak bewust zijn. In de derde ronde had ik Savon veel meer getroffen dan hij mij. Dat is helemaal niet in de punten tot uitdrukking gekomen."

De drievoudige Europese kampioen maakte zich wel een verwijt. "Ik ben in de eerste twee ronden te passief geweest. Met mijn trainer Sdunek had ik een strijdplan opgesteld. Dat hebben wij gevolgd. Ik zou Savon in de eerste ronde laten uitrazen. De Cubaan is nu eenmaal een bokser, die er vanaf het begin meteen hard tegenaan gaat. Ik heb dat in 1988 bij het TSC-toernooi in Berlijn ervaren en een jaar later bij het WK in Moskou."

In beide toernooien stond de Limburger de partij niet uit. In Berlijn greep de scheidsrechter in de tweede ronde in en in de Russische hoofdstad was de strijd om de wereldtitel binnen twee minuten afgelopen door interventie. Savon moest in Sydney, na twee voortijdige beslissingen waarvan een zelfs na 25 seconden, wel de volle drie ronden in de ring staan om voor de derde achtereenvolgende maal de wereldtitel bij de zwaargewichten te veroveren.

"Wanneer ik aan mijn laatste twee partijen tegen Savon denk en nu deze bekijk, is het uitstekend gegaan. Ik heb enkele mogelijkheden gehad hem er uit te halen," realiseerde hij zich in de rust van zijn hotelkamer, waar de Nederlandse manager Klein champagne liet bezorgen en de telefoon voortdurend rinkelde.

ACHTERUIT TUIMELEN

In het begin van de eerste ronde raakte ik hem vol met een linkse directe. Ik zag hem achteruit tuimelen maar ging hem niet achterna. In de tweede ronde was ik gewoon te passief. Ik had hem stevig moeten aanpakken. Dat vertelde Sdunek mij ook overduidelijk in de minuut pauze. Hij heeft mij echt wakker geschud. Toen ben ik er als een tijger tegenaan gegaan. Op het moment dat ik de angst in zijn ogen zag, gaf mij dat een heel lekker gevoel. Temeer daar ik zag dat hij ook moeite had met het tempo."

Vanderlijde had de afgelopen dagen Savon enkele malen getroffen bij de weegschaal. "Ik weet dat hij de grootste moeite heeft onder de 91 kilo, de grens van het zwaargewicht te blijven. Hij kreeg voortdurend opmerkingen van zijn trainer en moest dan weer naar de sauna. Als een bokser geforceerd op zijn gewicht moet blijven kost dat kracht. Dat was ook duidelijk te zien in de slotronde. In die eerste twee ronden heeft Savon mij een paar maal stevig geraakt hoewel veel van zijn stoten op mijn dekking terecht kwamen."

In de laatste drie minuten van de partij, de beste van de zes finales die vrijdagavond in het eindelijk goed bezette Homebush sportcentrum, kreeg Vanderlijde het publiek volledig op zijn hand. Het gefluit na het bekend maken van de uitslag was echter niet terecht.

"Het was een fijn gehoor hoewel het eigenlijk niet helemaal tot mij doordrong. De emotie was mij op dat moment even teveel. Op het moment dat ik voor de tweede maal bij een WK het zilver kreeg omgehangen, realiseerde ik mij dat ik in die slotronde heel dichtbij het goud was geweest. Als ik de tweede ronde net zo had gebokst als de derde, was ik winnaar geweest. Maar dat is achteraf praten. En dat moet je niet doen."

In de laatste drie minuten kwam de 24-jarige Savon twee maal op het canvas. "Een maal was een duidelijke slipper maar bij de andere keer had de scheidsrechter gerust mogen tellen want toen raakte ik hem goed met een rechts/linkse combinatie."

Fritz Sdunek, met wie Vanderlijde nu elf maanden samenwerkt: "Arnold had toen meteen achter hem moeten aangaan. Wanneer een scheidsrechter telt, krijgt de tegenstander de tijd zich te herstellen", aldus de Duitser die zich uitermate tevreden toonde met de prestatie van zijn bokser. "Het is jammer dat wij maar vier weken echt optimaal hebben kunnen trainen."

Die korte voorbereiding was te wijten aan bloedarmoede en een pijnlijke rechterschouder. "Op een gegeven moment kon ik mijn rechterarm niet meer optillen. Wij konden nauwelijks trainen maar gelukkig heeft een Duitse arts mij met acupunctuur kunnen helpen." Arnold Vanderlijde zegt bijzonder veel te danken hebben aan Sdunek.

"Hij is een uitstekend vakman, een groot psycholoog en mijn vriend. Voor dit gevecht hebben wij heel veel met elkaar gesproken. Sdunek begreep heel goed dat Savon, na vier verliespartijen, toch een 'angstgegner' voor mij was. Hij heeft mij zoveel zelfvertrouwen gegeven, dat ik geen moment zenuwachtig ben geweest. Alleen wat gespannen maar dat moet je voor een belangrijke wedstrijd hebben."

Vanderlijde en Sdunek gaan nu verder bouwen. "Ik mag dan wel al 28 jaar zijn maar Sdunek is ervan overtuigd dat ik nog niet op mijn top ben. Dat is een vertrouwenwekkende gedachte zeker met Barcelona in het vooruitzicht. Ik heb nu twee bronzen Olympische medailles. Een van een ander soort eremetaal en dan liefst goud, zou de bekroning van mijn carrière zijn."

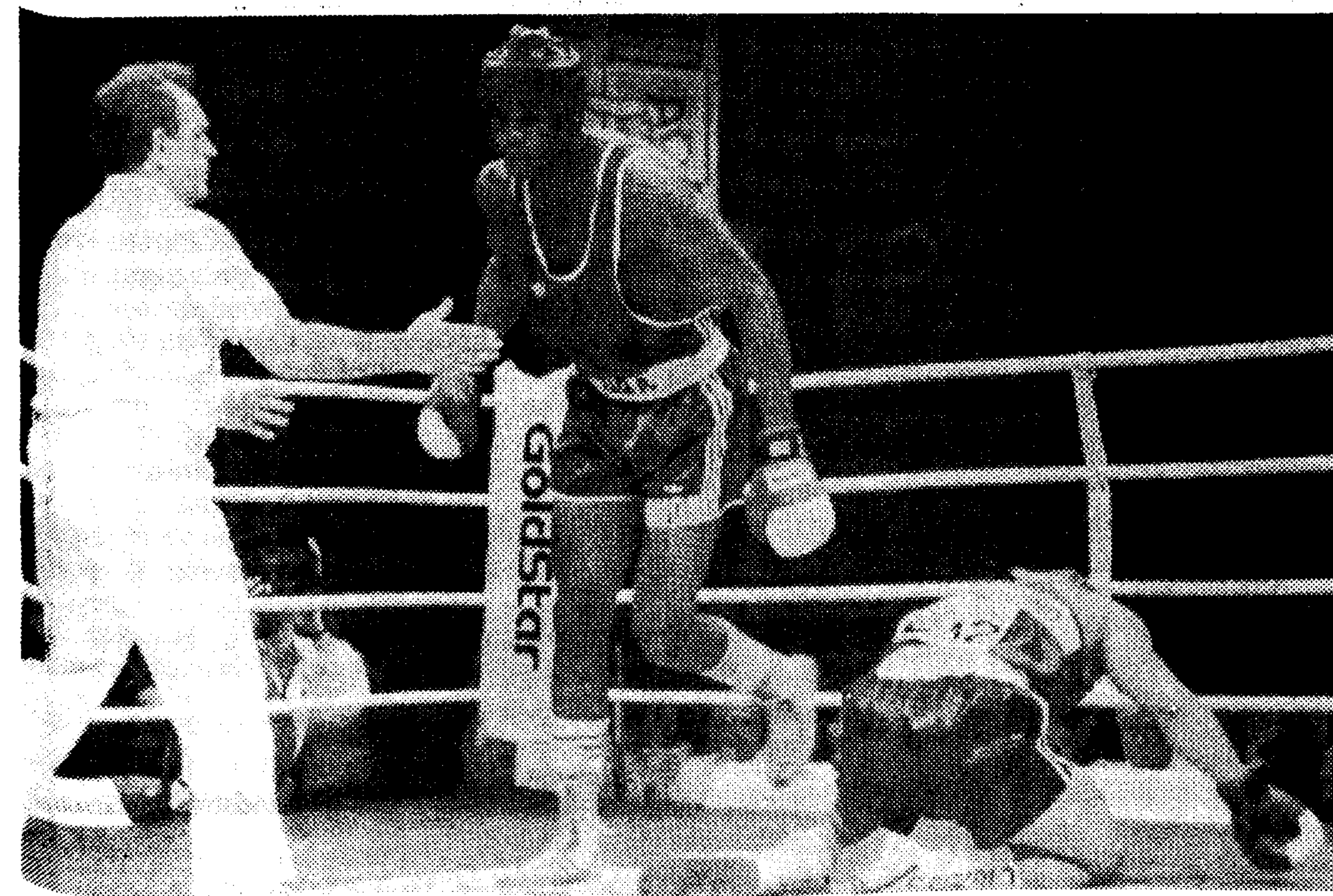
TEGENSTANDERS

Over tegenstanders behoeft Arnold Vanderlijde zich voorlopig geen zorgen te maken. De komende maanden wacht hem in de Bundesliga met zijn club Leverkusen een aantal sterke opponenten met de Duitsers Teuchert en Schnieders, de Rus Beloessov en de Joegoslaaf Mavrovic. De laatste maakte het de Limburger een half jaar geleden in Goteborg, waar hij zijn derde Europese titel veroverde, in de halve finales erg moeilijk.

"De Bundesliga, waarin ik nu zes jaar ongeslagen ben, is een uitstekende voorbereiding op Barcelona. Vooral omdat Schnieders en Beloessov super-zwaargewichten zijn. Misschien dat ik mijn ongeslagen record kwijt raak maar dat vind ik geen probleem."

Wedstrijdtechnisch maakt Vanderlijde zich dus geen zorgen, problematischer is de financiële kant van zijn voorbereiding. "Ik heb een deeltijdbaan bij Masita, waar ik het vreselijk naar mijn zin heb en ik ook alle medewerking krijg voor mijn sport. Ik wil mijn voorbereiding op Barcelona echter nog meer professionaliseren en daar is geld voor nodig. Een goede shirtsponsor zou daar wellicht de oplossing voor zijn."

Tijd om uit te rusten van het uitstekende toernooi, dat hij in Sydney heeft afgewerkt, krijgt Vanderlijde nauwelijks. Op 7 december bokst hij in Frankfort aan de Oder zijn eerste Bundesligawedstrijd van het seizoen, een week later wacht hem in Breda de interlandwedstrijd tegen Polen en op 21 december krijgt hij in Leverkusen Teuchert voor de Bundesliga tegenover zich. Wanneer dan eindelijk een korte periode van rust aanbreekt heeft de zilveren medaillewinnaar van Sydney inmiddels meer dan 210 partijen in zijn startboekje staan.

■*FELIX SAVON prolongeerde zijn wereldtitel in het zwaargewicht bij de amateurs. Hier in zijn gevecht tegen David Tua waartegen hij slechts 25 seconden heeft gebokst.*

■*STEFFI GRAF: Masters voor haar voorbij*

Navratilova in halve finale

Jana Novotna schakelt in New York Graf uit

NEW YORK - Het Masterstoernooi is voor Steffi Graf voorbij. De Duitse vedette werd in New York in de kwartfinale verrassend uitgeschakeld door Jana Novotna. De Tsjechoslowaakse, achtste op de plaatsingslijst, zegevierde in drie sets: 6-3, 3-6 en 6-1.

Martina Navratilova voldeed wel aan de verwachtingen. De inmiddels 35-jarige Amerikaanse versloeg Arantxa Sanchez-Vicario in drie sets: 1-6, 6-4 en 6-2. Navratilova, gebrand op haar 158ste titel, komt vandaag (zaterdag) in de halve eindstrijd uit tegen haar voormalige landgenote Novotna.

Graf ging in het Madison Square Garden tenonder aan het servicegeweld, dat haar sterke opponente ontketende. Vooral de forehand van de tweevoudige kampioene liet te wensen over. "Novotna speelde vreselijk goed", verzuchtte de ontgoochelde Graf. "In de eerste en derde set was ik vrijwel kansloos op haar service. Dat was deels mijn eigen schuld. Ik maakte op mijn forehand te veel fouten."

Voor Novotna was het pas de tweede zege op Graf in dertien duels. Eerder dit jaar beleefde de nummer zeven de van wereldranglijst tijdens de open Australische titelstrijd de langverbeide primeur. "Ik kan het nog niet geloven", stamelde Novotna na haar indrukwekkende triomf. "Deze overwinning betekent heel veel voor mij."

Na 1 uur en 42 minuten benutte Novotna het eerste matchpoint. In de derde set stond ze aan de machteloze Graf slechts twee punten af.

Navratilova rekende in 84 minuten af met haar Spaanse rivale. De routinier herstelde zich knap van een miserabele start: 1-6. De eerste set nam amper achttien minuten in beslag. "Sanchez speelde als een raket", erkende de vijfvoudige winnares. "Ik kan me niet herinneren ooit een set zo snel te hebben verloren. Ze serveerde onhoudbaar."

In de tweede en derde set domineerde Navratilova. Bij 5-4 in de tweede verspeelde Sanchez een breakpoint. In de beslissende set demarreerde Navratilova naar een voorsprong van 4-0, die ze niet meer uit handen gaf. Aan haar 158ste titel, een record, wilde ze nog niet denken. "Eerst moet ik mijn halve finale zien te winnen."

Deelraad Zuid blijft bij het slopen van Olympisch Stadion

AMSTERDAM - Het dagelijks bestuur van de Deelraad Zuid in Amsterdam is niet plan de voorgenomen sloop van het Olympisch stadion uit te stellen.

Zuid wenst niet in te gaan op verzoeken daartoe van Ajax en het Amsterdamse college. Wethouder D. Tiemersma van het stadsdeel zuid heeft dat meegedeeld.

Uit de voordracht aan de raad van het stadsdeel blijkt dat het dagelijks bestuur van zuid het verzoek van Ajax een gepasseerd station vindt. De vereniging heeft gevraagd de sloop van het Olympisch stadion uit stellen tot het nieuw te bouwen stadion op Strandvliet in zuidoost over een jaar of vier gereed is. Ajax kan dan naast het eigen stadion in de Meer voor topwedstrijden gebruik blijven maken van het Olympisch stadion. De clubleiding zegt anders miljoenen te derven aan gemiste recettes.

Zuid heeft echter al sinds 1987 plannen gemaakt voor de bouw van 1250 woningen op het terrein van het stadion. Zo zijn er al contracten getekend met het sociaal fonds bouwnijverheid. "De directe schade door uitstel van de sloop is minstens zo groot als de schade die Ajax lijdt bij sloop", aldus wethouder Tiemersma.

Het stadsdeel blijkt verder verontwaardigd te zijn over een advies dat het college van B en W van Amsterdam heeft opgesteld. Daarin wordt voorgesteld de beslissing over de sloop vier tot vijf maanden uit stellen, totdat er zekerheid is over de financiering van het nieuwe stadion in zuidoost. Dat advies heeft overigens officieel het bestuur van het stadsdeel zuid nog niet bereikt, omdat het volgende week nog in de raad besproken moet worden.

Loting EK op 17 januari

Gemengde gevoelens in Zweden over plaatsing

STOCKHOLM - In gastland Zweden zijn de diverse resultaten van de midweekse kwalificatiewedstrijden voor de eindronde van het toernooi om de Europese titel met gemengde gevoelens ontvangen.

Het vrijwel zekere startbewijs voor titelhouder Nederland en wereldkampioen Duitsland werd in sportieve kringen met instemming begroet. Bij de autoriteiten overheerste de vrees voor rellen. De supporters uit Nederland en Duitsland beschikken, met de fans uit het al eerder geplaatste Engeland, over de slechtste reputatie in Europa. Bovendien is in Zweden het voetbalvandalisme een opkomend fenomeen.

"Vanuit politie-oogpunt gezien, moeten we rekening houden met het meest ongewenste scenario", verklaarde Leif Hallberg, de woordvoerder van het nationale korps. "We beseffen terdege, dat we met Engeland, Duitsland en Nederland de moeilijkste supporters binnen krijgen. De onlusten rond de wedstrijd België - Duitsland zijn voor ons een waarschuwing geweest. We dienen op alles voorbereid te zijn."

Hallberg benadrukte dat de politie zich in eerste instantie op de achtergrond zal houden, om uitlokking van geweld te voorkomen. "We zullen zowel in kwantiteit als in uitrusting niet meteen fors uitpakken. Als het noodzakelijk is, moeten we echter snel kunnen ingrijpen."

De Zweedse politie zet tijdens het eindtoernooi bijna 5000 agenten in. Met de omvangrijke veiligheidsmaatregelen is een bedrag van ruim vijftig miljoen gulden gemoeid. Na de loting op 17 januari wordt het draaiboek betreffende de openbare orde afgerond.

Magic Johnson en aids-probleem

Uitspraken Navratilova veroorzaken opschudding

NEW YORK - De uitspraken van tennisster Martina Navratilova over basketbaltopper Magic Johnson en de aids-problematiek hebben in de Verenigde Staten grote opschudding veroorzaakt.

Haar felle kritiek op de dubbele moraal in de berichtgeving ten opzichte van vrouwen en homo's zijn de 35-jarige Amerikaanse niet in dank afgenomen.

"Ik ben verbijsterd over de enorme ophef die over mijn woorden is gemaakt", verklaarde Navratilova na haar zege op Arantxa Sanchez-Vicario in de kwartfinales van het Masters-toernooi. "Ik heb slechts mijn mening gegeven. Als ik had gezegd dat president Bush een travestiet is, had ik waarschijnlijk minder reacties gekregen."

In een vraaggesprek met de 'New York Post' deed Navratilova deze week enkele harde uitlatingen over de affaire-Johnson. De negenvoudige Wimbledon-kampioene stelde onomwonden, dat in de publieke opinie heel wat minder begrip zou hebben doorgeklonken als een vrouwelijke of homoseksuele sporter in het openbaar zou hebben verklaard met het HIV-virus besmet te zijn.

Navratilova meende, dat als zij het bericht naar buiten had gebracht, de relatie met haar geaardheid snel zou zijn gelegd. Aan de bekentenis van Johnson, dat hij in zijn leven met meer dan honderd vrouwen onveilige sex had bedreven, werd volgens de tennis-miljonaire te weinig aandacht besteed.

"Ik heb Magic nooit willen afvallen en zeker niet willen veroordelen", liet Navratilova in tweede termijn weten. "Persoonlijk vind ik het heel erg voor hem, dat hij het virus heeft opgelopen. Magic was een van mijn idolen. Ik zal hem binnenkort bellen om mijn standpunt uit te leggen. Ik voel sympathie voor iedereen die aan aids lijdt, ongeacht de manier van besmetting. Niemand verdient deze ziekte. De dubbele moraal maakt me echter razend."

Twee dure horloges aangenomen

Sam Ramsamy in opspraak gekomen

JOHANNESBURG - Sam Ramsamy, de man die Zuid-Afrika terugleidde in de Olympische familie, is in opspraak geraakt.

Blank Zuid-Afrika vindt, dat hij het nationale sportsymbool de springbok heeft verkwanseld voor deelname aan de Spelen van Barcelona.

Het dagblad The Johannesburg Citizen haalde uitlatingen aan van niet nader genoemde sportbestuurders, die het aftreden van Ramsamy als voorzitter van het Zuidafrikaans Olympisch Comité eisten.

De Apartheidsbestrijder zou een horloge ter waarde van 140.000 gulden hebben aangenomen van Abdul Bhamjee, de vroegere woordvoerder van de nationale voetbalbond. Bhamjee wordt beschuldigd van oplichterspraktijken ten bedrage van meer dan vijf miljoen gulden.

Op een inderhaast belegde persconferentie erkende Ramsamy bij wijze van verjaardagscadeau twee horloges te hebben gekregen. Hij beschouwde Bhamjee als een goede vriend van de familie.

Ondanks dertiende bestand nog beschietingen

Half miljoen Joegoslaven op de vlucht

GENEVE - Meer dan een half miljoen Joegoslaven zijn gevlucht voor het oorlogsgeweld in hun land. De vijandelijkheden gaan ondanks het dertiende bestand onverminderd door met als aanvallende partij de Serviers met het federale leger.

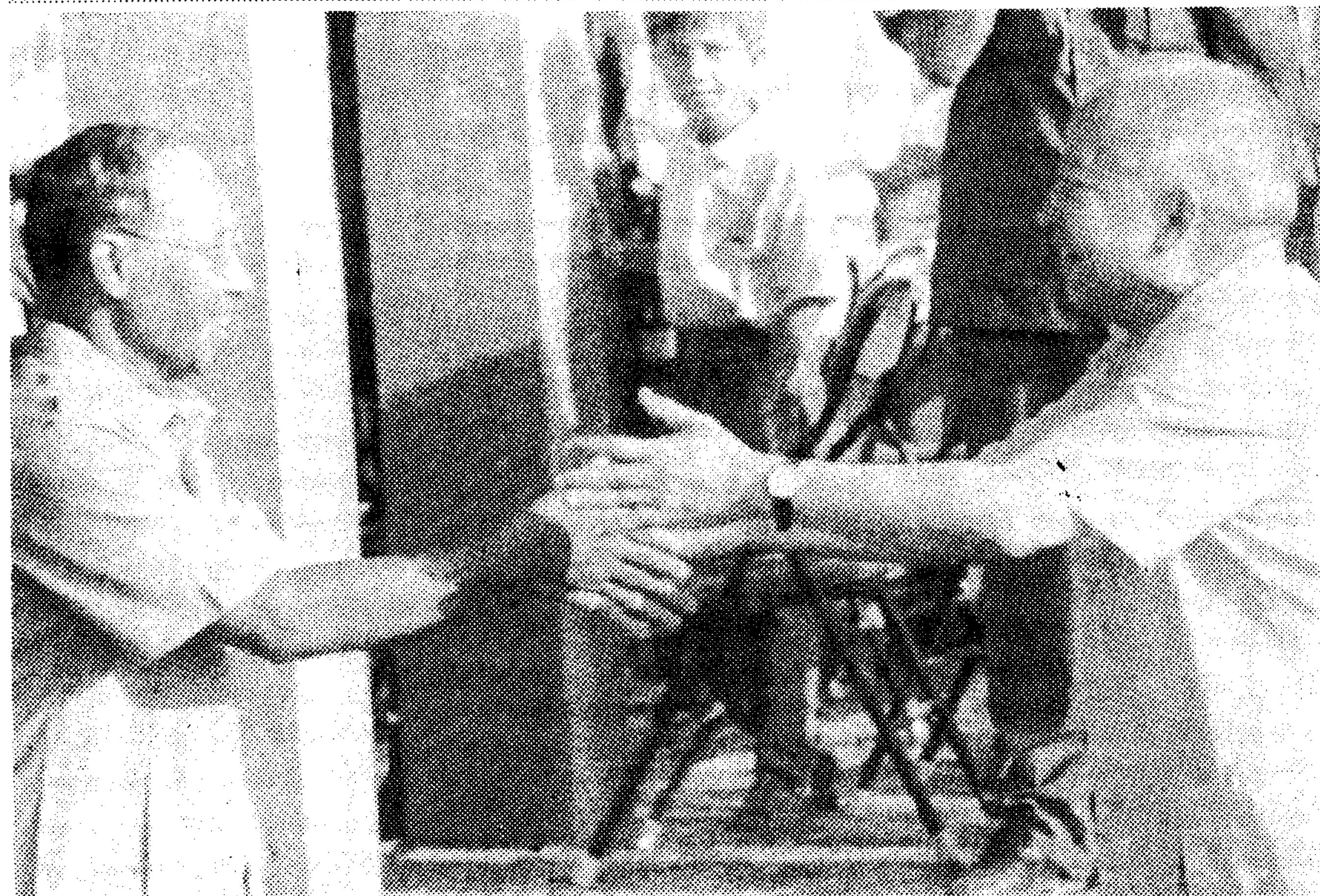
Het Hoge commissariaat voor de Vluchtelingen en Unicef hebben besloten voor hen een hulpprogramma op te zetten van ruim 3,1 miljoen gulden. Unicef zal bovendien binnenkort een oproep doen aan de internationale gemeenschap om nog eens 36 miljoen gulden op tafel te leggen. Het Internationale Rode Kruis heeft verder twee vrachtschepen met hulpgoederen naar de belegerde havenstad Dubrovnik gestuurd. Het eerste is al gearriveerd, het tweede zou vandaag (zaterdag) arriveren. Een Frans hospitaalschip is met driehonderd gewonden uit de haven vertrokken. De evacuatie van de bevolking uit het door het federale leger veroverde Vukovar is inmiddels voltooid. Volgens een woordvoerder van het Joegoslavische leger hebben ongeveer twaalfduizend burgers de stad verlaten nadat deze in handen was gevallen van de militairen.

AFSPRAKEN

Kroatie heeft toegezegd dat het een einde zal maken aan de nu al maanden durende blokkade van de legerkazernes en dat het de konvooien, die zich terugtrekken tot Ploce, zestig kilometer ten noorden van Dubrovnik, niet zal aanvallen. Beide partijen zullen tijdens de aftocht een staakt-het-vuren in acht nemen voor de kuststrook van Crikvenica tot Ploce, zo meldde het leger. Het akkoord voorziet ook in de ontruiming van de eilanden Vis en Lastovo ten zuiden van Split waar al jaren een belangrijke marinebasis is gevestigd.

Het Joegoslavische federale leger en Servische strijders hebben in de nacht van vrijdag op zaterdag artilleriebeschietingen uitgevoerd op doelen in oost-Kroatie en op de Kroatische havenstad Dubrovnik. Radio Zagreb meldde dat de steden Osijek en Valpovo sinds zaterdagochtend vroeg onder zwaar artillerievuur liggen. De steden, die respectievelijk op 120 en 140 kilometer ten noordwesten van Belgrado liggen, en hun directe omgeving waren eerder gedurende de nacht af en toe beschoten.

Sihanouk welkom bij Waterfestival

■PHNOMPENH - *De voormalige president van Kampuchea Heng Samrin (links) liep het nieuw gekozen staatshoofd prins Norodom Sihanouk tegemoet bij het Waterfestival in de hoofdstad van Kampuchea. Heng Samrin was door het partijcongres in oktober vervangen door Chea Sim.*
(AFP-satellietfoto)

Nieuwe leider Maxwell Communication:

Verplichtingen nakomen is onmogelijk

NEW YORK - Maxwell Communication, opgericht door de begin deze maand overleden Robert Maxwell, kan niet voldoen aan de verplichting om in 1994 1,25 miljard dollar aan schulden terug te betalen.

Dit heeft Kevin Maxwell, die de media-onderneming van zijn vader heeft overgenomen, vrijdag laten weten. Er zal dan ook een nieuwe regeling voor de verplichtingen moeten worden opgesteld, aldus Maxwell. Een bedrag van 750 miljoen dollar dat in de tweede helft van volgend jaar moet worden betaald, levert geen problemen op. Maxwell Communication is gestopt met het afstoten van bezittingen. Verkoop van eigendommen van de prive-onderneming Robert Maxwell Group wordt wel overwogen, als dat tenminste door de banken wordt gevraagd, zo verklaarde Maxwell. De banken maken zich steeds meer zorgen over de terugbetaling van leningen van in totaal 1,4 miljard dollar aan Robert Maxwell group.

Ook de 2,5 miljard dollar die aan Maxwell Communication is geleend, maakt de banken ongerust. Een groot deel van het familiebelang in deze onderneming diende als borg voor de leningen, maar de aandelen Maxwell Communication zijn sinds de dood van Robert Maxwell tachtig procent in koers gedaald.

Cubaanse communisten ten oorlog

Criminaliteit laatste jaar erg toegenomen

HAVANA - De autoriteiten in de Cubaanse hoofdstad Havana zijn vrijdag begonnen met de distributie van wapens onder arbeiders in fabrieken, slachthuizen, warenhuizen en op boerderijen. De distributie maakt deel uit van een nationale campagne van het communistische bewind tegen de toenemende criminaliteit in het land.

Jose Ramon Machado Ventura, een lid van het Politburo van de Communistische partij, gaf vrijdag het officiele startschot voor de campagne met de overhandiging van wapens aan 'arbeidersbrigades' in de hoofdstad Havana die de olieraffinaderij Nico Lopez moeten beschermen. De criminaliteit, in het bijzonder het aantal berovingen, is namelijk het laatste jaar enorm toegenomen als gevolg van de steeds knellender economische boycot door de Verenigde Staten en de drastisch afgenomen hulp van de SU.

President Fidel Castro heeft onlangs tijdens een congres van de Cubaanse Communistische partij opgeroepen tot een "totale oorlog" tegen criminaliteit en corruptie. De bevolking is gevraagd om "verdachte activiteiten" onmiddellijk door te geven aan de Cubaanse autoriteiten.

Oslo: radioactieve lekkage uit SU onderzeeboot

OSLO - Uit een Sovjetonderzeeer die in 1989 voor de Noorse kust is gezonken, lekt radioactieve vloeistof. De hoeveelheden zijn echter zo gering dat geen gevaar voor het milieu bestaat. Dit heeft het hoofd van het Veiligheidsinstituut voor nucleaire energie in Noorwegen vrijdag meegedeeld. De SU is van plan de kernonderzeeer in 1993 te bergen en heeft daarvoor een contract getekend met een Nederlands consortium. De onderzeeër ligt op een diepte van 1.685 meter.

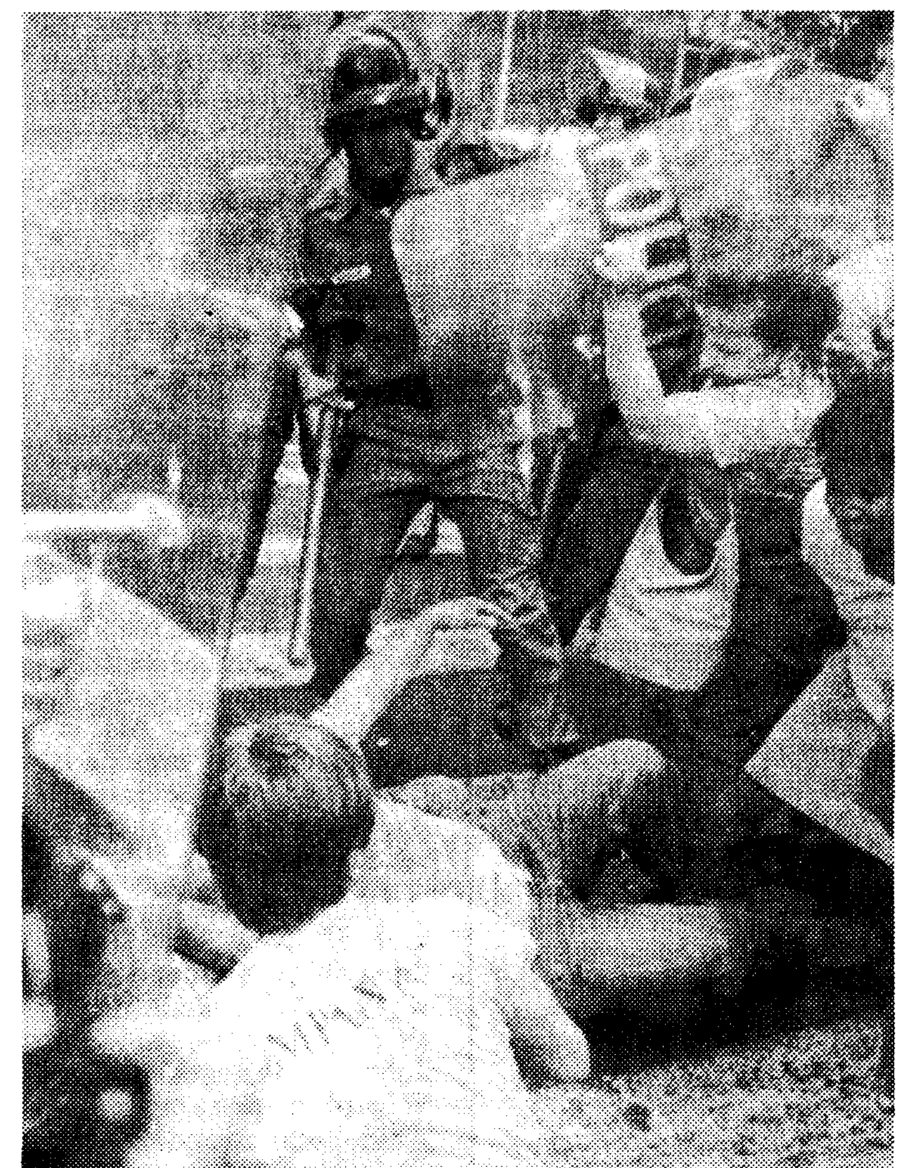
■RIO DE JANEIRO - *In de Braziliaanse stad Rio de Janeiro werd de oproerpolitie ingezet tegen de illegale straatverkopers. Zo werden ook onder meer de blinde straatverkopers aangepakt, die uit protest tegen het overheidsbeleid een doorgangsweg hadden geblokkeerd. De alternatieve sector is een van de weinige mogelijkheden voor een aantal werklozen om aan de kost te kunnen komen.*
(AFP-satellietfoto)

Iran laat gevangenen Irak vrij

TEHERAN - Iran heeft vrijdag "eenzijdig" 421 Iraakse krijgsgevangenen vrijgelaten. Zij zijn inmiddels weer teruggekeerd naar hun vaderland, zo is in officiele kringen in Teheran vernomen.

In totaal werden tijdens de Iraaks-Iraanse oorlog zo'n honderdduizend militairen krijgsgevangen gemaakt, onder wie zeventigduizend Irakezen en dertigduizend Iraniers. Ongeveer tachtigduizend zijn vrijgelaten toen de Iraakse president Saddam Husayn eind 1990 instemde met de Iraanse voorwaarden voor een vredesregeling. Volgens Teheran houdt Irak nog vijftienduizend militairen gevangen, maar Baghdad ontkent dat. Irak houdt echter staande dat in Iran nog dertigduizend Irakezen krijgsgevangen worden gehouden.

Rio pakt blinden aan

Bouw begint nieuw klooster bij Auschwitz

WARSCHAU - Tijdens een godsdienstige plechtigheid wordt zaterdag de eerste steen gelegd voor het Karmelietessenklooster dat het huidige klooster op het terrein van het voormalige concentratiekamp Auschwitz gaat vervangen. Dat is in kringen van de Poolse RK kerk vernomen.

Volgens directeur Marek Glownia van het internationaal bezinningscentrum bij Auschwitz nemen aan de ceremonie onder anderen deel de Poolse primaat, kardinaal Jozef Glemp, kardinaal Jean-Marie Lustiger, aartsbisschop van Parijs, en de aartsbisschop van Munchen, kardinaal Friedrich Wetter. Van joodse zijde is niemand uitgenodigd in verband met het godsdienstig karakter van de plechtigheid, schrijft de krant Gazeta. Het klooster zal deel gaan uitmaken van het bezinningscentrum voor de joods-christelijke dialoog.

State department heft beperkingen SU journalisten op

WASHINGTON - De beperkingen voor journalisten uit de Sovjetunie en vijf andere voormalige communistische landen bij het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken worden opgeheven. Journalisten uit de voormalige Oostblok-landen die de dagelijkse persconferentie op het ministerie willen bijwonen, kunnen dat met behulp van een pasje waarover andere journalisten al jaren beschikken.

Sterke man Somalia:

Nationale verzoeningsconferentie

MUQDISHO - Generaal Mohamed Farah Aideed, die vorige week de macht greep in Somalia, heeft verklaard dat hij een nationale conferentie van verzoening wil organiseren om een eind te maken aan de bloedige gevechten in de Somalische hoofdstad Muqdisho.

Aideed zei ook dat hij het noorden van Somalia, dat zich afgescheiden heeft, wil overhalen om samen een nieuwe "democratisch gekozen" regering te vormen. In Muqdisho woedden sinds zondag bloedige gevechten tussen aanhangers van Aideed en volgelingen van Ali Mahdi Mohammed, die in januari de macht greep toen de toenmalige president Mohamed Siad Barre werd verdreven. Aideed heeft inmiddels verklaard dat hij de macht heeft overgenomen van Mahdi. Het was vrijdag niet duidelijk waar Mahdi zich bevindt. Mahdi en Aideed leiden rivaliserende facties binnen het Verenigd Somalisch congres.

Rond VS-gijzelaarskwestie in Iran

Geen onderzoek stembuscampagne Reagan en Bush

WASHINGTON - Er komt geen onderzoek door de Amerikaanse senaat om beschuldigingen na te gaan dat in 1980 ten tijde van de presidentiele verkiezingscampagne medewerkers van het duo Reagan/Bush hebben geprobeerd met Iran afspraken te maken over een vertraagde vrijlating van Amerikaanse gijzelaars.

In de senaat bleek, onder aanvoering van de Republikeinse vertegenwoordigers, te weinig steun aanwezig voor een dergelijk onderzoek. De leider van de Democratische meerderheid in de honderd leden tellende senaat, George Mitchell, diende vrijdag een resolutie in om een onderzoek te starten; 51 senatoren steunden de resolutie. Dat was onvoldoende, want volgens de reglementen van de senaat zijn voor het in de resolutie gevraagde onderzoek minimaal zestig stemmen nodig.

Bush was in 1980 door Ronald Reagan uitverkoren als kandidaat voor het vice-presidentschap. Reagan moest het opnemen tegen de toenmalige president Jimmy Carter die een herverkiezing nastreefde, maar ernstig werd gehandicapt door de gijzeling van Amerikaanse diplomaten in de ambassade van de Verenigde Staten in Teheran. De afgelopen jaren hebben regelmatig geruchten gecirculeerd dat medewerkers van Reagan en Bush de Iraniers destijds wapens hebben beloofd als zij de vrijlating van de Amerikaanse gijzelaars tot na de verkiezingsdag in november 1980 wilden ophouden.

Libanon viert onafhankelijkheid

■BAYRUT - Libanon herdacht vrijdag zijn onafhankelijkheidsdag. In het verwoeste deel van de hoofdstad dat in het recente verleden werd aangeduid als de groene zone werd daarom een militaire parade gehouden waarin onder meer in de Sovjetunie gebouwde T-54-tanks werden getoond. (AFP-satellietfoto)

De omzet van het DUITSE concern SIEMENS is in het op 30 september afgelopen boekjaar met zestien procent gestegen tot 73,1 miljard mark, de sterkste groei in het bestaan van het bedrijf. De winst na belastingen ging met slechts zeven procent omhoog naar 1,79 miljard mark doordat er forse verliezen waren in de divisies computers (Siemens Nixdorf) en halfgeleiders. Siemens Nixdorf informationssysteme (SNI) leed een verlies van 780 miljoen mark. De omzet van het computerbedrijf kwam uit op 12,1 miljard mark. Dat is twee procent minder dan het totaal dat in het voorgaande jaar werd behaald door Nixdorf computer en de vroegere computerdivisie van Siemens, die per 1 oktober 1990 fuseerden.

***

De VS-vliegtuigbouwer MCDONNELL DOUGLAS onderhandelt met potentiele aandeelhouders uit het Verre Oosten over een deelneming van 40 procent in het kapitaal van de civiele tak van de onderneming. Concrete resultaten hebben de gesprekken tot nu toe niet opgeleverd. Als mogelijke partners worden bedrijven genoemd uit Japan, Taiwan, Zuid-Korea en Singapore. Volgens luchtvaartdeskundigen moet voor een belang van veertig procent circa twee miljard dollar worden betaald. McDonnel Douglas zegt dat de nieuwe aandeelhouder productiemogelijkheden zal bieden die "wereldwijd concurrerend zijn". McDonnell Douglas heeft het geld onder meer nodig voor de lancering van de MD-12. Ook is de kapitaalinjectie gewenst om de schuldenlast van 2,7 miljard dollar te verminderen.

***

De RUSSISCHE federatie, de grootste Sovjet-republiek, zal Tsjechoslowakije volgend jaar olie en gas leveren in ruil voor levensmiddelen, medische producten en onderdelen voor machines. Dit is vastgelegd in een nieuwe economische overeenkomst voor 1992 die een bedrag beloopt van 3,5 miljard dollar. De olieleveranties van de Russische federatie zullen 7,5 miljoen ton bedragen.

***

De Centrale bank van JAPAN heeft donderdag het disconto verlaagd van 5,5 tot 5 procent. Dat heeft de Japanse minister van Financiën, Tsutomu Hata, bekendgemaakt. Het disconto is het tarief dat de Centrale bank de handelsbanken bij kredietverlening in rekening brengt. De discontoverlaging moet volgens de minister de Japanse economie stimuleren. Die vertoont tekenen van tragere economische groei. De hoogte van het disconto is van grote invloed op de binnenlandse vraag (investeringen en consumptie). Deze vraag is in Japan de meest bepalende factor voor economische groei, aldus de bewindsman.

***

Stille Oceaanlanden in Seoul:

Snelle liberalisering wereldhandel is nodig

SEOUL - De APEC, een economisch samenwerkingsverband van vijftien landen rond de Stille Oceaan, inclusief de VS en Japan, heeft zich donderdag na drie dagen van overleg in de Zuidkoreaanse hoofdstad Seoul uitgesproken voor snelle liberalisering van de wereldhandel. De onderhandelingen binnen de GATT (Algemene overeenkomst inzake Tarieven en handel) in het kader van de Urgauay-ronde moeten snel worden afgerond, ondanks de onenigheid op het gebied van de landbouw, het voornaamste struikelblok.

De organisatie toonde zich blij met "recente tekenen die wijzen op enige vooruitgang op kernpunten" binnen het overleg. De slotverklaring van de APEC, die in totaal acht punten bevat, riep speciaal op tot snelle liberalisering van de handel op het gebied van landbouwproducten, textiel en kleding, diensten, regelgeving en intellectuele eigendommen.

De VS-handelsgezant Carla Hills bekritiseerde het gastland Zuid-Korea vanwege zijn onwil de grenzen open te stellen voor buitenlandse landbouwproducten. Hills doelde daarmee vooral op de rijstmarkt, die door de Zuidkoreanen angstvallig wordt afgeschermd. Volgens de VS-handelsgezant is het onmogelijk dat een land wel aan het GATT-overleg deelneemt, maar bij voorbaat een product (rijst) buiten de besprekingen houdt. "Dan kunnen we wel aan de gang blijven".

De APEC (Asia Pacific economic cooperation) ontstond in 1989 op initiatief van de Australische premier Bob Hawke. De deelnemende landen zijn de VS, Canada, Australie, Nieuw-Zeeland, Japan, Zuid-Korea, de leden van de Associatie van Zuidoostaziatische landen (Malaysia, Singapore, Brunei, de Filipijnen, Indonesie en Thailand), China, Taiwan en Hongkong. De laatstgenoemde drie landen zijn op de vergadering in Seoul toegetreden.

ROWAN Companies in Houston (Texas) heeft de aankoop van een belang van 49 procent in KLM Helikopters voor 26 miljoen dollar (Nf 49 miljoen) afgewikkeld. De naam van de onderneming is gewijzigd in KLM/Era Helicopters. De in 1923 opgerichte en op Wall Street genoteerde Rowan verricht boorwerkzaamheden voor olie- en gaswinning. Haar dochtermaatschappij Era Aviation in Anchorage (Alaska) onderhoudt helicopterdiensten en regionale luchtverbindingen in Alaska, California en de Golf van Mexico met 111 toestellen. KLM/Era Helicopters werkt met een vloot van 11 heli's in de Nederlandse sector van de Noordzee en met een Chopper in Canada. KLM Helikopters werd in 1965 gesticht.

IBM:Nog eens 20.000 banen weg

NEW YORK - IBM, het grootste computerconcern van de wereld, wil meer mensen ontslaan dan eerder was aangekondigd. Door de recessie in verschillende landen en de toegenomen concurrentie blijven de problemen voor het VS-computerconcern groot en heeft IBM volgens verschillende bronnen besloten opnieuw twintigduizend banen te schrappen.

In de eerste week van december zouden de ontslagen worden bekendgemaakt. Daarbij verdwijnen in een korte tijd veertigduizend banen. In 1991 moeten volgens eerder gepubliceerde plannen al twintigduizend mensen verdwijnen. Bij IBM werkten voor de reorganisaties ongeveer 373.000 mensen. Door de al aangekondigde plannen en de nieuwe reorganisatie verdwijnt bijna elf procent van het totale werknemersbestand.

IBM wil de kosten omlaag brengen omdat de opbrengsten tegenvallen. In de eerste negen maanden van 1991 noteerde de computergigant een verlies van maar liefst 1,4 miljard dollar tegenover een plus van 3,55 miljard dollar in dezelfde periode van het jaar ervoor. Het marktaandeel van het computerconcern op wereldniveau is gedaald van 32 procent in 1985 naar 23 procent in het afgelopen jaar, zo schreef het marktonderzoeksbureau Gartner group onlangs.

Duitse chemiegigant Hoechst:

Op korte termijn geen verbetering

FRANKFURT - Het Duitse chemieconcern Hoechst heeft in het derde kwartaal van dit jaar een verdere winstdaling moeten incasseren en ziet voorlopig nog geen duidelijk herstel van de resultaten.

Dit heeft topman Wolfgang Hilger dinsdag meegedeeld op de najaarspersconferentie van het concern. Hilger greep de gelegenheid aan om ongemeen fel uit te halen naar het milieubeleid van de Duitse overheid en dreigde het thuisland de rug toe te keren als daar geen verandering in komt. Hoechst rapporteerde als eerste van de drie Duitse chemiereuzen (voor Bayer en Basf) de resultaten over het derde kwartaal. De concernwinst voor belasting daalde met 21,7 procent van 631 miljoen mark tot 494 miljoen mark. Over de eerste negen maanden van het jaar zakte het resultaat met 22,1 procent in van 2,45 miljard mark tot 1,9 miljard mark nadat er over geheel 1990 ook al een winstdaling van die orde van grootte was. Ook de meeste andere chemieconcerns zien de winst al geruime tijd dalen door de zwakte van de internationale economie.

Volgens Hilger valt in het vierde kwartaal geen duidelijke verbetering te verwachten en zal het resultaat opnieuw ruim onder het niveau van vorig jaar liggen. Over 1992 valt weinig te zeggen, aldus Hilger. Een conjunctuurgevoelige sector als de chemie is zeer afhankelijk van de economische ontwikkeling, maar het is onduidelijk hoe die zal uitpakken.

Volgens Hilger heeft Duitsland lang genoeg voorop gelopen op milieugebied en wordt het tijd dat er nu harmonisatie van de voorschriften komt binnen de EG. Zolang dat niet gebeurt, verkeert de Duitse chemische industrie in een ongunstige concurrentiepositie. Hilger hekelde onder meer de procedures voor vergunningen in Duitsland, die volgens hem nergens zo langdurig zijn.

Poolse premier: Ondanks Walesa's verzoek ontslag

WARSCHAU - Premier Bielecki heeft laten weten dat hij ondanks het verzoek van Walesa het ontslag van zijn regering zal indienen. Wel blijft de regering in demissionaire staat aan tot een nieuw kabinet is gevormd.

Bielecki, die de afgelopen dagen in een ziekenhuis werd onderzocht nadat hij onwel was geworden maar vrijdag zijn werk weer op zich nam, zei in een brief aan Walesa: "Ik zal voortgaan de hervormingen door te voeren. Ik blijf de regering leiden tot een nieuw kabinet is gevormd". De Poolse president, Lech Walesa, had vrijdag premier Krzysztof Bielecki opgeroepen maandag niet direct bij de eerste zitting van het nieuw gekozen parlement af te treden. "Een kapitein verlaat het schip niet voor hij het de haven heeft binnengebracht", schreef Walesa de premier.

Walesa wil dat Bielecki leider van de Poolse regering blijft. Vijf partijen, die zich inmiddels hebben samengevoegd in een "Centrum/ rechtse coalitie", hebben zich er voor uitgesproken de advocaat Jan Olszweski de nieuwe premier van Polen te maken.

Organisatie Economische samenwerking en ontwikkeling:

Groei verloopt toch trager

MOSKOU - De regering van de Sovjetunie gaat de inspanningen vergroten om de gelden te innen die andere naties de economisch en sociaal wankele unie schuldig zijn. Dat heeft het Sovjetpersbureau Interfax vrijdag bekendgemaakt.

Volgens vice-voorzitter Arkadi Volski van de tijdelijke Interrepublikeinse economische commissie beloopt de schuld die met name voormalige communistische bondgenoten en Derde wereldlanden aan de SU hebben op papier 104 miljard dollar. Deze omrekening in dollars heeft evenwel maar een beperkte waarde, gezien de verschillende wisselkoersen die voor de Sovjetmunteenheid worden gebruikt. In roebels beloopt de buitenlandse schuld aan de SU volgens Volski 91,64 miljard roebel waarvan iets meer dan de helft is verschuldigd door voormalige socialistische bondgenoten uit Oost-Europa, Vietnam, Mongolie en Cuba. Het laatstgenoemde land zou voor 16,7 miljard in het krijt staan. Mongolie en Vietnam moeten elk nog met circa tien miljard roebel over de brug komen.

Intussen heeft Moskou al contact opgenomen met de Poolse overheid om tot een vergelijk te komen over de onderlinge schuldpositie. Ook wordt overwogen om de vorderingen te verkopen aan het Westen op de markt voor zogenoemde tweedehandsschulden. Volgens Volski zou dat de SU 45 miljard dollar kunnen opleveren. Experts van de Vnesjekonombank, de Sovjetbank voor Buitenlandse economische betrekkingen, hebben evenwel al twijfels geuit of dat mogelijk zal zijn.

Veel van de buitenlandse kredieten van de SU zijn op een niet-commerciele basis verstrekt met een lange looptijd en erg lage rentetarieven. Van de eerder genoemde 91,64 miljard roebel is 87,23 miljard de hoofdsom. De rest is rente.

AUSTRIAN Industries ag (AI), de houdstermaatschappij van de staatsindustrie in Oostenrijk, zal de voor de zomer van 1992 beoogde gang naar de effectenbeurs in Wenen uitstellen, waarschijnlijk met een jaar. Volgens directeur Sekyra is hiertoe besloten wegens de zwakke internationale conjunctuur en de ongunstige ontwikkeling op de Weense beurs. Onderdelen van de houdstermaatschappij hebben bijzonder de staalproducent Voest Alpine, het edelmetaalbedrijf Austria Metall en AI-Technologies.

"Prachtig eiland voor toeristen"

Sint Maarten blijft media Nederland boeien

AMSTERDAM/WILLEMSTAD — Nadat eind oktober de gehele Tweede Kamer er bij de verantwoordelijke minister voor Antilliaanse- en Arubaanse zaken, mr. Ernst Hirsch Ballin, op aandrong om op het door 'ondeugdelijk bestuur getroffen' Sint Maarten in te grijpen, is het onderwerp de Nederlandse media blijven boeien. Zo schreef de Volkskrant gisteren een artikel over het bestuur van Sint Maarten dat volgens het dagblad 'nog een hele kluif' is voor Hirsch Ballin. Ook het Weekjournaal op de Nederlandse televisie bracht een reportage over 'het verkeerd besteden van Nederlandse geld op Sint Maarten'.

In het artikel 'Bestuur van Sint Maarten is nog een hele kluif voor Hirsch Ballin' in de Volkskrant, geschreven door correspondente Stella Slooten, wordt de vraag opgeworpen: "Zal Sint Maarten zijn reputatie kwijtraken als paradijs voor drugshandel en corruptie, waar zwart geld bij hopen wordt witgewassen en de mafia vast voet aan wal heeft gezet?"

Volgens deze Nederlandse krant is het nog maar de vraag of dat lukt, want 'voor de kern van het probleem is nog geen oplossing gevonden: de verbetering van het eilandsbestuur'. Er bestaat een verschil van inzicht tussen onder meer minister Hirsch Ballin en gezaghebber Ralph Richardson als het gaat om de schuldvraag. "In hoeverre had het eilandsbestuur van Sint Maarten de negatieve ontwikkeling van de afgelopen jaren kunnen en moeten bestrijden?" En anders: "Komt de kritiek uit de Tweede Kamer niet wat laat?"

Bovendien bestaat er een verschil van interpretatie en definitie van de problemen. Hirsch Ballin spreekt over de, 'deugdelijkheid van bestuur', terwijl Richardson liever spreekt over 'versterking van het bestuursapparaat'. In elk geval heeft Hirsch Ballin 'met de hete adem van de Tweede Kamer in zijn nek' een serie maatregelen aangekondigd om aan de ongewenste praktijken een eind te maken.

TV-REPORTAGE

Onder de titel 'Nederlands geld voor Sint Maarten verkeerd besteed. Regering stelt onderzoek in' zond het Weekjournaal van School-TV een reportage over Sint Maarten uit. Het Weekjournaal is een gezamenlijk programma van de TROS, de NOS en Veronica. De presentatie ervan is in handen van Diewertje Blok en Bas Westerweel.

De tv-reportage begint met het bezoek van de ministers Hirsch Ballin en Pronk aan de Antillen vorig weekeinde, toen onder andere is gesproken over het bezoek van prinses Juliana aan Sint Maarten in 1955. Ook het huidige Sint Maarten wordt in beeld gebracht en aan de hand van straatbordjes als 'Van Goghstraat' en het 'Amsterdam Shopping Center' wordt aangegeven hoeveel het eiland wel op Nederland lijkt. Ook het Franse deel van Sint Maarten is in de documentaire te zien.

WATHEY

In het programma wordt uitgelegd dat Sint Maarten, als onderdeel van het Koninkrijk toch een eigen bestuur heeft, de Eilandsraad. "De belangrijkste man in de Eilandsraad is Claude Wathey. Hij heeft al meer dan veertig jaar voor het zeggen op Sint Maarten. Wathey bedacht dertig jaar geleden dat Sint Maarten veel geld zou kunnen verdienen aan rijke toeristen. Het ontbrak alleen aan plaatsen waar toeristen konden slapen. Er zou dus veel gebouwd moeten worden", aldus de 'voice-over'.

Vervolgens wordt op tv-scherm het profiel gepresenteerd van 'een beruchte Italiaan, waarvan gedacht wordt dat hij lid is van de mafia': Spadaro. Daarna volgt het profiel van Wathey. "Wathey zorgde voor goedkope grond en Spadaro bouwde daar zijn dure hotels op", legt de inspreker uit. Ook de vele juweliers, de belastingvrije drankzaken en de casino's komen ter sprake en in beeld.

"Nog geen honderd meter van de hotels vandaan wonen de mensen die niet mee profiteren van het geld dat verdiend wordt op het eiland.".

De televisie toont beelden van krotten bedekt met golfplaten, slechte wegen en vuilnishopen die met een laagje grond worden afgedekt en die vervolgens worden verkocht als bouwgrond om er te wonen.

Hierna toont het Weekjournaal een schematische weergave van een aantal misstanden op Sint Maarten: het verschil tussen arm en rijk is alleen maar groter geworden; er is veel te weinig politie, waardoor de laatste jaren meer misdaden gepleegd worden; er komen op het eiland steeds meer mensen die in drugs handelen en bovendien verdwijnt er steeds meer ontwikkelingsgeld. "Zo verdween er bijna veertig miljoen gulden die Nederland Sint Maarten heeft gegeven om het vliegveld uit te breiden", terwijl de Julianaluchthaven in beeld komt.

'QUOTES'

In de reportages toont men vervolgens twee interessante 'quotes' van de twee hoofdrolspelers, doch tegenstanders. Hirsch Ballin: "Mij valt bij Sint Maarten vooral op dat de samenleving er dreigt stuk te lopen. Er is geen voldoende toegerust bestuur, te weinig politie". Direct daarna volgt Wathey in het Nederlands: "Ik trek mij er niks van aan, laat ze maar praten. Wij gaan ons eigen koers. Ik vind dat Sint Maarten de ontwikkelingsgelden wel degelijk verdiend, wij moeten zelfs méér krijgen".

De kritische reportage eindigt met de door Nederlandse media vaker gebruikte slotzin: "Sint Maarten....., een prachtig eiland, maar nog steeds alleen voor toeristen!"

Miss Curaçao: onder handen

WILLEMSTAD —*Miss Curaçao, Mijanou de Paula, was de eerste klant bij het gisteren geopende nieuwe onderkomen van Caribbean Nail Center aan de Sta Rosaweg (naast General Cate-ring services). Dit paradijsje voor mensen die zich een keer - lekker - onder handen willen laten nemen, verzorgt alles op het gebied van de manicure. Ook kan men er voor het aanbrengen van kunstnagels terecht. Dat brengt wel het nodige werk met zich mee (foto). De nieuwe zaak is in handen van Gisela Magdalena (die toekijkt) en Rosalia Oduber (die met de Miss bezig is). In het ITC is er een andere vestiging van deze zaak, terwijl er ook een te vinden is in Valencia, Venezuela.*

Alan Garcia van verduisteren staatsgeld aangeklaagd

LIMA - De voormalige Peruaanse president Alan Garcia is vrijdag voor het hooggerechtshof in Lima verduistering van staatsgelden ten laste gelegd. Dat heeft Procureur-Generaal Pedro Mendez in een verklaring naar buiten gebracht.

In de beknopte verklaring ontbreken details. Een medewerker van Mendez verklaarde tegenover verslaggevers dat Garcia niet wordt beschuldigd van betrokkenheid bij frauduleuze praktijken rond het internationale BCCI-bankschandaal. Enkele Peruaanse bankfunctionarissen zijn in deze zaak eerder beschuldigd van het aannemen van steekpenningen ter waarde van 3,6 miljoen dollar. De 42-jarige Garcia is de eerste president in de Peruaanse geschiedenis die terecht moet staan voor aanklachten van crimineel gedrag, begaan tijdens de ambtsperiode.

*****

BOKSEN / OMEGNA -De Italiaanse bokser Salvatore Fanni heeft in Omegna (Ita) zijn Europese titel in het vlieggewicht met succes verdedigd. Fanni versloeg de Engelse uitdager James Drummond op punten, in een gevecht dat was afgesloten over twaalf ronden. Voor Fanni was het zijn 21ste zege in 22 duels.

Voor CCC 1990 produktief jaar

WILLEMSTAD — Het jaar 1990 is voor de Stichting Cultureel Centrum Curaçao een cultureel produktief jaar geweest, zo stelt het bestuur in haar jaarverslag. De vele activiteiten op een verscheidenheid van culturele gebieden is daar debet aan.

De contacten met de Eilandelijke Dienst van Cultuur alsmede met de directie van het Overlegorgaan Samenwerking Nederlandse Antillen (OKSNA) waren nuttig en positief, aldus het verslag. "Als gebruikelijk verkregen wij met de bemiddeling van beide instellingen de toekenning van de voor onze Stichting toegezegde subsidies.'

Met het Surinaams Cultureel Centrum zullen de vroegere contacten weer hervat worden, respectievelijk gecontinueerd, aldus het verslag. Verder wordt melding gemaakt van het feit dat in januari 1990 de laatste uitgave verscheen van het Sticusa Journaal. In verband met de opheffing van de Sticusa is de voorlichting over de Antillen en Aruba in Nederland overgedragen aan het Kabinet van de Gevolmachtigde Minister van de Nederlandse Antillen en Aruba.

De Muziekacademie, een onderdeel van het CCC, ziet op een arbeidzaam en productief jaar terug. Het aantal leerlingen nam toe. Tot nu toe is het echter nog niet gelukt een vioolleraar te vinden, wat als een gemis wordt ervaren door de academie.

Ten slotte wordt in het jaarverslag opgemerkt dat werkzaamheden en activiteiten van diverse stichtingen, organisaties, instellingen en personen door CC werden ondersteund door het verlenen van financiële bijdragen.

JERUZALEM - Geestverwanten van de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie (PLO) hebben een overwinning geboekt bij de verkiezingen voor het bestuur van de vereniging van Palestijnse academici.

Zo is zaterdag uit Palestijnse bronnen vernomen. De verkiezingen zijn vrijdag gehouden. Tot voorzitter is de nationalist Ahmed Said Al-Tamimi gekozen.

AGENDA BONAIRE

OLITIE: 8000
ANDWEER: 8222
XICENTRALE: 8845
OSPITAAL: 8900

NDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag n 07.00-16.00 uur; zaterdag van 08.00-2.00 uur; zondag gesloten.

PENBARE BIBLIOTHEEK
peningstijden voor het publiek)
aandag en donderdag van 14.00-18.00 ur; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00/4.00-20.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 ur.
peningstijden voor lezers)
oensdag van 14.00-19.00 uur.

OSTSLUITING: maandag t/m vrijdag aantekende stukken om 15.30 uur; gewone ukken om 16.30 uur.

ERVICE CLUBS
ons: informatie H. van Bommel, tel.: 896.
otary: woensdag 12.00 uur - Restaurant eefeater.

ALERIA DI ARTE BONAIRE (Kaya randi 70): openingstijden: maandag t/m vrijdag van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; aterdag van 08.00-12.00 uur.

OLITIECLUB (Weg naar Willemstoren): pen op vrijdag van 20.00-24.00 uur; aterdag van 12.00-24.00 uur.

V: openingstijden Slachthuis i.v.m. fwezigheid van de keurmeester zal tot ader order uitsluitend op donderdagen en rijdagen geslacht en gekeurd worden.

* * * * * * * *

ERKDIENSTEN
int Bernarduskerk, Kralendijk:
aandag t/m zaterdag om 18.45 uur; ondag om 08.00 en 19.00 uur.
oromotokerk, Antriol:
aandag t/m zaterdag om 19.30 uur; ondag om 09.00 en 18.00 uur.
udovicuskerk, Rincon:
aandag t/m zondag om 19.30 uur.

LACHTENBEZORGING doorgeven aan heer E.A. van der Ree, Kaya Lisboa 9.

* * * * * * * *

Gasten annuleren reserveringen

Coral Regency Resort: zeer veel problemen

KRALENDIJK — Het onlangs min of meer officieus geopende timesharing-project Coral Regency Resort (CRR) is het volgende hotel, dat op Bonaire in de problemen is gekomen nog voor de kamers in gebruik zijn genomen. Als er geen oplossing wordt gevonden voor het geschil tussen het resort en de Nederlandse exploitanten van de bar en het restaurant, met name het echtpaar Arie van Beckum en Katharina Broekhof (Broekbeck nv), dan ziet het er duister uit voor het door de Jamaicaan Michael Wilson geïntroduceerde project. Deze week stonden beide partijen voor rechter mr. L. Lafleur, die besloot om zelf maar eens een kijkje te gaan nemen in het resort.

Mr. Jan van Veen, die samen met zijn confrater mr. C.H. Delahaye, Coral Regency Resort (CRR) vertegenwoordigde, legde tijdens de rechtszaak aan rechter Lafleur uit, dat normaliter voor het project van zijn cliënt een briljante toekomst weggelegd zou zijn.

De plannen van Wilson zijn opmerkelijk. Nadat het resort gekocht was, werd er alweer aanzienlijk bijgebouwd. Van Veen legde de rechter uit, dat er verschillende soorten aandelen in omloop zijn, die aangeduid worden als aandelen A, B en C. Op een gegeven moment besloot men het CRR te exploiteren als een hotel, hoewel dat bij de opzet niet in de bedoeling lag. Onlangs heeft de Amigoe geattendeerd op de nieuwe opzet van Wilson, waarbij de koper van een appartement 'slapend' rijk kon worden.

De exploitatie van de gekochte appartementen als hotel was een lucratief idee en gezien de kosten die tot nog toe gemaakt zijn (4.5 miljoen dollar; red.) wel nodig ook. Het idee van Wilson leek luminieus, maar bracht hem wel in problemen met de verzorging van de gasten. Een hotel vereist namelijk andere faciliteiten dan een timesharing-project en één van de faciliteiten is de aanwezigheid van een bar en een restaurant.

BROEKBECK NV

Er werd derhalve dringend uitgekeken naar een uitbater van de bar en het restaurant en gezien de Nederlandse belangstelling die er de laatste tijd geldt voor Bonaire was een gegadigde al spoedig gevonden. Het was een Nederlands echtpaar, dat onder de naam Broekbeck nv onder bepaalde voorwaarden wel bereid bleek de exploitatie op zich te nemen. Dat betekende dat er een bedrag van drie ton geïnvesteerd zou moeten worden voor de bouw van een bar en een restaurant.

In mei van dit jaar werd tussen beide partijen een 'letter of intent' getekend. Volgens mr. Van Veen werd daarbij eveneens afgesproken dat de realisatie van het restaurant zou betekenen dat Broekbeck nv een aantal C-aandelen zou krijgen. Dat betekende dat Broekbeck naast de exploitatie ook inkomsten zou hebben uit de winst die CRR zou maken. Naar de mening van de advocaat derhalve een uiterst lucratieve aanbieding voor de Nederlandse exploitanten.

Helaas heeft een 'letter of intent' niet altijd de intentie die eraan gegeven moet worden en dat bleek ook in dit geval. Er kwamen al gauw problemen tussen beide partijen. Wilson verkeerde in de vaste veronderstelling dat hij met kapitaalkrachtige Europeanen had te maken, voor wie de realisatie van een bar/restaurant met de daarbij behorende keuken en andere faciliteiten geen problemen zou opleveren. Volgens mr. Van Veen een begrijpelijke vergissing van Wilson, die voor besprekingen met het echtpaar in Nederland werd uitgenodigd en daar als een koning behandeld werd. Een voor Wilson ongekende, maar vooral indrukwekkende ervaring. Geld speelde kennelijk geen rol en Wilson liet zich langs Nederlandse wegen comfortabel vervoeren in een Mercedes Benz.

De wrange werkelijkheid kwam volgens advocaat mr. J. van Veen later, toen bleek dat Broekbeck nv in werkelijkheid niet over voldoende geld beschikte om in een bar en restaurant te investeren. De bouw schoot niet op, zelfs niet toen Wilson er nadrukkelijk op attendeerde dat het succes van het resort als hotel afhing van de faciliteiten die Broekbeck nv beloofde te realiseren, aldus de uitleg van mr. Van Veen aan rechter mr. Lafleur. Het was volgens de advocaat zelfs zo urgent dat het echtpaar moest toegeven niet over voldoende geld te beschikken. Zij stelden zelfs voor de beloofde C-aandelen alvast bij de bank te gebruiken als onderpand voor een lening die zij wilden sluiten.

Geen echte basis dus voor een goede relatie tussen beide partijen. De verhouding tussen Wilson enerzijds en Van Beckum en Broekhof anderzijds werd vijandig en verschillende keren bleek de politie tussen de beide kemphanen te moeten ingrijpen. Van Veen wees rechter Lafleur erop, dat het echtpaar zelfs beweerde een bedrag honderdduizend dollar geïnvesteerd te hebben, terwijl dat volgens de advocaat nauwelijks veertigduizend dolalr geweest kan zijn.

Voor CRR was kennelijk de tijd gekomen om eens uit te zien naar andere exploitanten van het restaurant en het echtpaar werd er daarom van op de hoogte gesteld dat zij de tijd hadden tot 21 oktober om zonder onderbrekingen het restaurant en de bar af te bouwen. Inmiddels was namelijk de eerste fase van het totale project gereed. Probleem was slechts dat het hotel niet over een restaurant beschikte, hoewel in de promotie en marketing van het hotel duidelijk werd gesteld dat dit wel het geval was.

AFZEGGINGEN

Volgens CRR regende het nu afzeggingen van personen die eerder geboekt hadden, maar nu niet meer in het resort geïnteresseerd waren, aangezien er een bar noch een restaurant aanwezig was. Degenen die toch waren gekomen, bleken helemaal niet te spreken te zijn over een en ander en Wilson moest deze gasten geld gegeven zodat zij hun ontbijt, waarvoor zij in het totale pakket wel betaald hadden, ergens anders konden gaan nuttigen. In zijn verdediging zei mr. Van Veen te hopen dat Bonaire niet aan de vooravond van een nieuwe hoteldrama stond.

Mr. Nelson Navarro, die het Nederlandse echtpaar vertegenwoordigde, zei te geloven dat het juist Michael Wilson zelf was die de realisatie van een bar/restaurant in de weg stond. Naar zijn mening was Wilson niet te goeder trouw. Vooral toen bleek dat de Jamaicaan al weer nieuwe contacten had gelegd met een andere Nederlander, een zekere Pijl. Navarro maakte bedenkingen over het feit dat Wilson nu plotseling een hotel wilde exploiteren, terwijl in feite het gehele resort niet als zodanig was opgezet.

Ook de informatie die Wilson aan Arie van Beckum en Katharine Broekhof gegeven heeft, zou niet correct geweest zijn. Voor Navarro in ieder geval een reden om de rechter te verzoeken de door CRR gevraagde ontbinding af te wijzen.

KRALENDIJK — Dertien kandidaten ontvingen van de Aruba Consultancy & Training (ACT) hun certificaat 'practical service skills'. De cursus werd gegeven door Carlos Albertus.

Op de foto: de geslaagden van onder andere Micro System, Telbo nv, Cambes, Cultimara en Tourism Corporation Bonaire (TCB).

Verslagen gouverneurs-kandidaat:Misschien president

Witte Huis: Voor Duke geen plaats in politiek

WASHINGTON - De uitkomst van de gouverneursverkiezingen van de Amerikaanse staat Louisiana toont aan dat voor oud-Ku Klux Klanleider David Duke in de politiek geen plaats is. Duke zou zich dan ook uit de politiek moeten terugtrekken. Dat heeft het Witte Huis maandag verklaard.

"Wij zijn van mening dat hij niet gekozen mag worden of zich in de politiek moet begeven", oordeelde woordvoerder Marlin Fitzwater. Duke deed onder de vlag van de Republikeinen mee aan de verkiezingen maar de partij distantieerde zich volkomen van de voormalige KKK-voorman. De Republikeinse partij vreest echter ook de mogelijkheid dat de vroegere Nazi-aanhanger Duke zich kandidaat wil stellen voor de Amerikaanse presidentsverkiezingen, waarbij hij wellicht grote aantrekkingskracht zou uitoefenen op het rechtse deel van het electoraat en zo kiezers zou weghalen uit het kamp van president Bush.

Ondanks de nederlaag bij de verkiezingen voor het gouverneurschap van Louisiana sloot de rechtsradicale politicus niet uit dat hij deel zal nemen aan de presidentsverkiezingen in 1992. Duke wil tevens een zetel verwerven in het congres. "Ik stel mij wellicht kandidaat voor andere functies, ik weet het nog niet. Ik bekijk het nog", zo liet Duke maandag weten. "Er bestaat een mogelijkheid dat ik mee doe aan de Republikeinse voorverkiezingen voor het presidentschap".

Van den Broek blij met Sjevardnadze

STRAATSBURG - Minister Hans van den Broek van Buitenlandse zaken heeft "verrast en verheugd" gereageerd op de benoeming van Edoeard Sjevardnadze tot minister van Buitenlandse zaken van de Sovjetunie. De Nederlandse minister zei dit woensdag in Straatsburg. Hij zei te verwachten dat de benoeming van Sjevardnadze het proces van democratisering in de Sovjetunie stimuleert.

Oosttimorese oppositie: Offensief Jakarta in pen

Lid Indonesie onderzoeksteam: Portugal zit achter bloedbad

JAKARTA - Een lid van e Indonesische comissie die een onderzoek oet instellen naar het oedbad dat Indonesiche militairen anderalve week geleden op ost-Timor aanrichtten, eschuldigt Portugal van de hand te hebben had in het uitlokken n het wereldwijd verrdeelde incident. Dat eeft het officiele persbuau Antara zaterdag in akarta gemeld. Jakarta t nog geen advocaten e tot de dezer dagen vangen genomen Oostorese studenten die prost-demonstraties in akarta hadden houden. Volgens de ppositie is Jakarta bezig et de voorbereiding van n grootscheepse milire operatie op Oostmor.

olgens Hadi Wayarabi, die el uitmaakt van een door Indonesische regering ingelde commissie van zeven rsonen die de gebeurtessen in Dili moet nagaan, het incident van 12 vember uitgelokt door de egering van Portugal. tara meldt dat Wayarabi n oordeel is dat de Portuse regering bewust enkele oeperingen in de voormae Portugese kolonie tegen kaar heeft opgezet om op e wijze ongeregeldheden te rovoceren.

OFFENSIEF

et Indonesische leger aakt zich op voor een grootheeps offensief op Oostmor. Helikopters en spele eenheden van het Indosische leger hebben posis ingenomen op de oostst van Oost-Timor, zo heeft amos Horta, ex-vertegenordiger van het Front voor bevrijding van Oostmor (Fretilin) in Lissabon zegd. Volgens voorzitter ulo Pires van de Democrache unie van Timor (UDT) bereidt Indonesie een algehele mobilisatie van zijn leger voor met het oog op een ingrijpen in Oost-Timor. In heel Oost-Timor is de staat van beleg van kracht. De toestand verslechtert met de dag, aldus functionarissen van de Timorese oppositie.

De zeventig Oosttimorese studenten die dinsdag in het centrum van Jakarta gedemonstreerd hebben voor zelfbeschikking van hun geboorteland, zijn opgesloten in politiecellen. Dit heeft een Indonesische groep voor juridische bijstand vrijdag meegedeeld. Amnesty International sprak vrijdag in een spoedbericht bezorgdheid uit over het lot van gevangenen op Oost-Timor. AI riep Indonesie op gevangenen vrij te laten die worden vastgehouden op grond van hun politieke of godsdienstige overtuiging.

Eerder deze week hadden Indonesische functionarissen gezegd dat geen van de studenten gearresteerd is. Maar het Indonesische instituut voor rechtshulp (LBH) heeft verklaard dat drie advocaten geen toestemming van de politie in Jakarta gekregen hebben om de studenten te bezoeken, omdat het onderzoek tegen hen nog niet is afgerond. LBH-medewerkers zijn bang dat de aanklacht tegen de studenten welke nu nog luidt het aanzetten tot vijandigheid tegen de wettige regering (maximum straf zeven jaar) later wordt omgezet in hoogverraad, op welke beschuldiging de doodstraf staat.

De bisschop van Dili, mgr Ximenes Belo, die door de Indonesische autoriteiten "zeer scherp in de gaten gehouden wordt", zou hebben besloten geen rouwmis op te dragen voor de slachtoffers van het bloedbad van vorige week, uit angst dat hij daarmee nieuwe represailles zou uitlokken van de kant van de militairen.

Castro: Zou zo graag aftreden

MEXICOSTAD - President en partijleider Fidel Castro van Cuba zou "blij" zijn als hij niet meer verantwoordelijk was voor staatszaken.

In een dinsdag gepubliceerd vraaggesprek met het Mexicaanse dagblad El Nacional zegt hij dat een vertrek uit de politiek "niet eervol" zou zijn gezien de crisissituatie waarin Cuba zich bevindt. Cuba verkeert in een internationale politiek, maar vooral economisch isolement sinds de Sovjetunie besloten heeft haar steun aan Castro drastisch te verminderen. Ook is Moskou van plan binnen afzienbare termijn zijn militaire broederhand van Havana af te trekken.

Op de vraag hoe lang hij denkt nog de rol van politieke leider van Cuba te moeten spelen, antwoordde Castro: "Hoe korter, hoe liever". Als hij zijn functie zou kunnen overdragen, zou dat betekenen dat zijn diensten "niet meer zo nodig" zijn, en dat de revolutie met haar "nieuwe talenten" onomkeerbaar is geworden.

MENSEN

■*Op Kolegio Chaya Willems was het gisteren groot feest. Daar werd namelijk tweemaal het zilveren jubileum van twee leerkrachten herdacht. Juffrouw Gijsbertha, links op de foto en juffrouw Cratsz, rechts temidden van enkele leerlingen, herdachten beiden het heuglijk feit dat zij vijfentwintig jaar geleden op Chaya Willems les begonnen te geven.*
Met een heilige mis die zowel leerlingen als oudleerlingen bezochten, werd de feestelijke dag ingeluid. De festiviteiten zetten zich voort op school en de jubilaressen mogen terug zien op een waardige herdenking van hun dag.

Het gat in de ozonlaag dat ieder jaar weer opduikt boven Antarctica, kan worden bestreden door duizenden tonnen gas in de atmosfeer te lozen. Dat zeggen wetenschappers van de universiteit van Californië in het tijdschrift Science van deze week.

Vliegtuigen zouden koolwaterstofgassen zoals propaan en ethaan moeten lozen waardoor chloorgassen die de ozonlaag vernietigen worden opgenomen. Het gat in de ozonlaag ontstaat ieder jaar wanneer in de lente de eerste zonnestralen de chloorgassen activeren, die vervolgens de ozon vernietigen.

De onderzoekers zeggen dat ze niet verwachten dat hun idee ooit wordt toegepast en wijzen erop dat een technische oplossing nooit een alternatief kan zijn voor het verminderen van de vervuiling.

Stevige bierglazen

Het gebruik van **steviger bierglazen** zal het aantal gewonden bij knokpartijen in Britse kroegen drastisch terugdringen. Tot deze conclusie komt een groep medici in een studie die is gepubliceerd in het tijdschrift British Medical Journal.

Per jaar maken de Britten, aldus officiële statistieken, in 3.400 tot 5.400 gevallen gebruik van glaswerk als ze in de kroeg met elkaar op de vuist gaan. De medici zien de oplossing voor het grote aantal gewonden in speciale bierglazen, die net als autoruiten uiteenspatten in talloze kleine blokjes glas wanneer het valt of ermee wordt geslagen.

Weg met de doodshoofden

De macabere tentoonstellingen van **doodshoofden** van slachtoffers van het schrikbewind van de Rode Khmer in Kampuchea moeten worden opgeruimd. Dat heeft de nieuwe Kampucheaanse leider, prins Norodom Sihanouk, donderdag gezegd.

De prins, die woensdag na een ballingschap van dertien jaar erkend werd als wettig staatshoofd, eist dat de schedels begraven of, naar boeddhistisch gebruik, gecremeerd worden. Onder de huidige regering van premier Hun Sen werden ze hoog opgestapt in musea, waar ze de herinnering levend moesten houden aan het slagersregime van Rode Khmerleider Pol Pot in de periode 1975-1979.

"Als de schedels tentoongesteld blijven, zal er geen vrede komen en worden de zielen (van de doden) niet bevrijd. De doden zullen ons daarvoor zegenen zodat er vrede zal zijn", aldus Sihanouk tijdens een persconferentie.

Alleen al in de martelkamer van de gevangenis Tuol Sleng in Pnhom Penh hebben fanatieke Rode Khmer-jongeren zeker 20.000 mensen gemarteld en gedood. Onder de slachtoffers bevonden zich veel Rode Khmer-officieren die door Pol Pot ervan werden verdacht banden met het eveneens communistische Vietnam te onderhouden, de vijand van Rode Khmer-bondgenoot China.

De prins vindt wel dat Tuol Sleng, inclusief de bloedspatten op de muur, dienst moet blijven doen als museum waar martelwerktuigen documenten en foto's worden tentoongesteld. Nadat de Vietnamezen in 1979 Pol Pot hadden verdreven, werden tienduizenden lijken ontdekt van mensen die "op de velden des doods" het leven verloren.

Son Sann, de leider van de verzetsgroep nationaal bevrijdingsfront van het Khmervolk (KPNLF), die samen met de Rode Khmer en de verzetsbeweging van Sihanouk tegen de regering van premier Hun Sen vocht, keerde donderdag na dertien jaar ballingschap terug naar Phnom Penh. De 80-jarige verzetsleider zei blij te zijn weer thuis te zijn, maar hij betreurde het dat er nog veel mensen zonder vorm van proces gevangen zitten.

Alle vier facties die zitting zullen hebben in de opperste nationale raad (ONR), de interimregering die in 1993 verkiezingen moet organiseren, zijn nu in Pnhom Penh gearriveerd. In de ONR zitten de drie Kampucheaanse verzetsgroepen en de regering tegen wie ze jarenlang gevochten hebben.

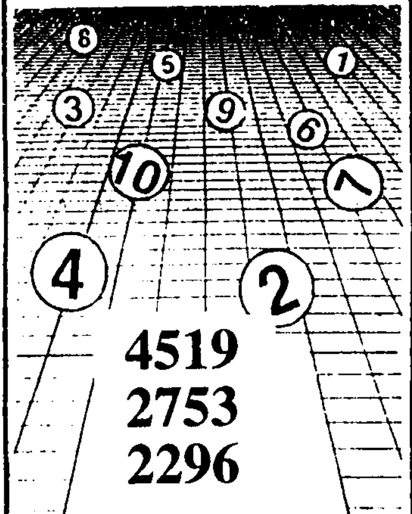
Pentagon computers

Nederlandse jongeren zijn er gedurende de Golfoorlog in geslaagd door te dringen tot gevoelige informatie die was opgeslagen in Amerikaanse militaire computers. Dat heeft Jack Brock van de Amerikaanse rekenkamer woensdag in een hoorzitting voor de Senaat verklaard.

"Tussen april 1990 en mei 1991 zijn **computerkrakers** uit Nederland de computers van het Amerikaanse ministerie van defensie binnengedrongen", aldus Brock, die zei dat het ging om 'Hackers' (een term waarmee in de VS computergebruikers worden aangeduid die vanwege de spanning en de lol proberen verboden gegevens te pakken te krijgen).

Brock vertelde dat de Nederlanders toegang hadden gehad tot informatie over militair personeel, logistieke maatregelen en de ontwikkeling van wapensystemen. "Sommige informatie was van direct belang voor operatie Desert Storm in het Golfgebied", zei Brock.

Wega di Number Kòrsou

TELECURAÇAO

ZATERDAG
16.30 Telefiesta met tante Irma;
18.00 Studio Sport;
19.00 Cocktaill Turístiko met Captain Sterling;
20.00 Telenotisia;
20.30 Special: 'Hensley Meulens';
22.00 Wega di Number Kòrsou;
22.07 Estreno: 'Maria Chapdelaine';
23.30 Sluiting.

ZONDAG
16.00 Sena di Señor: 'Pater Flavianes en koor Mensaheronan di Seru Fortuna';
17.00 Sala di Konsierto;
17.50 Wega di Number Kòrsou;
18.00 Di bishita ku.....;
18.30 Wil di Suerte;
19.30 Modísima met Saida en Annemarie;
20.00 Telenotisia;
20.30 Shete Dia;
21.00 Cocktail Turístiko Special;
22.00 Disco-Rally;
22.30 Wrestling;
23.30 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden)
******

NBC

ZATERDAG
21.00 Golden Girls
21.30 The Torkelsons
22.00 Empty Nest
22.30 Nurses
23.00 Sisters.

ZONDAG
20.00 Adventures of Mark and Brian
20.30 Eerie, Indiana
21.00 Man of the People
22.30 Pacific Station
23.00 Movie: 'Mother's Secret, Father's Search'.

Oorlogje

Burgemeester mr. M. van Haersma Buma van Markelo laat de politie uitzoeken of het spel Paint Ball wettelijk is toegestaan. **Het gaat om een variant op het aloude vlaggenroof dat op een particulier terrein in Markelo regelmatig wordt gespeeld door groepen volwassenen. Zij steken zich hiervoor in camouflagepakken en schieten op elkaar met pistolen waaruit waterverf komt.**

"Doel van deze activiteiten is de **groepsvorming** bij werknemers van bedrijven en dergelijke te stimuleren. Je kunt dat vergelijken met bijvoorbeeld overlevingstochten," zo legde de burgemeester van Markelo dinsdag uit.

Uit het onderzoek van de politie moet volgens hem blijken of de vuurwapenwet wordt overtreden. Critici vinden dat Paint ball teveel op **oorlogje** spelen lijkt. De zaak is aanhangig gemaakt door de PvdA-fractie in de gemeenteraad van Markelo.

HBO

ZATERDAG
16.45 Here He is... the One, Only... Groucho
17.45 Movie: 'Rocky V' (1990, S vester Stallone/Talia Shire)
19.30 Movie: 'Prisoner of Honor' (19 Richard Dreyfuss)
21.00 Movie: 'Bonfire of the Vanit (1990, Tom Hanks/Melanie Griffith)
23.15 Movie: 'Licence to Kill' (19 Timothy Dalton/Carey Lowell)
01.30 Movie: 'Rocky V' (1990, S vester Stallone/Talia Shire)
03.20 Movie: 'Wildcats' (1986, Go Hawn/Swoosie Kurtz)
05.10 Movie: 'Bonfire of the Vanit (1990, Tom Hanks/Melanie Griffith)

ZONDAG
13.00 Movie: 'Avalon' (1990, Arm Mueller-Stahl/Aidan Quinn)
15.30 Movie: 'Rocky' (1976, Sylves Stallone/Talia Shire)
17.30 Movie: 'Tootsie' (1982, Du Hoffman/Jessica Lange)
19.30 Movie: 'Hot Pursuit' (19 John Cusack/Robert Loggia)
21.00 Movie: 'Stephen King's G veyard Shift' (1990, David Andre Stephen Macht)
22.30 HBO Comedy Hour: The Ka and Mo Show
23.30 Movie: 'Rocky' (1976, Sylves Stallone/Talia Shire)
01.35 Movie: 'Dance to Win' (19 CArla gomez/Garret Morris)
03.20 Movie: 'Angel Town' (19 Olivier Gruner/Theresa Saldana)
05.10 Doing Time: Life inside the House
06.10 Movie: 'Tropical Snow' (19 Madeline Stowe/David Carradine)

CBS

ZATERDAG
21.00 CBS Saturday Movie
22.00 P.S.I. LUV U.

ZONDAG
20.00 60 Minutes
21.00 Murder, She Wrote
22.00 CBS Sunday Movie
24.00 CBS News.

TBS

ZATERDAG
17.00 CHIPs
18.00 CHIPs
19.05 World Championship Wrestlin
20.35 NBA Basketball Hawks at B lets (L)
23.00 U.S. Olympic Gold
24.00 Some Fun Now
24.30 Movie: 'A Stranger is Watchin (1982, Kate Mulgrew)
02.30 Movie: 'Dream Lover' (198 Kristy McNichol)
04.45 Night Tracks: Chartbusters.
05.45 Night Tracks.

ZONDAG
13.50 Movie: 'Battle Beyond the Sta (1980, Richard Thomas)
15.50 Movie: 'Metalstorm: The De truction of Jared-Syn (1983, Jeffr Byron)
16.35 Tom and Jerry's Funhouse
18.35 Captain Planet and the Planteers
19.05 WCW Main Event
20.00 Movie: 'The Time Machin (1960, Rod Taylor/Yvette Mimieux)
22.00 National Geographic Explore
23.00 World of Audubon
24.00 Network Earth
24.30 Paid Program
01.30 World Tomorrow
02.00 Paid Program
05.00 WCW Main Event
06.05 Hogan's Heroes
06.35 CNN Headline News.

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen)
672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Peter Dicker (Hoofdredacteur)
A. van Leeuwen(adjunct-hoofdredactrice)
N. Hendrikse (eindredacteur ÑAPA)

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, Jacoline Debrot-Steegstra, Hennie Harinck, Sheila Rhodes (secretaresse), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie: Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-15.30 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Caya G.F. Betico Croes 110
Tel: 24333 (drie lijnen)
Faxnummer: 22368

Eindredacteur/Directeur
Jos van der Schoot
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp- Van der Schoot, Djisbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Etleen Clemencia-Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 152 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewallweg 1

AMSTERDAM
correspondenten:
Mike Willemse
Telefoon & Fax: 020-6137251

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Hafkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-724300)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

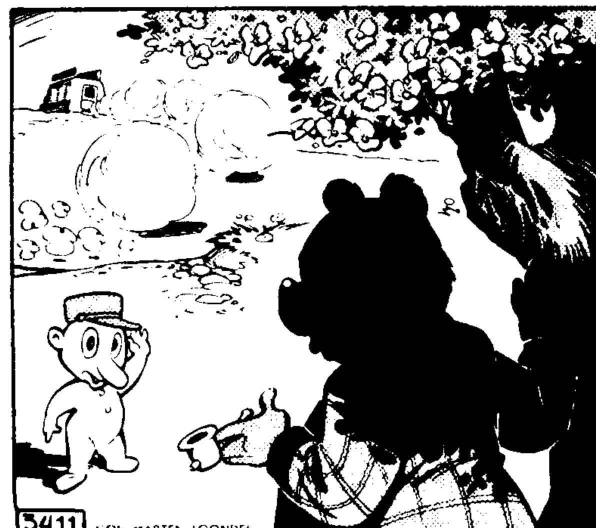
DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626
Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110, tel: 24333
Bonaire (abonnementen en incasso):
E.A. van der Ree, Kaya Lisboa 9

Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen **vijftien gulden per maand**

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 80,15 per maand (luchtpost) of NAf. 24,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

Heer Bommel en de Zwelbast — door Marten Toonder

3411— Heer Ollie werd uit zijn gemijmer opgeschrikt door het geluid, dat de vertrekkende autobus maakte. Hij wendde zich wat verstoord om, want hij vond het niet zo aardig om alleen gelaten te worden. Tot zijn verbazing trad er echter een klein, wit mannetje naar voren, dat sprekend op de chauffeur leek.

"Is er iets van uw orders?" vroeg het ventje, beleefd aan zijn pet tikkend.

"Kijk, dat is aardig", zei heer Bommel opgelucht. "Ik dacht, dat u weggereden was".

"Ja, dat is ook zo", verklaarde de ander. "De bus moet rijden, voelt u wel? Het is een levend bedrijf en stilstand is achteruitgang. Maar aan de andere kant meende ik, dat u een gids zou willen hebben en daarom ben ik gebleven".

"Merkwaardig", mompelde heer Ollie. Hij dacht hier een poosje over na, maar omdat het hem enigszins boven het begrip ging, schudde hij de verklaring van zich af.

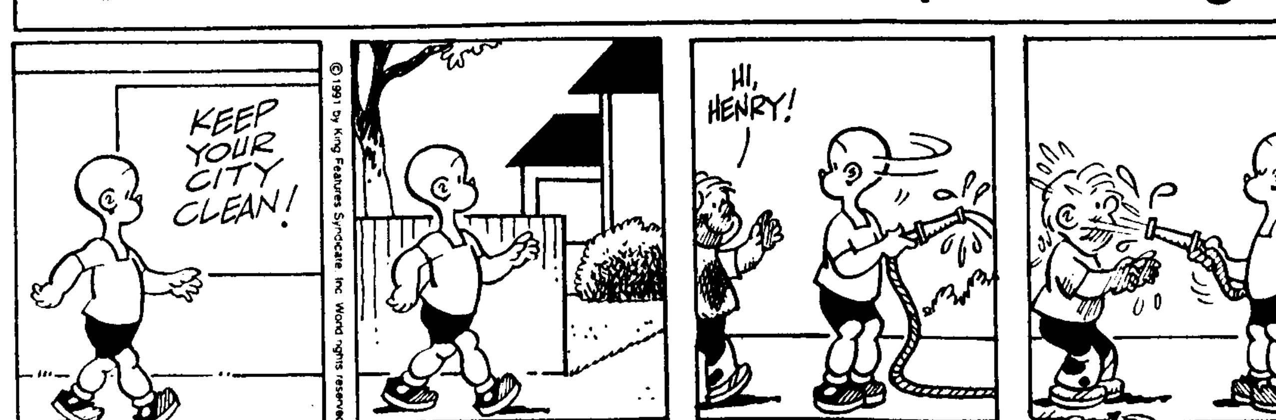
"Het is vakantie", hernam hij. "En in de vakantie moet men zich niet te veel inspannen".

"Zoals u wilt", zei het mannetje. "Ik ben tot uw dienst. Als u iets wilt hebben, hoeft u me maar te roepen. Mijn naam is On".

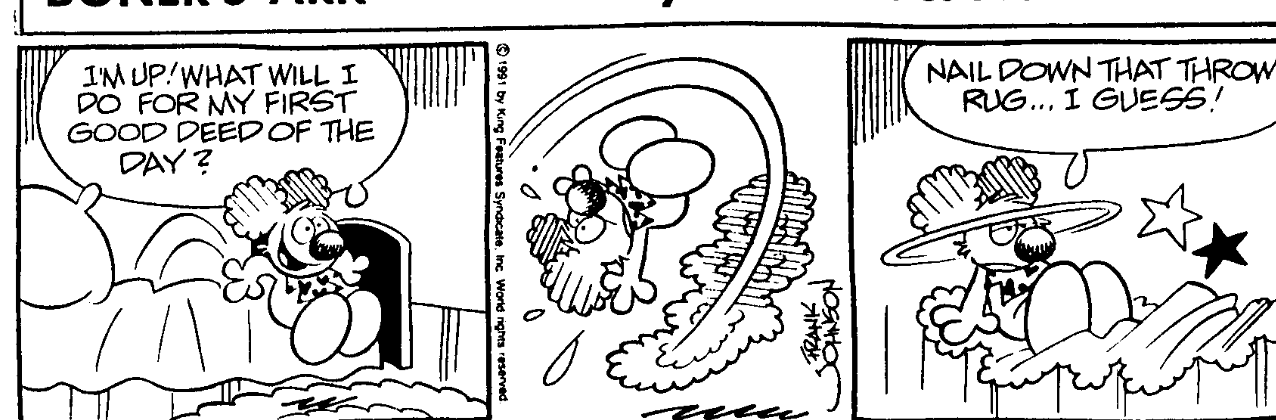
"Mooi", zei heer Bommel. "Ik zou wel een stoel willen en enkele vruchten van deze vruchtbommen zouden wel smaken, heer On".

De gids toog onmiddellijk aan het werk. Hij bracht een leunstoel en een laddertje te voorschijn en terwijl heer Ollie tevreden onder het lommer ging zitten, beklom hij het trapleertje om de vruchten, die zich op snelle wijze aan de bloesem ontwikkelden, te plukken..........

HENRY ® By Dick Hodgins

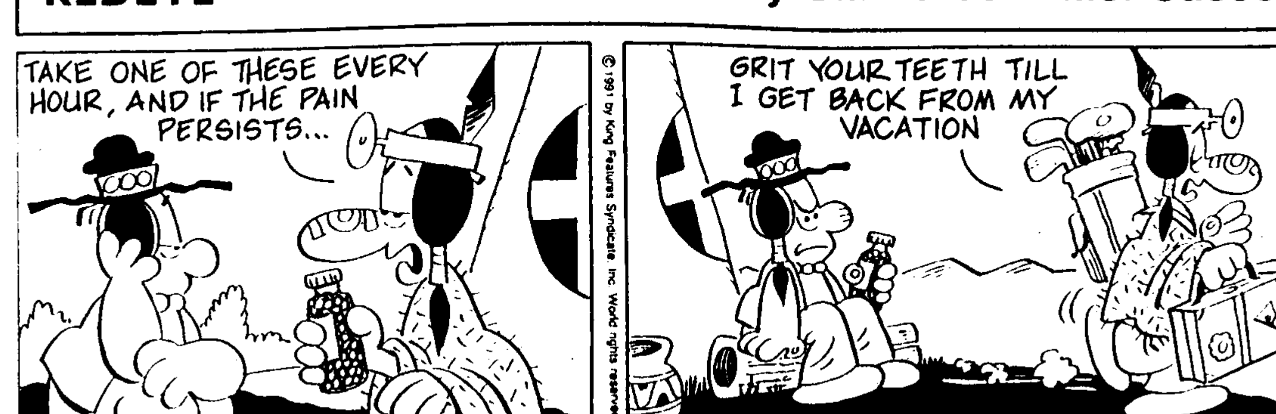
BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

Stockmarkets-NEWS

NEW YORK	PREV.	22-11	FRANKFURT	PREV.	22-11	AMSTERDAM	PREV	22-11
DOW JONES	2930.	2906.	DAX INDEX	1598	1600	CBS GEN.INDEX	90.70	90.50
AM.BRANDS	38.88	38.75	ASKO	805.00	806.50	ABN-AMRO	42.60	42.40
AM.EXP.	18.75	18.75	BASF	232.10	231.50	AEGON	121.20	120.90
ANHEUSER B	52.50	52.00	BMW	478.00	476.20	AHOLD	82.00	81.90
ATT	36.88	36.38	COMMERZBANK	246.20	247.00	AMEV	51.20	50.40
[illegible]	30.50	30.25	DAIMLER BENZ	714.50	719.10	AKZO	129.20	129.10
CAMPBELL S	75.13	76.38	DEUTSCHE BANK	657.50	664.00	BOLS	42.40	42.20
CHRYSLER	11.88	11.75	HOECHST	229.80	230.10	BUHR.TET.	39.30	40.00
CITICORP	10.75	10.88	KAUFHOF	501.00	500.00	DAF	22.30	22.30
COASTAL CO	28.00	27.00	MAN	366.30	361.00	DSM	97.30	97.80
COCA COLA	68.38	69.00	PREUSSAG	342.50	341.50	ELSEVIER	98.20	98.30
[illegible]	60.75	60.38	SIEMENS	621.10	621.60	FOKKER	26.40	26.60
DUPONT	44.63	44.38	VW	318.20	318.50	GIST BROC.	32.10	31.60
EAST.KODAK	46.38	46.50				HAGEMEYER	131.00	130.50
EXXON	58.88	58.25				HEINEKEN	159.80	159.70
FORD	24.75	24.75	LONDON			HOOGOVENS	50.40	50.10
GEN.ELECT.	66.75	66.63				ING	47.90	47.50
GEN.MOTORS	30.75	30.88	FT-100 INDEX	2463	2446	KLM	39.10	38.10
[illegible]	38.00	37.50				KNP	44.30	44.40
HOMESTAKE	16.88	16.50	ARGYLL	2.54	2.60	NEDLLOYD	54.30	55.30
IBM	95.63	95.00	BARCLAYS BANK	3.87	3.88	PHILIPS	33.90	33.60
KELLOGG	103.13	102.75	BASS	9.48	9.30	ROBECO	95.30	95.00
MC DONALDS	34.13	34.00	BRITISH STEEL	0.79	0.78	ROLINCO	95.80	95.40
MERCK	144.63	143.88	BRITISH TEL	3.48	3.41	RORENTO	69.40	69.10
MINNES.MNG	87.25	86.25	BTR	3.78	3.70	RODAMCO	59.90	59.90
MOBIL CORP	66.50	65.00	CADBURY	4.02	4.00	ROYAL DUTCH	145.30	145.70
NCR	37.25	37.25	CABLE & WIRE	5.28	5.33	UNILEVER	167.20	168.40
PFIZER	68.25	67.50	GRAND MET	8.34	8.37	VMF STORK	43.00	42.80
P.MORRIS	68.50	68.50	MARKS & SPENCER	2.91	2.80	VOC	41.20	41.00
[illegible]	68.75	68.25	REDLAND	4.73	4.68	VNU	73.00	73.10
SEARS	36.63	35.88	TATE & LYLE	3.52	3.49	WESSANEN	82.70	82.20
UP JOHN	41.88	40.00						
WOOLWORTH	26.38	25.88						
			TOKYO					
GOLD	364.90	368.20				TORONTO		
			NIKKEI DOW IND.	23178	23117			
SILVER	4.08	4.12				TSE 300	3495.	3456.
			BRIDGESTONE	1120	1140			
CRUDE OIL	22.10	21.61	CANON	1380	1370	ALCAN	20.00	19.50
			DAI ICHI KANGYO	2490	2540	BELL	46.88	46.75
US$/YEN	129.65	129.50	DAIWA SEC.	1190	1220	BANK OF NS	19.25	19.25
			HITACHI	905	905	CAN.PAC.	18.25	17.63
US$/DMARK	1.60	1.59	HONDA MOT.	1470	1480	IMASCO	33.88	34.00
			JAPAN AIRLINES	1000	1030	LAIDLAW	9.00	8.63
[illegible]/US$	179.80	179.80	NEC			MOORE	23.50	23.00
			NOMURA SEC.	1680	1680	NORANDA	18.25	18.38
[illegible]	1.80	1.79	NIPPON STEEL	380	389	PLACER DOME	13.88	14.38
[illegible]/US$	127.70	128.30	MAZDA	511	513	POWER CORP.	14.63	14.13
[illegible]/US$	88.14	87.95	SONY	4880	4500	ROYAL BANK	26.75	26.38

AGENDA CURAÇAO

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

NACHTDIENST ARTSEN
Patiënten van de artsen van Bandabao (3e district) kunnen in spoedgevallen telefoon ...658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren. De patiënten van de andere medische districten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen; het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

...DERARTS
(particuliere patiënten)
... de dienstdoende arts belt U tel.: ...90/625100.

VERENIGING VAN TANDARTSEN
... de dienstdoende arts gedurende het weekeinde en op feestdagen gelieve tel.: ...22 op te bellen.

...TRO MEDICO STA ROSA
...Rosaweg 327, tel.: 672300/676666; ...geopend zaterdag en zondag van ...-24.00 uur.

WIJKVERPLEGING

...GELE KRUIS
Wijkverpleging 'Prinses Margriet': consultatiebureaus te Sta Maria: tel.: 682344, ...12 en 682947; Montagne Abao: tel.: ...11 en Kaya Fensu (Koraal Specht): ...18577; hoofdkantoor te Sta Maria 17, ...uren van 07.00-12.30/13.00-17.00 ... 20 november t/m 26 november na ... uur bereikbaar: zuster Jacobus, tel.: ...5.

...TRALE WIJKVERPLEGING
...or Gosieweg 15, tel.: 692231/ ...2; geopend van 07.00-17.00 uur; de ... heeft zuster Concincion, tel.: ...1, pageboy 027-053 b.g.g. 691838. ... Bandabao, Groot Sta Martha ...tel.: 642555; geopend van 14.00- ...uur; de wacht heeft zuster Concin...tel.: 685381.

...MKLINIEK RIO CANARIO
...gatweg Noord 43, tel.: 44510, ...3, 691683 en 691838; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende na de bevalling.
...tiebureau zuigelingen: iedere donderdag van 13.30-16.00 uur.
...tiebureau peuters: iedere dinsdag van 12.30-14.45 uur.

...TING WIJKVERPLEGING BANDABAO
...n 35, tel.: 648077/648387; open van ...dag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; ...7.00 uur bereikbaar: zuster Martina, ...2665 b.g.g. 601760.
...tiebureau: iedere dinsdag van ...11.00/18.00-20.00 uur.

...TING VAN HET WITE GELE KRUIS VOOR GEZINSVERZORGING 'KWIDO PA FAMIA'
...ia 17, tel.: 660229; spreekuren ...3, woensdag en vrijdag van 08.00- ...uur; dinsdag en donderdag van ...16.00 uur.

...DASHON LECHI DI MAMA ...OU
...formatie tel.: 672299, 648225 of

GENEESK. DIENST

... EN 2DE DISTRICT OOST
...mber 1991 vanaf 08.00 uur tot 25 ...er 1991 om 07.00 uur:
... Braakman, Sentro Mediko Montaña ... 673355; spreekuren: 11.00-12.00/ ...00 uur; spoedgevallen: tel.: 671313
b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Mercelina, Braakman, Doran en Guerrero-Bakmeyer)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
22 november 1991 vanaf 17.00 uur tot 25 november 1991 om 07.00 uur:
Dokter Swart, Spreekkamer: Van Leeuwenhoekstraat, tel.: 624113/624443; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 682367 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Gollo-Henry, Roose, Braakman-Bonder, De Rouw-Picus, Davelaar, Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivillac en Rosales-Concession)

DERDE DISTRICT BANDABAO
22 november 1991 vanaf 17.00 uur tot 25 november 1991 om 07.00 uur.
Dokter Lucasius, Sentro Mediko Soto, tel.: 641790; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 641356 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucasius, Spong en Tweed).

■ Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST
ZATERDAG
Otrobanda
Muizenberg, Muizenberg z/n, tel.: 692390/692391.
Punda
Juliana, Julianaplein 6, tel.: 54500.
ZONDAG
Otrobanda
Paradeis, F.D. Rooseveltweg 46-B, tel.: 689676/689808.
Punda
Vredenberg, Socratesstraat 3, tel.: 613300/54492.

DIVERSEN

VERLOF BEGRAFENIS
(van 10.00-14.00 uur)
23 november: R.A. de Windt, Uteweg 53.
24 november: S. Jennie-Kleinmoedig, Angolaweg 76.

HEEFT U hulp nodig bel SOS-lijn 127.

LUCHTPOSTSLUITING
(Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa (op zaterdag): voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is op zaterdag van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA, tel.: 685544): openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 685917.

DIERENASIEL
kantooruren maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 10.00-13.00/16.00-18.00 uur; zondag gesloten.

DIERENARTS
voor spoedgevallen gelieve te bellen: 614000 (Veterinaire Dienst) voor de dienstdoende arts.

ZONDAG

LANDHUIS BRIEVENGAT
10.00-14.00 uur 'open house'.

MAANDAG

TOERISTENSCHEPEN
08.00-17.00 'Song of Norway' (SJU).
08.00-17.00 uur 'Seawind Crown'.
08.30-18.00 uur 'Carla Costa' (SJU).

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes); zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30. 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO; zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
TERA CORA: ZON.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

GEREFORMEERDE KERK

Arowakenweg
08.30 uur dienst;
16.30 uur dienst (katechismus).
Seru Fortuna
10.00 uur dienst.
Buena Vista
08.30 uur dienst;
19.00 uur samenkomst.
Santa Rosa
10.00+19.00 uur dienst.

VERENIGDE PROT. GEMEENTE VAN CURAÇAO

Ebenezer Church
(Oranjestraat 111)
09.30 uur ds O.G. Haasnoot (H.C)
Fortkerk
(Fort Amsterdam)
09.30 uur ds H.B. v/d Steen.
Emmakerk
(Rio Canario)
09.30 uur ds H. Gilhuis.
****

Financieel Nieuws

Over eerste negen maanden van 1991:

Aegon: omzet 11,2 % vooruit

DEN HAAG - Verzekeraar Aegon die in de eerste negen maanden van dit jaar een operationele winst boekte van Nf 520,7 miljoen tegen Nf 465,7 miljoen in 1990 zag de totale omzet in die periode stijgen met 11,2 procent van Nf 9215 miljoen tot Nf 10.243 miljoen. De niet in de omzet begrepen stortingen op Amerikaamse annuities en producten van Universal Life namen toe met 45,7 procent van Nf 2269 miljoen naar Nf 3305 miljoen.

De eerste negen maanden hebben voor het Nederlandse verzekeringsbedrijf een voortgaande groei van de omzet laten zien. De productie van premiebetalende, individuele levensverzekeringen vertoonde een verheugende stijging. De samenwerking met tussenpersonen is versterkt. In zowel het collectieve als het individuele levenbedrijf nam het premievolume toe, evenals de beleggingsopbrengsten. Ziekte- en ongevallenverzekering bleef nagenoeg gelijk, terwijl de overige schadeverzekeringsbranches een bescheiden groei van het premie-inkomen vertoonden.

De winstbijdrage van het Nederlandse verzekeringsbedrijf was belangrijk hoger dan in de eerste negen maanden van 1990. Vooral het levenbedrijf droeg daar in belangrijke mate aan bij, terwijl ook de resultaten van de overige schade-activiteiten fors verbeterden.

IN DE VS

De resultaten van de FGH Bank bleven achter. Dit is vooral het gevolg van de ontwikkelingen op de Amerikaanss vastgoedmarkt. De omzet van het Amerikaanse verzekeringsbedrijf liet zowel in guldens als in dollars een verdergaande duidelijke stijging zien. In deze omzet is tevens die van het begin 1991 verworven Western Reserve Life begrepen.

De resultaten van het Amerikaanse bedrijf blijven zich voorspoedig ontwikkelen en waren belangrijk hoger dan in de eerste negen maanden van 1990. Nagenoeg alle divisies droegen hieraan bij. De in het eerste halfjaar getroffen voorzieningen voor de obligatie- en hypotheekportefeuille hoefde slecht bescheiden te worden aangepast van 20 miljoen tot 26,5 miljoen dollar. Dit noemt Aegon een weerspiegeling van de uitstekende kwaliteit van de beleggingen.

EUROPA

Bij de andere bedrijven in Europa toonde de omzet in de eerste negen maanden een belangrijke groei, ook als rekening wordt gehouden met de overnemingen van Aegon Financial Services group in Engeland en Precam in Belgie. Het operationele resultaat van de overige bedrijven in Europa is iets beter dan dat in dezelfde periode van 1990.

Het eigen vermogen steeg in de eerste negen maanden met Nf 1306 miljoen naar Nf 5760 miljoen. Deze stijging is vooral het gevolg van de ontwikkeling van beurs- en valutakoersen, de omwisseling van achtergestelde converteerbare obligaties en ingehouden winst. Het aansprakelijke vermogen nam toe met Nf 1687 miljoen tot Nf 6950 miljoen.

Russisch parlement in resolutie:

Monetair beleid zaak eigen Centrale bank

MOSKOU - De Centrale bank van de Sovjet-republiek Rusland wordt "de enige instantie op Russisch grondgebied die verantwoordelijk is voor het monetaire beleid, dat moet leiden tot een versteviging van de positie van de roebel".

Met deze resolutie heeft het Russische parlement de bevoegdheden in de republiek Rusland van de Gosbank, de Centrale bank van de Sovjetunie, en de Vnesjekonombank, de Sovjet-bank voor Buitenlandse econmische zaken, per 1 januari 1992 in handen gelegd van zijn eigen Centrale bank.

De Gosbank is verantwoordelijk voor het monetaire beleid in de SU en de uitgifte van geld. De Vnesjekonombank is belast met de betaling van rente en aflossing van de buitenlandse schulden van de SU. Bankiers in de SU en het Westen hebben al eerder gezegd dat elke poging om aan de bevoegdheden van deze Sovjet-instellingen te tornen het vertrouwen in de mogelijkheden van de SU om aan haar verplichtingen te voldoen zal ondermijnen.

De resolutie is een onderdeel van de hervormingsplannen van de Russische president Boris Jeltsin. Ze komt in grote lijnen overeen met een decreet van Jeltsin over hervorming van het banksysteem in Rusland dat eerder door het parlement werd verworpen. In dat decreet zou de Centrale bank ondergeschikt worden aan de regering van Rusland en dat ging het parlement te ver.

Jeltsin liet in een begeleidend schrijven bij zijn decreet weten dat de Centrale bank van de SU zich niet houdt aan de economische overeenkomst tussen de republieken en de positie van de roebel ondermijnt. De president had ook kritiek op de Centrale bank van zijn eigen republiek. Deze bank zou niet genoeg doen om de soevereiniteit van Rusland te waarborgen en de inflatie tegen te houden.

Omzet gestegen, nettowinst gedaald

Bij Buhrman Tetterode: Vertraging doorgezet

AMSTERDAM - De vertraging in de markten van Buhrmann-Tetterode (BT - grafische en kantoorsystemen, grafisch papier, kantoorbenodigdheden, verpakkingen) waarvan in de eerste helft van dit jaar sprake was, is in het derde kwartaal doorgegaan. De omzet kwam in de eerste drie kwartalen uit op Nf 4165 miljoen, 3,4 procent meer dan in dezelfde periode van 1990. De nettowinst daalde met 19,6 procent van Nf 160,1 miljoen naar Nf 120,8 miljoen. Per aandeel zakte de winst van Nf 4,60 naar Nf 3,64, aldus het concern.

Economische onzekerheid en stagnatie zullen de gang van zaken op de markten van BT voorlopig blijven beheersen. Daarom verwacht het bestuur dat de nettowinst uit gewone bedrijfsuitoefening voor de rest van het jaar overeen zal komen met de huidige trend in de resultaten. In 1990 bedroeg deze winst Nf 260 miljoen.

Het over het algemeen zwakke economische klimaat en de onzekerheid over de richting van de economische ontwikkeling in Amerika en Europa resulteerde in een belangrijk deel van de markten in een lagere groei. Hier en daar was er zelfs een daling in de vraag. Onder deze omstandigheden is het beleid gericht op het in evenwicht brengen van omzet en kosten en de versterking van de concurrentiepositie om maximaal te kunnen profiteren van toekomstig conjunctuurherstel. De kosten die verband houden met de dit jaar op gang gebrachte herstructureringen en verdere maatregelen ter verbetering van de winstgevendheid zullen in de jaarrekening 1991 als buitengewone last worden verwerkt.

In de sector grafische en kantoorsystemen was er ten opzichte van de eerste negen maanden van 1990 duidelijk sprake van lagere resultaten. Er zijn nog geen tekenen van herstel van de investeringsbereidheid bij de grafische industrie. Dankzij de de goede orderportefeuille, die overigens verder afnam, bleef de omzet van grafische apparatuur op peil. Toenemende concurrentie en maatregelen om de marktpositie te behouden leidden tot margedruk. De veranderende marktomstandigheden zetten ook bij de kantoorsystemen de resultaten verder onder druk.

Bij grafisch papier en kantoorbenodigdheden veranderde het marktbeeld van lagere volumes en prijzen niet wezenlijk. De resultaten konden hier redelijk worden vastgehouden. Vooral de kantoorbenodigdhedenbedrijven in Amerika slaagden erin, dankzij gerichte maatregelen, de negatieve effecten van de recessie daar op te vangen.

Bij verpakkingen bleef sprake van twee sterk uiteenlopende ontwikkelingen. De bedrijven op het gebied van flexibele en beschermende verpakkingen behaalden per saldo enige omzetgroei. Dit was echter onvoldoende om de lagere marges en de hogere kosten te compenseren. De bedrijven op het gebied van papier, karton en verpakkingen maakten ook in het derde kwartaal een uitstekende ontwikkeling door. Goede vraag naar massiefkartonnen verpakkingen en verhoogde efficiency bij de bedrijven resulteerden in duidelijk hogere resultaten.

De 50/50 deelnemingen met KNP op het gebied van golfkarton behaalden weer goede resultaten met hogere omzetten en meer winst.

KI LEGRIA ORA NAN A BISA MI BAN KAS DI SEÑOR

Ku profundo dolor na nos kurason sinembargo sumamente agradesido pa tur bunita rekuerdo ku e ta larga atras i pa tur loke el a signifiká pa nos, nos ta kumpli ku e tristu deber di anunsia fayesimentu kristianamente di nos mama, suegra, abuela, bisa-abuela, ruman i tanta

Sra. Viuda Deonisia Elisa MARTES -KRANWINKEL
Mihó konosí komo Mosita
I na edat di 89 aña

Yunan: **Ruben i Editha Martes - Tronco**
Hubert i Carlota Martes - Alvarez
Luis i Olga Martes - Felida
Sra. Viuda Maria Antonia Martes i yunan na Aruba
Nora Haseth

Ñetonan: **Yvette i Rick Phelipa - Martes**
Carine i Roy Phelipa - Martes
Lucy Martes i Erland Thielen
Michael Martes i Taisa Clements
Margaritha Martes i Robert Roos
Sharine i Michael Hato - Martes
Hubert jr. i Xiandra Martes - Rojer
Gregory, Nadine, Luisito, Roderick Martes
i su 10 bisa-ñetonan.

rumannan: **Sra. Viuda Evangelina Daal - Kranwinkel**
Jossy Kranwinkel.

Subrinanan: **Sidney, Ronny, Ruder, Errol, Layo, Anthony i Vigdis Daal i famia;**
Percy, Lucille, Maria, Poppy, Marcel, Marvis i Rene Pinedo i famia;
Carlos, Robert, Anthony, Egbert i Margaritha Kranwinkel i famia;
Angel, Beulah i Editha Haseth.

Demas famia: **Martes, Tronco, Alvarez.**

Na Bonaire: **Famia Felida, de Jongh, Muller i Martes.**

Leidsters i miembronan di Bejaarden Sociëteit "COCOLISHI"

Akto di entiero lo tuma lugá djadumingu, 24 di novèmber 1991 pa 16.00'or p.m. saliendo for di El Tributo na Pater Euwensweg pa misa di Sta. Familia i despues pa Santana Katóliko na Roodeweg. Ta risibí bishita di kondolensia for di 13.00'or p.m.

1966 - 1991

Pa konmemorá 25 aña morto di

Dr. Moises Frumencio Da Costa Gomez

Estadista i filósofo
"ku a stima su país i su pueblo"

Partido Nashonal di Pueblo
ta invitá
tur miembro, kolaborador i pueblo
en general na un akto simpel
i di gran trasendensia

Djadumingo 24 di novèmber mainta 9.30 na Plasa di Gomez den Punda.

" EL TRIBUTO "
Tel. 75390

Hierbij maken wij het overlijden bekend van:

Petrus Antonius Van der Veen
in de leeftijd van 64 jaar

Namens zijn Echtgenote	:	**Vilma Van der Veen-Santine**
Zijn moeder	:	**Pelagia Van der Veen-Westerhof**
Broers en Zusters	:	**Nigella Fangman-Van der Veen, zoon en kleinkinderen** **Gloria Van der Veen** **Elvia Playa-Van der Veen** **Ilves Van der Veen** **Edward Van der Veen** **Rudy Van der Veen, echtgenote en kinderen**
Schoonbroers	:	**Luis Santine en familie** **Humberto Santine en echtgenote** **en overige families.**

De begrafenis vindt plaats op maandag 25 november 1991, om 16.00 uur, vertrekkende vanuit de Emmakerk aan de Schottegatweg Noord naar de Protestantse Begraafplaats te Oranjestraat.
Gelegenheid tot condoleren vanaf 13.00 uur.

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12:00 uur:
Licht tot half bewolkt, tijdelijk zwaar bewolkt, met een enkele plaatselijke bui. In de nacht- en ochtenduren kans op enkele buien, mogelijk vergezeld van onweer.
Overwegend matige, tijdens buien af en toe vrij krachtige, oostelijke wind (tussen acht en 22 knopen).

WEEROVERZICHT:
Alhoewel de storing in de hogere luchtlagen langzaam in betekenis afneemt, blijven de Benedenwindse eilanden onder invloed van vochtige en onstabiele lucht, die nog steeds wordt aangevoerd. Hierdoor wordt ook in de komende 24 uur nog enkele plaatselijke buien verwacht.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Vanmorgen 08.00 L.T.		Afgelopen 24 uur		
Station	Het weer	Max	Min	Neerslag mm
Aruba	regenbui	30	26	0.4
Curaçao	zwaar bewolkt	30	25	0.1
St Eustatius	zwaar bewolkt	--	--	0.0
St Maarten	zwaar bewolkt	31	25	5.2
Amsterdam	nevel	16	05	-.-
Kingston	zwaar bewolkt	32	24	0.0
Miami	half bewolkt	29	21	0.0
New York	zwaar bewolkt	17	12	22.4
Paramaribo	zwaar bewolkt	31	20	-.-
Port-of-Spain	geheel bewolkt	32	23	0.3
San Juan	regenbui	30	23	9.1

SINTERKLAAS EN ZWARTE PIET NODIG?
bellen: 53000
ook kleding !!!

Diony's Cleaning n.v.
ledigen van beerputten, zinkputten, zwembaden, enz.
Tel.: 680194 - 602536

Autorijschool Kalloe
100% zekerheid!
Uw rijbewijs op Saba BINNEN 8 DAGEN
Op Curacao ook mogelijk. Bel één van onze rij-instructeurs/-trices voor gratis proefrit.
Telefoon in Den Haag: 0703898509 0703889143
Curacao: 369498 - Fax: 369498

De lekkerste ROTIE'S pom, pastei, bamie, nassie, chin. kip, ger. kip, ger. varken, moksie moksie, bruine bonen, bloedworst kunt U elke zondag tussen 12 en 4 bij ons krijgen.
Vraag naar het gerecht v/d week
Koraal Partir kav 87
tel. 674103

TE KOOP
DATSUN SUNNY 1.3
Bouwjaar: 1983
Prijs: ƒ 3500,-
Tel.: 675832

Komandante di V.K.C. ta anunsia ku tin ehersisio di tiru na WACAWA, diadomingu 24 di November entre 8:00 t/k 13:30.
Area peligroso ta 4000 m for di kosta.

Nieuwe Cursus voor typen
1 x per week op vrijdag of zaterdag
Inschrijving:
Tel. 671963

TE HUUR
RUIM VAKANTIE-APPARTEMENT
2 pers.
Tel.: 676951

Te Huur Grote Berg
VOLL. INGERICHT APPARTEMENT
incl. water, gas, excl. licht.
Naf. 250,- p. week
Inl. 683459

Te Huur gevraagd:
GROOT HUIS IN GOEDE BUURT
Tel: 688040 / 689798

Zondag 24 November vanaf 12.00 af te halen de echte
INDONESISCHE RIJSTTAFEL
met Sajor Lodeh, sambel goreng telor, kip, Atjar, sambel goreng ikan terie, sate, frikadel, vlees, pisang goreng, kroepoek en sambel badjak. Naf 10,-
Ook hebben wij Bami
Fam Kerger Canadaweg 9
telf. 683459
Slamat datang dan makan.

Auto gewonnen, doch zelf niet nodig:
Te koop brandnieuwe SUBARU M-80 1991 full equipped, met nummerplaat.
Showroompr. fl. 15.000,00
nu te koop voor fl. 12.500,- Bel 673009

WAARSCHUWING

De Commandant van de marinebasis Parera maakt bekend dat er schietoefeningen worden gehouden.

Op de schietbaan HATO:

DINSDAG 26 NOVEMBER 1991 van 07.15 tot 18.00 UUR.
WOENSDAG 27 NOVEMBER 1991 van 07.15 tot 18.00 UUR.

Onveilig zeegebied ± 4000 meter uit de kust.

Cash & Carry
SUPERMARKET
VREUGDENHIL
DOMINGUITO
Uw favoriete supermarket
met de grootste sortering levensmiddelen en een grote hoeveelheid van de veelgevraagde speciale
FAMILY PACKS
VOLOP PARKEERGELEGENHEID

UNIVERSITEIT VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN

In het kader van de lezingencyclus van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid zal

Prof. mr. S. Perrick

bijzonder hoogleraar Recht van effecten- en geldverkeer aan de Erasmus Universiteit te Rotterdam, op dinsdag 26 november 1991 een lezing houden over

"Het nieuwe effectenrecht in Nederland"

Plaats : Aula UNA
Datum : 26 november 1991
Tijd : 20.30 uur
Toegang : Vrij.

dr. F.B.M. Kunneman
Decaan van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid.

UNA

SECURITY GROUP
ANTILLIAN SECURITY GUARDS - ELECTRONIC SECURITY SYSTEMS - ELECTRICAL ENGINEERING

TE HUUR
OPSLAGRUIMTES
van 116m², 232m² en 464m²
a fl.10,- per m²
te Salinja Abou
achter Kooijman Dominguito
Tel.: 602344

Verbetering van de Informatie-Voorziening aan het Publiek

In verband met het streven van de Inspectie der Belastingen en de Eilandsontvanger te Curaçao, naar verbetering van de informatie-voorziening aan het Publiek, delen zij samen, met ingang van 25 november aanstaande, een gemeenschappelijke "Info Balie" op de begane grond.

Deze balie zal voor wat betreft de Inspectie, dienen voor:
1) het verstrekken en verschaffen van alle formulieren en inlichtingen van algemene aard, welke verband houden met de middelen Inkomstenbelasting, Winstbelasting, Loonbelasting, Grond- en Gebruiksbelasting;
2) het doorverwijzen van het publiek naar andere loketten/afdelingen/medewerkers.

Voor wat betreft de Eilandsontvanger zal deze dienen voor:
1) het afgeven van schulden-overzicht;
2) het geven van informatie aan alle opgelegde aanslagen;
3) doorverwijzen van het publiek naar andere loketten/medewerkers;
4) informatie inzake eindafrekening van werkgevers/werknemers;
5) informatie inzake gedane inhoudingen op het salaris i.v.m. belastingschuld.

BALIE-TIJDEN:
De balie is geopend van 7.45 tot 11.45 v.m. en van 1.30 tot 3.45 n.m.

Voor een soepel verloop van een en ander wordt het publiek vriendelijk verzocht zich te houden aan de indicatie-borden en aanwijzingen van het bewakingspersoneel.

De Inspecteur De Ontvanger

Pas ontvangen:
Jeans
de allerlaatste modellen
Kom en overtuig uzelf van de uitstekende kwaliteit!
RASONABLE
* Winkelcentrum Brievengat
* Winston Churchillweg
Tel: 72061 / 684118

COLCAFE
heerlijk!!
Verkrijgbaar bij alle betere zaken. Zeer voordelig geprijsd.
Méér kwaliteit
Méér kwantiteit.

TE HUUR
FLAT
Prijs: f. 400,- p.m.
Te bevragen:
Montaña Rey 138
Zondag tussen 11.00 en 12.00 uur

Sint en Pieten
zijn bereikbaar op tel.: 76688
tijdens kantooruren
Tel.: 370730
na 6.00 uur

TO WHOM IT MAY CONCERN

We wish to apologize to the existing chassis shortage. Due to the fact that we expanded our chassis fleet, we were convinced that this present "Seasonal" recurrence would be something of the past. However, due to the recent increase in container activities we are again in this same situation.

We hereby thus kindly request everyone's assistance in emptying (stripping) their containers and returning the empty containers AS SOON AS POSSIBLE, thus enabling us to use these chassis for other clients.

Whilst repeating our apologies, we shall endeavour a solution for next year.

CPS
CURACAO PORT SERVICES INC N.V.

Chicco
BABY & KINDER BOUTIQUE
Open:
Dinsdag t/m Vrijdag 15.00-19.00; *Zaterdag* 10.00-12.00 en op afspraak.
Villapark Groot Piscadera 45, K-8, Tel: 692256, 601249

Fine Antique
Klein Bloempot
Interiors & Decorations
Franse Bloemweg 30 of Mahaaiweg 9B
Tel. 376342
Zoekt U nog vóór de komende feestdagen
iets nieuws voor Uw huis
b.v.
eetkamerset, secretaire, grote kasten, buffets, lampen, etc.
Dan moet U beslist even langskomen om U zelf te overtuigen van onze grote sortering meubels en accessoires.

OPENBARE VERKOOP

Op woensdag 27 november 1991 des voormiddags om 10 uur zal ten overstaan van ondergetekende notaris of diens waarnemer, te zijnen kantore aan de Schottegatweg Oost 191, Curaçao, in het openbaar krachtens rechterlijk bevel worden verkocht:

het tot 11 juli 2029 lopend recht van erfpacht op een perceel grond gelegen in het tweede district, deel uitmakende van de eilandsgronden van Seru Pancho Pretoe, groot 1.240m², nader omschreven in meetbrief nummer 572 van 23 november 1988, met het daarop gebouwde plaatselijk bekend als ECUADORWEG 63 (ook bekend als 'Copa Cabana').

De veilingsvoorwaarden zijn gedeponeerd ter Griffie van het Gerecht in Eerste Aanleg van de Nederlandse Antillen, Zittingsplaats Curaçao, en liggen voorts ter inzage ten kantore van de ondergenoemde notaris.
Deze voorwaarden houden o.m. in dat van iedere bieder geëist kan worden een onherroepelijke bankgarantie over te leggen, welke tenminste gelijk dient te zijn aan het bedrag van zijn bieding, vermeerderd met de veilingkosten.

Schottegatweg Oost 191,
tel.: 616833

Sheraton Port de Plaisance
RESORT & CASINO

*** WE HIRE SMILES ***

Personality that shines, enthusiasm that abounds and dedication that endures, opens the door to unique career opportunities in this LUXURIOUS 5 STAR RESORT, A CARIBBEAN JEWEL.

* IF THIS DESCRIPTION FITS WE WOULD LIKE TO MEET YOU *

- Dealers
- Game Cashiers
- Food Service Staff
- Food Preparation
- Housekeeping Staff
- Slot Attendants
- [illegible]
- Beverage Service Staff
- Stewarding
- [illegible]

Training will be provided so experience is not essential but may be helpfull for some positions.
- Antilleans Preferred -

Please submit Resumé and Photograph with covering letter by the 1st of December 1991 to:

DIRECTOR OF HUMAN RESOURCES
SHERATON PORT DE PLAISANCE RESORT & CASINO
UNION ROAD
P.O. Box 3034
Simpson Bay
St. Maarten.

ÑAPA

AMIGOE

Weekend Bijlage

CDA Eerste Kamerlid professor Peter Boorsma:

"Af en toe moet de bezem door de overheid"

door Hennie Harinck

SINDS PROFESSOR PETER Boorsma in 1988 zijn rapport 'Privantil' presenteerde is het woord 'privatisering' heel lang besmet geweest. De nota was dermate omstreden dat deze hoog scoorde op de top tien van controversiële rapporten.

Vakbonden en politici liepen te hoop op het voor Curaçao revolutionaire rapport, dat een kleine 100 voorstellen bevatte om de overheidsinvloed op de Nederlandse Antillen te reduceren. 'Privantil' was desondanks in opdracht van de regering gemaakt. Nu, drie jaar later, constateert Boorsma niet helemaal zonder trots dat Curaçao toch aardig wat van de voorstellen heeft opgepikt. Hij ziet bovendien 'vooruitgang op de Antillen'. "Het wordt mooier en schoner. Ik merk dat het toerisme en de economie de laatste zes jaar behoorlijk gegroeid zijn", aldus het Eerste Kamerlid van de CDA-fractie. De Amigoe had een gesprek met de calvinist Boorsma, die zijn mening niet onder stoelen of banken steekt. Een adviseur pur sang.

In het rapport 'Privantil' merkte Boorsma op dat hij het merkwaardig vindt dat de overheid subsidies aan kerken geeft. "Als goede calvinist geloof ik in de scheiding van kerk en staat." Over dit element struikelden nogal wat Antillianen, waarbij hij werd geweten 'niets te begrijpen van Curaçao'. Boorsma wist op voorhand dat dergelijke kritiek op weerstand zou stuiten, maar wilde deze niet weglaten. "Dat zou niet integer zijn. Bovendien wilde ik niet als politicus benaderd worden, maar als iemand wiens ideeën gehoord willen worden."

Aanvankelijk was hij teleurgesteld over de ontvangst van 'Privantil'. Maar nu, een paar jaartjes later, merkt hij dat er wel degelijk voorstellen van hem zijn opgepakt, zoals de verzelfstandiging van de benzinepompen van Curoil en de privatisering van Selikor. In de eilandsbegroting wordt dit als volgt omschreven en bevestigd: "In het begrotingsjaar 1992 zal de verzelfstandiging van de Dienst gerealiseerd worden." "Selikor zelf was toen heel erg tegen. Maar dat is een gebruikelijke reactie. Het wordt als een bedreiging ervaren. Maar als later wordt begrepen dat je òf door de hond wordt gebeten òf door de kat wordt gekrabt in die zin dat de overheid onherroepelijk op de dienst gaat beknibbelen, dan ziet men toch in dat er wat moet gebeuren." In overheidsinstanties, zowel van de Antillen als Nederland, sluipt in de loop der tijd een hoop inefficiëntie, aldus Boorsma. Daar moet gewoon af en toe flink de bezem door, is hij van mening.

Concreet stelde hij voor Selikor op te splitsen en een aantal eigen trucks te verkopen aan de werknemers - eventueel met een lening - zodat deze voor zichzelf zouden gaan beginnen. In hun vertrouwde wijk zouden zij het vuil gewoon blijven ophalen, maar onder een andere vlag, namelijk die van henzelf. "Dan creëer je dus kleine ondernemers." Die gedachte op grotere schaal toepassen is voor zowel de economie als de democratie van significante betekenis, meent Boorsma. "Het is voor een democratie uiterst belangrijk dat je niet alleen dé politiek hebt en een heleboel mensen met een laag inkomen en weinig scholing. Een democratie heeft een middenklasse nodig. Meer sociale stratificatie maakt een stabielere samenleving en een sterkere democratie mogelijk." Tijdens een congres in Polen zag hij deze stelling bevestigd omdat men daar eveneens tot de conclusie kwam dat privatisering een instrument is om tot een democratie te komen, die tegen een stootje kan. Ook sprak men daar over het innoverend effect van het klein ondernemerschap voor de economie. De meeste weerstand ondervond 'Privantil' echter van de politici zelf. "Een heleboel ministers en gedeputeerden vinden een zwaar overheidsapparaat eigenlijk wel mooi, want dan kunnen ze aan de touwtjes trekken."

Een weekje Curaçao betekent voor Boorsma, die eveneens hoogleraar bestuurskunde is aan de Universiteit van Twente, dat de agenda volstaat. "Wat dat betreft ben ik ook een calvinist. Ik kom hier niet om vakantie te vieren." Naast het promoten van zijn Stichting ABC advies, heeft hij een lezing gegeven voor een seminar van Curconsult over consultancy. Een dag in de UNA over politiemanagent moest helaas van de agenda geschrapt worden wegens ziekte van een van de inleiders. Ook ligt er weer een operatoernee in de planning waarover hij heeft gesproken met het hoofd van de

"Privatisering is een instrument tot democratisering"

dienst culturele zaken, Pacheco Domacasse. Wegens groot succes vorig jaar op Aruba en Curaçao zal dit toernee volgend jaar weer georganiseerd worden. "Ik ben verzot op opera en doet dat er als hobby bij."

De Stichting ABC advies, waarvan hij voorzitter is, werd ruim twee jaar geleden door Boorsma en huidig secretaris Peter Smits opgericht vanuit het idee Nederlanders, die zich hebben gespecialiseerd in een bepaald aspect van de Nederlandse Antillen, onder te brengen in één stichting. Boorsma: "We wilden het inmiddels opgebouwde *human capital* niet verloren laten gaan." De Stichting kan vandaag de dag beschikken over een indrukwekkende kaartenbak vol allerhande Antillenspecialisten en in de loop der tijd zijn zo'n dertig rapporten uitgebracht, variërend van een onderzoek naar 'Incest en sexuele kindermishandeling', dat werd verricht in opdracht van de Stichting Kinderbescherming Curaçao tot 'Innovatie en ondernemerschap' en 'Vrouwen op de Arubaanse arbeidsmarkt'.

Klinkende namen als die van de criminoloog Hoefnagels, de agrarisch specialist Oosting en de bedrijfseconoom Bindenga maken deel uit van een register van deskundigen waarover ABC advies vrijelijk kan beschikken. Alle veertig deskundigen stellen zich vrijwillig beschikbaar om deel te nemen aan ABC projekten. "Ik kan willekeurig welke hoogleraar bereid vinden voor een onderzoek", aldus Boorsma.

"Concurrentie betekent kostenbesparing"

UITZENDEN

Wie kunnen terecht bij ABC advies? Boorsma: "Wat voor instantie, instelling of bedrijf dan ook kan bij ons een verzoek indienen. Een deskundige kunnen wij voor maximaal twee weken uitzenden naar de Antillen. Onze Stichting wordt gesponsord door een vijftal Nederlandse bedrijven en instellingen. Met dat geld betalen wij reis- en verblijfskosten. De onderzoeker werkt hier pro deo." Omdat de Stichting vrij wil zijn van de rijksoverheid en het KabNA heeft men doelbewust geen subsidie van de overheid aangevraagd. Het aanvragen van een *second* of een *expertopinion* is eveneens mogelijk door deze onafhankelijkheid.

Een voorbeeld van een verzoek tot 'technische bijstand' kan bijvoorbeeld zijn dat een bibliotheek een automatiseringsdeskundige wil inschakelen bij een projekt of onderzoek. Als ABC advies van mening is dat het een zinvol onderzoek is en het blijkt dat een dergelijke deskundige nog niet in het bestand voorkomt, dan gaat men op zoek naar een geschikt persoon.

Als de expert klaar is met zijn onderzoek dan brengt deze advies uit aan de Stichting, die vervolgens het advies in rapportvorm uitgeeft waarna het naar diverse instanties verstuurd wordt, zoals de vaste kamercommissie voor de Antillen. Het gebeurt dan wel eens dat kamerleden vragen stellen naar aanleiding van een rapport, aldus Boorsma.

Opvallend is dat tweederde van de rapporten zijn uitgevoerd op Curaçao en eenderde op Aruba. "De andere eilanden hebben nog nooit een beroep op ons gedaan."

Elke organisatie binnen de publieke sector en semi-overheidsinstelling, maar ook vakbonden kunnen - en maken - gebruik van de diensten van ABC advies. Een van de laatste deskundigen, de FNV'er Jetten, was op Curaçao op verzoek van de SSK met het doel 'om eens met een Nederlandse vakbondsman te kunnen overleggen'.

Tevens zijn verzoeken vanuit de private sector welkom. Zo is er in het verleden in opdracht van de Sint Elisabeth Hospitaal een onderzoek verricht naar de reorganisatie van de Opname- en Patiëntenregistratie. Kleine startende ondernemers mogen ook aankloppen voor advies. "Zij hebben nu eenmaal niet het geld om een dure adviseur of een consultant te betalen. Rijke banken kunnen dit vanzelfsprekend zelf financieren."

Dat ABC advies willekeurig welk verzoek probeert te honoreren bleek een tijd geleden toen Korpodeko voor een jonge rozenkweker op Boca St. Michiel een koeldeskundige vroeg. "Die hebben we gevonden in de persoon van de heer Wesstra."

Onder de vlag van ABC advies worden ook studenten uitgezonden. Zo zit er momenteel een studente bij de dienst Financiën die betrokken is bij het projekt 'invoering administratieve organisatie' van het verificatie bureau.

Boorsma gelooft in een gereguleerde economie, wat betekent dat de markteconomie de grondslag vormt. Markteconomieën hebben echter ook hun mankementen. "Een kleine sterke overheid heeft dan de taak te zorgen voor een goede wet- en regelgeving en voor sociale vangnetten, dat wil zeggen zorg voor de arme mensen. Verder moet alles zoveel als mogelijk worden overgelaten aan de particuliere sector."

Van Rusland zou Curaçao kunnen leren dat de eigendomsrechten daar momenteel de economische ontwikkeling dwarsbomen. Zonder een goed eigendomsrecht kan het particulier initiatief slecht van de grond komen, meent Boorsma. "Als een ondernemer hier wat wil beginnen en hij wil groot komen dan is de eerste gang naar het kadaster waar hij hoort dat hij maanden moet wachten voordat zijn aanvraag behandeld kan worden." Een land dat een groei wil doormaken kan het zich niet permitteren om het eigendomsrecht slecht te hebben geregeld, concludeert de professor. "Ik hoop dat dat snel geregeld wordt als het al niet gebeurd is."

Het eerste kamerlid voor de CDA-fraktie is een van de hoofdrolspelers in de stelselherziening van de gezondheidszorg in Nederland. Hij is eerste woordvoerder op het gebied van financiën en voorzitter van de vaste kamercommissie voor financiën. Wat de volksgezondheidszorg betreft is hij een van de woordvoerders op het gebied van de organisatie en de financiële vraagstukken.

Momenteel speelt in Nederland de tweede fase van de stelselherziening van de gezondheidszorg. Met de commissie Dekker, waarvan Boorsma lid was, is vijf jaar geleden het proces van herziening ingezet. Staatssecretaris Simons werkt nu met ideeën die zijn uitgebroed in de genoemde commissie. Het opheffen van de monopolies van de ziekenfondsen en de concurrentie tussen de ziektekostenverzekeraars, was indertijd een idee van Boorsma, wat nu terug te vinden is in het plan Simons.

In deze tweede fase is het de bedoeling dat een aantal voorzieningen worden overgeheveld naar de AWBZ, zo vertelt Boorsma. Vervolgens moet het geld in de AWBZ worden verdeeld over de ziektekostenverzekeraars op basis van objektieve verdeelmaatstaven. In de polis moeten functionele omschrijvingen komen, wat betekent dat wordt omschreven op welke type zorg men recht heeft.

Het plan is enorm ter discussie gesteld. De CDA-fraktie had twee typen bezwaren. Het ene betrof de ingangsdatum van de maatregelen. Volgens het CDA is 1 januari 1992 niet haalbaar, omdat er nog te veel moet gebeuren. Het tweede type bezwaar haakt in op de vraag of de beoogde doelen wel gehaald kunnen worden. "Het plan lijkt wel aardig maar de vraag is of er geen gekke dingen in zitten." Met deze vragen jaagde het CDA en ook Boorsma de pers én politici als premier Lubbers tegen zich in het harnas. Boorsma werd zelfs saboteur genoemd. Inmiddels heeft ook de Raad van State zich over de maatregelen uitgesproken. De Raad kwam tot ongeveer dezelfde vragen en concludeerde zelfs dat een van de voornaamste doelen, namelijk de kostenbeheersing, niet gehaald leken te worden.

Concurrentie tussen ziektekostenverzekeraars is het belangrijkste middel om tot kostenbeheersing te komen. In een wetsvoorstel staat nu echter voorgeschreven dat de ziektekostenverzekeraars geen winststreven mogen hebben. "Maar als je het winststreven verbiedt dan krijg je weer inefficiëntie en krijg je de ouderwetse ziekenfondsen. Nu is het paradigma van de economie dat concurrentie tot kostenbeheersing leidt. Het gaat er niet om dat er vele aanbieders van verzekeringen naast elkaar mogen bestaan en geen winst mogen nastreven, want dan gaan ze een lui leven organiseren en gaan de kosten onherroepelijk omhoog."

Tijdens de MAN-regering is Boorsma gevraagd om advies op Curaçao te komen uitbrengen over het plan om een Algemene Ziektekosten Verzekering (AZV) in te voeren. Toen de MAN in 1988 naar de oppositiebanken ging, viel dit plan echter in duigen. Inmiddels zit Curaçao al tamelijk ver in de voorbereidingen voor de invoering van de AZV en is het trio professoren Hubben, Leenen en Roscam Abbing druk doende met het wettelijk fundament voor de operatie.

De opzet zou volgens Boorsma zeker doorgelicht moeten worden door een econoom. "Juristen zijn van huis uit zo gebakken dat ze kijken naar de juiste regelgeving. Mijn advies aan de Antillen is: pas geweldig op voor je deze grote wijziging invoert en schakel economische deskundigen in."

Grote projekten moeten volgens de hoogleraar stapsgewijs ingevoerd worden zodat de bakens tijdig verzet kunnen worden, mocht dat nodig blijken. "Dat betekent dat je een stukje vooruitgaat en dan stilstaat om te kijken hoe het gaat, waarna je kan besluiten in dezelfde richting door te gaan of in een andere. Een systeem in een klap wijzigen bergt het risico van zogenaamde systeemfouten in zich die in het grote geheel niet meer te localiseren zijn."

TRIPARTIET

Momenteel is op Curaçao het tripartiete overleg een *hot item*. Boorsma las de kranten en verbaast zich erover dat de vakbonden zich 'blindstaren op een vermeend surplus van de oude jaarrekeningen'. "Dat lijkt mij verspilde tijd. Het is beter om door de comptabele werkelijkheid heen te kijken en je als vakbond te oriënteren op de financiële positie van de eilandsregering nu."

Ook kan Boorsma het niet nalaten op de recente accijnsverhoging, c.q. -verlaging van de benzineprijs in te haken. "Het is van de zotte dat men hier de benzine te goedkoop verkoopt, want in wezen verkoopt men hier gesubsidieerde benzine. Dat je benzine goedkoop kan krijgen is één punt, maar eigenlijk moet je de alternatieve kosten in rekening brengen. Een normale prijs in Westerse landen is bovendien ongeveer 1,50 gulden per liter. In Nederland is het 2,00 gulden. Ik denk dat je hier wereldmarktprijzen moet vragen, wat extra geld oplevert waarmee je bij voorbeeld je openbaar vervoer kunt verbeteren."

Errol Cova gebruikt zijns inziens een goed argument verkeerd. "Als de vakbonden zich bekommeren om de arme mensen dan zouden zij juist moeten pleiten voor hogere benzineprijzen. De armste mensen vervoeren zich immers per bus." Een tweede voordeel is dat daardoor het milieu beter beheerd kan worden. Het lijkt hem goed het particulier autoverkeer terug te dringen en dat kan door een goed openbaar vervoersnet op te zetten en de accijnzen op benzine te verhogen.

Overigens kan Cova de waardering van Boorsma wegdragen. "De man is bijzonder en heel intelligent." Dat de vakbondsleider de regering erop wijst dat de achterstallige belastingschulden van bedrijven en particulieren geïnd moeten worden, lijkt Boorsma 'zeer terzake kundig'.

Belastingontduiking is een wijdverbreide tak van sport, merkt Boorsma niet zonder ironie op. "Niemand houdt ervan geld naar de fiscus te brengen. Dat moet je als overheid gaan halen." Helaas is het wel zaak om de vinger aan de pols te houden. "Als je te lang wacht ben je te laat. Dan zijn mensen verhuisd en weg."

Geef de keizers wat des keizers is, is een gezegde wat Boorsma diverse malen in de mond neemt. Een typische CDA-uitspraak, verduidelijkt hij. "Wij staan voor gespreide verantwoordelijkheid. Ieder moet zijn eigen verantwoordelijkheid nemen. Dat besef leidt mijns inziens naar een gezonde economie en samenleving."

Na het gesprek beent Boorsma richting hotelkamer. Met hem meegereisd is zijn moeder. "Ik ga met haar uit eten vanavond. Ze heeft de vakantie van haar leven, zegt ze."

IN DIT NUMMER van Ñapa :

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: **Norbert Hendrikse**
LAYOUT: **Solange Isselt**

Douglas Hurd: "Geen Europees federalisme"

'Conclaaf' in Noordwijk schuift EG-problemen op

DEN HAAG - De EG-ministers van Buitenlandse Zaken hebben tijdens hun conclaaf in Noordwijk geen overeenstemming bereikt over een gemeenschappelijk buitenlands- en veiligheidsbeleid, het beleid ten aanzien van Justitie, asielzoekers en immigratie en over de steun van de rijkere aan de armere lidstaten. Deze kwesties zijn doorverwezen naar de topconferentie van de EG-staats- en regeringsleiders op 9 en 10 december in Maastricht.

Dat heeft de Duitse staatsminister voor Europese zaken, Ursula Seilur Albring, in Den Haag verklaard over de resultaten van het conclaaf. Wel is vooruitgang geboekt ten aanzien van de rechten van het Europees parlement dat op een aantal beleidsterreinen medebeslissingsrecht krijgt bij de Europese wetgeving: De interne markt, onderzoek en ontwikkeling, milieu, gezondheid, het transeuropese netwerk en consumentenbescherming.

Met uitzondering van de interne markt heeft Groot-Brittannië bij deze lijst echter nog een voorbehoud gemaakt, hoewel de Britten met het beginsel van een vetorecht voor het parlement hebben ingestemd. De ministers hebben verder besloten het aantal leden van de Europese commissie terug te brengen van zeventien naar twaalf, een per lidstaat. Daarnaast kunnen nog wel vijf 'junior-commissarissen' worden benoemd. Ook zijn zij het erover eens geworden dat het Europees parlement wordt uitgebreid met achttien leden in verband met de éénwording van Duitsland.

NOG GEEN UNIE

De ministers van Buitenlandse Zaken van de EG zijn er tijdens hun tweedaagse bijeenkomst in Noordwijk op een aantal hoofdpunten niet in geslaagd duidelijke vooruitgang te boeken op weg naar de totstandkoming van een Europese politieke unie (EPU). Het belangrijkste tastbare resultaat tijdens het zogenoemde conclaaf was dat Groot-Brittannië zijn verzet tegen de uitbreiding van het vetorecht voor het Europees parlement heeft opgegeven.

Op belangrijke terreinen, zoals de buitenlandse- en veiligheidspolitiek, het beleid ten aanzien van justitie, politie, immigratie en asielzoekers en het sociale beleid zullen de knopen moeten worden doorgehakt op de topconferentie van staats- en regeringsleiders van de EG. Daaraan voorafgaand zullen de ministers van Buitenlandse Zaken op 2 en 3 december nog een keer bijeenkomen om te proberen de lijst van meningsverschillen die aan de top moet worden voorgelegd zo klein mogelijk te maken.

Groot-Brittannië stemt nu in met het beginsel dat het Europees parlement bij Europese wetgeving op nieuwe beleidsterreinen een veto moet krijgen. Tot nu toe is dat recht beperkt tot begrotingskwesties. Maar de Britten wilden zich er met uitzondering van de interne markt nog niet op vastleggen op welke terreinen het vetorecht van toepassing kan zijn.

De andere elf lidstaten zijn het daarover wel eens. Naast de interne markt zijn dat het vrije verkeer van werknemers en de vrije vestiging, onderzoek en ontwikkeling, milieu, het transeuropese netwerk, gezondheid en cultuur. Een aantal landen, waaronder Nederland, wil aan deze lijst nog het sociale beleid en onderwijs toevoegen. De EG-ministers werden het ook eens over twee naar verhouding ondergeschikte punten: Het aantal leden van de Europese commissie en het aantal leden van het Europees parlement. De Europese commissie zal worden verkleind van zeventien tot twaalf leden, een per lidstaat. Daarbij bestaat wel de mogelijkheid dat nog vijf "junior-commissarissen" worden benoemd.

Het Europees parlement zal vanaf 1994 worden uitgebreid met achttien zetels tot 536. De nieuwe zetels zullen in verband met de Duitse eenwording alle door Duitsers worden bezet. Daarmee is een verschil ontstaan tussen het aantal zetels dat aan grote EG-landen is toegewezen. Voor Frankrijk was dat in Noordwijk aanleiding om de mogelijkheid open te houden de verdeling tussen de landen opnieuw aan de orde te stellen.

De ministers gingen daarnaast akkoord met een zekere uitbreiding van de zeggenschap van het Europees parlement. Dat krijgt het recht de benoeming van leden van de Europese commissie goed te keuren, het recht van onderzoek en het recht van petitie. Ook kan er een Europese ombudsman komen. Het Europese Hof van Justitie krijgt de mogelijkheid lidstaten die zich niet houden aan Europese richtlijnen een boete op te leggen.

Een belangrijk struikelblok is gebleven op welke terreinen de huidige grondregel dat de EG-ministers besluiten unaniem moeten nemen, moet worden vervangen door het stemmen met een gekwalificeerde meerderheid. Op die manier kan worden voorkomen dat een enkele lidstaat de besluitvorming blokkeert. De kwestie van de meerderheidsregel speelt op een aantal terreinen. De ministers zijn er nog niet uit of onderzoek en ontwikkeling, milieu, industriebeleid, gezondheid, onderwijs en cultuur aan meerderheidsbesluitvorming moeten worden onderworpen. Volgens minister Van den Broek gaf bij het buitenlands- en veiligheidsbeleid de defensie minder problemen dan de vraag op welke terreinen met een gekwalificeerde meerderheid kan worden besloten. Een grote meerderheid van de twaalf is het er volgens Van den Broek over eens dat de hulp van de rijkere aan de armere lidstaten (in het EG-jargon: De economische en sociale cohesie) niet bij het EPU-verdrag moet worden geregeld. De topconferentie in Maastricht zal hier wel een verklaring over uitgeven, maar definitieve besluiten zullen pas volgend jaar worden genomen als gesproken wordt over een nieuw programma voor hulp aan de armere landen, naar de voorzitter van de Europese commissie het Delors-II-programma genoemd.

Minister Van den Broek benadrukte na afloop dat alle delegaties in Noordwijk de wil hadden getoond om te onderhandelen. Wat bereikt is is "een belangrijke vooruitgang op weg naar Maastricht". "Geloof het of niet", aldus de minister, "maar we hebben een vruchtbaar conclaaf gehad". Zijn Britse ambtgenoot Douglas Hurd liet na afloop van Van den Broek's persconferentie blijken dat er nog veel struikelblokken zijn. Hij noemde het conclaaf 'de slag bij Waterloo' en herinnerde eraan dat "er niets overeengekomen is totdat alles overeengekomen is".

ENIGE WEG

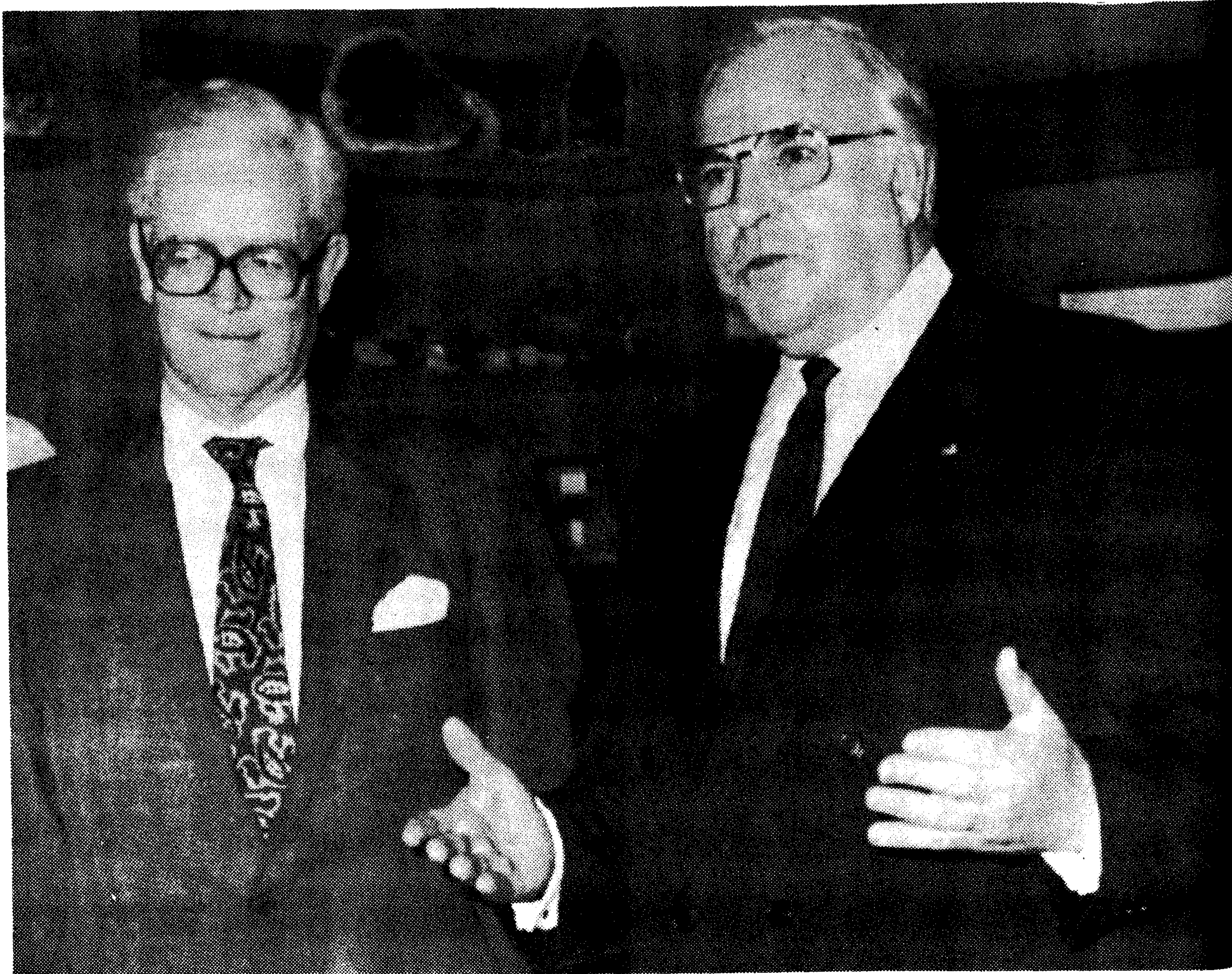
Hurd nam de gelegenheid te baat nog eens te verklaren dat de Britten niet meegaan in de opvatting dat Europese integratie de enige waardevolle weg is. "De gedachte dat een intergouvernementeel Europa in sommige gevallen beter is moet nog tot de partners doordringen", aldus Hurd. De Britten zien vooralsnog weinig in uitbreiding van de bevoegdheden van de EG. Hurd zei nog eens dat iedere verwijzing in het EPU-verdrag naar een 'federaal doel' voor Europa onaanvaardbaar is voor de Britten. Van den Broek erkende dat de Britten "enthousiaste aanvallen" op het woord federaal in het ontwerp-verdrag hebben gedaan, maar zei dat voor de top in Maastricht een voor alle partijen acceptabele oplossing gevonden zal worden.

De volgende stap op weg naar Maastricht was de bijeenkomst van de ministers van Buitenlandse Zaken en Defensie van de Westeuropese Unie (WEU) in Bonn. Tijdens deze bijeenkomst met de WEU, het samenwerkingsverband op defensiegebied van negen van de twaalf EG-landen, werd verder gesproken over de manier waarop de Europese defensie-identiteit moet worden ingevuld.

In het verdrag over een politieke unie, waaraan de Europese gemeenschap werkt en dat zijn beslag moet krijgen op de Eurotop in Maastricht, is geen plaats voor het begrip 'federalisme'. Dit verklaarde de Britse minister van Buitenlandse Zaken woensdag.

"De term werkt als een rode lap op een lidstaat (Groot-Brittannië) en alle andere beschouwen haar als schijnheilig", aldus Douglas Hurd in een vraaggesprek met de BBC-radio. "Er is echt geen plaats voor in het soort overeenkomst waar we aan werken", aldus de Britse minister.

In de regerende conservatieve partij bestaat grote angst dat Londen een deel van zijn soevereiniteit kwijt raakt als het instemt met de notie van een federale EG.

DOUGLAS HURD
...geen federatie...

Ook bezwaren tegen experimenten met embryo's

Den Haag wil verbod op genetisch onderzoek

DEN HAAG - De Nederlandse regering vindt dat genetisch onderzoek bij het aangaan van verzekeringen en bij aanstellingskeuringen in het bedrijfsleven verboden moeten worden. Dat zei minister Hirsch Ballin van Justitie in de Tweede Kamer tijdens een commissievergadering over erfelijkheidsonderzoek en gentherapie.

Hirsch Ballin is bereid om deze verboden zonodig wettelijk vast te leggen. Hij wil in ieder geval dit soort keuringen met een verplicht karakter uitsluiten. De minister is met zijn uitlatingen de Tweede Kamer een flink stuk tegemoet gekomen. Tot nu toe heeft het kabinet zich niet zo duidelijk over deze kwesties uitgesproken, maar bij de laatste behandeling bleek dat de Tweede Kamer vindt dat genetische onderzoeken bij het aangaan van bijvoorbeeld levensverzekeringen of arbeidsongeschiktheids- verzekeringen absoluut niet getolereerd kunnen worden.

DIEPE INGREEP

Het PvdA-kamerlid Netelenbos zei niet te geloven in zelfregulering door verzekeringsmaatschappijen. Via genetisch onderzoek kunnen verzekeraars proberen de ongunstige risico's zoveel mogelijk uit te sluiten. "Genetisch onderzoek grijpt zo diep in het persoonlijk leven van mensen, dat het ondenkbaar is dat verzekeringsmaatschappijen dit als eis ooit mogen gaan stellen", aldus Netelenbos.

Ook CDA-kamerlid Laning-Boersema drong aan op preventieve wetgeving op dit terrein, terwijl ook de VVD vindt dat dit soort onderzoeken niet door de beugel kan. Medische keuringen bij het in dienst nemen van nieuwe werknemers mogen ook niet vergezeld gaan van genetisch onderzoek, zo vindt de Kamer. De keuringen mogen alleen betrekking hebben op de gezondheid van betrokkene op dat moment, aldus Laning. Netelenbos noemde als afschrikwekkend voorbeeld dat werknemers via genetisch onderzoek worden geselecteerd in verband met bijvoorbeeld lagere gevoeligheid voor bepaalde chemische stoffen.

EMBRYO'S

Een ander punt waar de Kamer zich uitgebreid over boog was de vraag of medische experimenten met embryo's geoorloofd zijn. Het gaat daarbij om embryo's van jonger dan veertien dagen, die over zijn gebleven na een reageerbuisbevruchting (IVF). Over dit probleem werden door de grote fracties graduеel van elkaar verschillende standpunten naar voren gebracht.

Het meest strikt stelden de kleine christelijke fracties zich op. Die vinden ieder medisch onderzoek op embryo's uiterst verwerpelijk. Het CDA vindt onderzoek en behandeling van embryo's alleen aanvaardbaar voorzover die gericht zijn op een gezonde ontwikkeling van het embryo en het tot stand komen van de nagestreefde zwangerschap. Netelenbos (Pvda) vindt medische experimenten met embryo's niet geoorloofd, tenzij er zwaarwegende argumenten voor onderzoek pleiten. Dat zou bijvoorbeeld het geval kunnen zijn als het onderzoek kan bevorderen dat paren die anders niet in staat zijn om nakomelingen te krijgen dat door het onderzoek wel kunnen en er geen alternatief onderzoek, bijvoorbeeld op weefsel, toereikend is. Het toestaan van dit soort experimenten zou gegeven moeten worden door een centrale ethische commissie.

PvdA en CDA zijn beide tegen het kweken van embryo's speciaal voor onderzoeksdoeleinden. VVD-woordvoerster Terpstra zei medische experimenten met 'pre-embryo's' wel te kunnen billijken. Een van de overwegingen van de VVD daarbij is dat een embryo in zijn vroegste ontwikkeling nog niet te duiden is als 'een persoon'. Naarmate het ontwikkelingsproces van het embryo vordert is er volgens de VVD sprake van een "toenemende beschermwaardigheid".

Het kabinet zal binnen enkele weken bekend maken wat zijn standpunt over deze kwestie is, aldus minister Hirsch Ballin. Regelgeving voor dit soort medisch onderzoek zal worden opgenomen in de wet op de medische experimenten. Hirsch Ballin meldde de Kamer dat de Raad van State, die onlangs over het wetsontwerp heeft geadviseerd, heeft opgemerkt dat de regelgeving over de medische experimenten met embryo's veel gedetailleerder zouden moeten zijn dan het kabinet aanvankelijk van plan was. Het kabinet heeft zich het advies ter harte genomen en komt nu binnenkort alsnog met meer uitge-

Kook mee met May

Dikke Speculaas

200 gram zelfrijzend bakmeel (of 200 gram meel + 5 gr. bakpoeder)
100 gram room boter
125 gram bruine basterd suiker
mespuntje zout
$1^1/_2$ eetlepel speculaaskruiden
2 eetlepels melk
gehalveerde gepelde amandelen.

Bereiding: U doet het meel in een kom.
De boter in het meel klem snijden. De suiker, het zout, de kruiden en de melk toevoegen en alles snel tot een gelijkmatig deeg kneden. Het deeg laten rusten ($^1/_2$ uur op een koele plaats, of liever een nacht in de ijskast).
Het deeg de volgende dag op temperatuur laten komen. Op een ingevet bakblik uitrollen tot een lap van 1 cm dik. En hier en daar een gehalveerde amandel indrukken en de speculaas in een zeer matig warme oven (300' - 325F) in 30-45 min. gaar laten worden. Laten afkoelen en in stukken breken.
Heerlijk avondje toegewenst.

MAY

OUDE MUNTEN, SCHERVEN EN LODEN VERSIERSELEN ONTDEKT

Jay Haviser: "Speuren naar prehistorie"

Belangrijke vondsten bij opgravingen te Sorsaka

ACHTER LANDHUIS SORSAKA, in de richting van de zoutpannen van Jan Thiel bevindt zich een stuk braakliggend terrein, waar de pal'i lechi zich kronkelt om oude indjubomen en mispels en waar af en toe resten liggen van muren. Het meest bijzondere is een grote heldere bron. Ook ligt er een oude ruïne van een brug. Die brug wordt in de volksmond de 'slavenbrug' genoemd. Lang geleden zou hier een kamp voor slaven hebben gelegen. Ook in oude literatuur is sprake van een slavenkamp in deze buurt. Maar waar dat kamp precies lag was niet duidelijk. Archeoloog Jay Haviser is samen met de archeologe Nadia Simmons aan het zoeken geslagen. En inderdaad heeft hij met zijn ploeg gravers resten van een zeventiende eeuwse nederzetting daar gevonden. Die opgravingen zijn een onderdeel van een heel project dat de verhouding slavenmeesters als kernpunt heeft en dat een onderzoek behelst op drie verschillende punten.

= door Nel Casimiri =

Het eerste is dit project op Sorsaka. Daar werden de slaven heengebracht als ze net op Curaçao waren aangekomen. Helemaal ziek en verzwakt van de verre reis, onder zeer slechte omstandigheden kwamen ze meestal meer dood dan levend aan. In dit kamp werden ze weer lichamelijk op krachten gebracht en konden ze vast wat wennen aan het klimaat en de omstandigheden hier op het eiland. Vanuit dit kamp werden ze dan naar de stad gebracht om verder verkocht te worden. De tweede plaats waar Jay Haviser en Nadia Simmons onderzoek zullen gaan doen ligt op Otrobanda en de derde op Banda Bou. In Otrobanda zullen zij de verhouding slaaf-meester in een stadsomgeving onderzoeken, waar de slaven en de meesters tamelijk veel contact hadden met elkaar en waar hun verschillende levens elkaar tamelijk sterk beïnvloed zullen hebben. Tenslotte komt dan de verhouding slaaf-meester op Banda Bou aan bod. Een plantage-eigenaar had veel minder persoonlijk contact met zijn slaven dan een meester in de stad, de afstand tot elkaar was veel groter.

GROOT PROJECT

De opgravingen op Sorsaka vormen dus een onderdeel van een groter project. Jay Haviser vertelde over de opgravingen en gaf een rondleiding over het terrein. Midden in het bos is een groep mensen aan het graven. Ze schrapen een laag van 10 cm. diabaas weg. Dat diabaas wordt gezeefd en alles wat er uit tevoorschijn komt wordt in plastic zakken gedaan. Die zakken worden dichtgebonden en van labels voorzien waarop precies staat van welke plaats het komt en hoe diep het zat. Daarna is de volgende laag van 10 cm. aan de beurt. Die lagen worden precies opgemeten en ook het werk geschiedt met grote precisie. En met veel plezier. Het is duidelijk dat de gravers hun werk leuk en ook interessant vinden. Ze tonen vol trots een steel van een goudse pijp, wat scherven van Delfts blauw en ook van aardewerk van Curaçaose klei gemaakt. Jay Haviser vertelt hoe zijn groep mensen is afgekomen op een gewone advertentie. Ze waren allemaal onbekend met dit werk, maar wilden meewerken. Nu zijn ze al zo getraind dat je bijna van professionals kunt spreken. Over het hele terrein zijn 21, binnenkort 22, proefkuilen gegraven van 1 tot 2 meter diep. Sommige zelfs 2.70 diep. Sommige leveren niets op aan materiaal. Maar de rechte wanden vertellen hun eigen verhaal.

AARDLAGEN

Er zijn verschillende aardlagen zichtbaar. Elke laag heeft zijn eigen kleur. Die lagen duiden op verschillende perioden met grotere en kleinere klimaatswisselingen. Aan materiaal en kleur kun je zien uit welke tijd die aardlaag is. In andere kuilen stuitten ze op muren, metselwerk, stenen en die plaatsen werden verder uitgegraven. Er zijn vier grotere uitgravingen, van 3 bij 5 meter of zelfs 5 bij 8 meter groot. Een heeft een diepte tot onder de grondwaterspiegel, die daar op drie meter zit. Daarbij is van alles aan het licht gekomen. Wat een gewoon stuk mondi leek, niet verschillend van duizenden stukken mondi overal elders op Curaçao, bleek vele schatten te verbergen. Het meest wat naar boven kwam was negentiende eeuws, niet interessant voor het project van Jay Haviser, maar daaronder bleken ook de sporen terug te vinden van de zeventiende eeuw. Wat minder spectaculair om te zien, maar van veel meer belang omdat daar minder over bekend is. Centraal ligt een prachtige grote bron in achtkantig metselwerk, met daaromheen de resten van waterwerken, aquaducten, bekkens om het water op te vangen en resten van stenen waterwegen. Die bron was er al in de zeventiende eeuw en dat is ook waarschijnlijk de reden geweest het kamp daar te vestigen. Een groot deel van de waterwerken stamt van latere tijd, maar het is duidelijk zichtbaar dat het nieuwe metselwerk opgebouwd is op een oudere metsellaag. De oudste verharde laag stamt uit de zeventiende eeuw. Wat verderop hebben de gravers ook een vijver in de vorm van een bloem uitgegraven met in het midden een rest van waarschijnlijk een loden versiersel dat boven het water uitstak. In zo'n vijver zwommen zwanen rond. Een oud familielid van een van Jay Haviser's vrienden vertelde hem dat zijn vader weer vertelde hoe zij zondags daar gingen kijken naar de dieren.

DIERENTUIN

Er was een soort dierentuin, waar je tegen betaling binnen mocht. Ook die vijver stamt, evenals de slavenbrug, uit de negentiende eeuw. Maar die vijver is weer gebouwd op ouder materiaal dat uit de zeventiende eeuw stamt. De slavenbrug ligt over een rooi en daarlangs loopt een muur. Die muur is wel veel ouder. Hij is op verschillende plaatsen om het terrein heen, gedeeltelijk, bewaard gebleven. Er is nog een andere opening in die muur, wat verderop en die opening is afgewerkt met oude ijsselstenen. Waarschijnlijk is dat de oorspronkelijke opening geweest, dus lag daar de toegang tot het kamp in de zeventiende eeuw. Een opening die, zo legt Haviser uit, ook veel logischer is gezien het omringende landschap. Al rondlopend vertelt hij over de diverse graafplaatsen, wat ze gevonden hebben. Zo zijn er ook drie munten gevonden. Tussen 1880 en 1885 hadden een vijf grote Curaçaose firma's toestemming om zelf munten te slaan om het tekort aan klein geld aan te vullen. Op de drie gevonden munten staat de J van Jessurun. Het terrein waarop ze graven is privé-eigendom. De eigenaren geven hun volle medewerking aan dit onderzoek. De kosten worden gedragen door de AAINA en de OKSNA. De gravers werken onafgebroken door. Er is een stuk metselwerk zichtbaar in een rondlopende vorm. Jay Haviser vertelt dat dit ook een zwanenvijver is geweest in de negentiende eeuw. Misschien is ook deze opgebouwd op ouder materiaal. Afwachten nog.

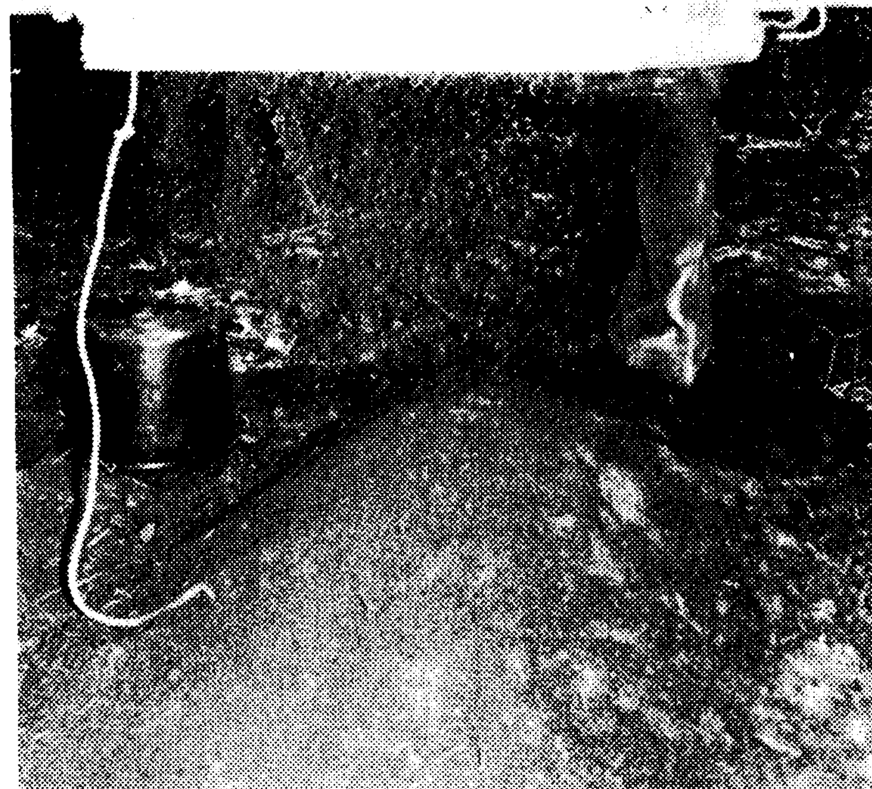
HAVISER

Jay Haviser werkt nu al tien jaar op het eiland Curaçao als archeoloog voor het gouvernement. Hij werd geboren in de Verenigde Staten, maar heeft een aanvraag gedaan voor naturalisatie. Hij wil hier blijven. Hij heeft een Antilliaanse vrouw en zijn kinderen zijn hier geboren. Zijn studie in de archeologie deed Haviser aan de Florida State University. Daar haalde hij zijn Bachelors en Masters, maar hij promoveerde aan de Rijksuniversiteit van Leiden. In Florida deed hij zijn eerste onderzoeken bij de National Park Service. Ook werkte hij op de Virgin Islands, in Alaska en op St. Kitts. Hij werkte voor het gouvernement op de Bovenwindse en de Benedenwindse eilanden. Hij deed diverse onderzoeken op Curaçao, maar altijd prehistorisch, altijd over de tijd van de indianen. Over die indianen schreef hij ook zijn proefschrift en diverse artikelen. Voor Curaçao geldt de tijd van de Amerindianen als de prehistorie. Na Columbus begint de historie. Maar er is maar heel weinig documentatiemateriaal te vinden over de zeventiende eeuw, weinig op Curaçao maar ook weinig in Nederland: 'Het is de taak van de archeoloog om daarover iets te ontdekken. 'Vandaar nu dit project. Ik speur al zeven jaar lang naar de prehistorie van de vijf eilanden. Maar het is altijd mijn doel geweest eerst die vroegste perioden te beschrijven en dan door te gaan naar de historische periode. Ik heb het oog gericht op de verschillende culturen van deze eilanden, de Indianen, de Afrikanen en de Europeanen. Nu hebben die Europeanen genoeg over zichzelf geschreven. Ik ben begonnen met de indianen. Daar ben ik nog niet klaar mee, maar we hebben nu wel een goed idee ervan. Daarom wilde ik nu starten met de andere groep, die van de Afrikanen. Dat is op Curaçao ook een relevante groep, veel meer dan bijvoorbeeld op Aruba. De vroegere indianen die hier woonden zijn uitgeroeid of naar het vasteland geëxporteerd. Er is hier op Curaçao sprake van een sterke Afrikaanse, en Europese, maar meer Afrikaanse invloed. Voor de archeoloog is het belangrijk te onderzoeken hoe we de informatie die we vinden vandaag de dag kunnen gebruiken. En de bestudering van de Afrikaanse cultuur hier op Curaçao is belangrijk, want er is een groot gevoel van sympathie bij de moderne bevolking voor deze cultuur.'

ROMANTISERING

Die sympathie leidt echter ook tot romantisering: 'Een andere taak voor mij is het afbreken van al die romantische ideeën die over de Afrikaanse erfenis leven. Het is in de eerste plaats mijn intentie om de feiten naar boven te halen. Wat weten we nu echt? We moeten oppassen voor die romantische ideeën. Er zijn mensen die met heel weinig informatie er een heel verhaal omheen verzinnen en dat verhaal later Afrikaans noemen. We hebben hier maar heel weinig echt Afrikaanse dingen. Denk daarbij maar aan die mythe van de slavenbrug. Die brug stamt uit de negentiende eeuw.'

Archeologie levert gebruiksvoorwerpen op, gebouwen en constructies, maar: 'Ik kan slechts een deel van de feiten naar boven brengen. Het hele verhaal omhelst veel meer. Er zit aan de geschiedenis ook een antropologische kant, een fysieke, een sociale, een linguïstische. Ik kan geen boek schrijven over alles. Ik kan slechts schrijven over het materiaal dat ik vind. Ik kan de geschiedenis niet alleen schrijven. Ik heb ook anderen nodig om het verhaal completer te maken'.

Het diabaas wordt gezeefd en alles wat eruit tevoorschijn komt wordt in speciale zakken gedaan en 'gelabeled'.

Archeologen Jay Haviser en Nadia Simmons

Jay Haviser staat in één van de proefkuilen en laat vol enthousiasme de grondlagen zien waarin kleine gebruiksvoorwerpen uit de 17e eeuw teruggevonden zijn.

Jay Haviser vertelt enthousiast hoe hij pas geleden een studie vond van een dokter Nijenhuis die in 1930 gepubliceerd heeft over een onderzoek dat hij op Curaçao had gedaan. Het blijkt dat in Afrika in bepaalde gebieden speciale bloedgroepen voorkomen. Dat is ook op Curaçao het geval. In bepaalde wijken vind je geïsoleerde bloedgroepen wat veelal komt door dat men in die wijken onderling trouwt en een tamelijk geïsoleerde groep vormt. Dat is een voorbeeld van een lichamelijk aspect van het verhaal.

'Er zijn studies over de slavenhandel in het Caribisch gebied in de zeventiende eeuw, maar er is maar weinig documentatie over de situatie op Curaçao. Van 1680 tot 1700 domineerden de Hollanders de slavenhandel. De Hollandse eilanden zijn dus de plaatsen bij uitstek waar een onderzoek daarover kan plaatsvinden. Andere studies gaan bijna altijd over de achttiende en de negentiende eeuw. Dat maakt dit project ook zo belangrijk. In dit project ga ik kijken naar de verschillen in de wijze waarop de Afrikanen zich aanpasten aan de omgeving en de cultuur hier op Curaçao, en dan vooral het verschil tussen de verhouding slaven en meesters op het platteland en slaven en meesters in de stad. In een stedelijke omgeving waren de slaven dichter bij de shons, er ontstond een persoonlijke relatie. Op de plantages heerste meer afstand. Dat wil ik testen, dat verschil in aanpassing op verschillende plaatsen. En dat in de zeventiende eeuw. Er zijn documenten uit de zeventiende eeuw en dit gebied bij Sorsaka wordt daarin genoemd. Ik kwam kijken en zag die bron, zag de stenen en dat leek zeventiende eeuws. Mijn eerste indruk hier bij mijn eerste bezoek was meteen: dat is gemaakt door de Hollanders.'

VOORONDERZOEK

Voordat met dit project begonnen werd, hebben Jay Haviser en Nadia Simmons uitgebreid vooronderzoek verricht: 'Nadia Simmons is twee maanden naar Nederland geweest voor onderzoek. Ik ben naar West-Afrika gegaan, naar Ghana en Nigeria. Daar heb ik museumcollecties bekeken en ruines. Ook ben ik bij dorpsgemeenschappen gaan kijken, bij Ashanti-, Fanti- en Ewe-groepen. Ik heb korte tijd bij elk van deze groepen verbleven op zoek naar parallellen in een moderne vorm. In de musea heb ik gezocht naar materiaal dat door Afrikanen gemaakt is in die periode. Iedereen wilde me dingen laten zien die de Europeanen daar gemaakt hadden, want dat kwamen anderen altijd bekijken. Maar het ging mij juist om plaatselijk gemaakt materiaal. De Ewe zijn een kustvolk in West-Afrika, net als de Ashanti en de Fanti. De Ashanti waren de grote handelaren, maar zij wilden niet met de Europeanen onderhandelen. Zij handelden met de Fanti en die handelden weer met de Europeanen. Nu werden de negers zelf meer in het binnenland gevangen genomen en naar de kustplaatsen gevoerd. Het lijkt onwaarschijnlijk dat zij daarbij veel hebben kunnen meenemen. De Fanti waren de handelaren en er zal ook wel materiaal mee verhandeld zijn, maar als er materiaal werd mee verhandeld dan was dat waarschijnlijk Fanti-materiaal. De gevangenen waren onderweg alles al kwijt geraakt'. 'Ik heb overigens mijn twijfels of we in staat zullen zijn betrekkingen aan te tonen van Afrika naar hier, bijvoorbeeld in de vorm van een bepaalde schilderstijl. Er zijn daar duizenden etnische groepen met heel veel verschillende kunststijlen. Zoek je een bepaald motief in Afrika, vind je het ook. Er is zo veel. Het is niet

Vervolg op pag. 4

Marie-Therèse van Hateren zat conferentie voor

Katholieke vrouwen willen sterkere band met Z. Amerika

= door Victor Hafkamp =

"EEN VAN ONZE grote prioriteiten op dit moment is de versterking van de banden met vrouwengroepen in Latijnsamerika. Open staan voor onze collegae op dat deel van het continent is voor onze organisatie van het grootste belang". Dat is de boodschap die mevrouw Marie-Therèse van Heteren-Hogenhuis in september meeneemt naar Mexico. In dat land — om precies te zijn in Guadalajara — zat zij van 19 tot 24 september de assemblee voor van de WUCWO, de World Union of Catholic Womens' Organizations, waarvan ze algemeen presidente is.

De keuze van Mexico als congresland is niet willekeurig. Volgend jaar viert het Amerikaanse continent niet alleen de 500ste verjaardag van zijn ontdekking door Christofoor Columbus, maar tevens het vijfde eeuwfeest van zijn kerstening. "Als WUCWO vinden we dat we een grote verantwoordelijkheid hebben jegens Latijnsamerika. De banden zijn helaas niet meer zo sterk als ze waren tot 1979. Tot dat jaar waren de contacten intensiever. Maar als gevolg van politieke, maar ook van puur persoonlijke problemen zijn ze sindsdien verslapt. Dat spijt ons en we gaan er wat aan doen".

Er bestaan katholieke vrouwenorganisaties in Argentinië, Mexico, Uruguay en de Dominicaanse Republiek. Dat wil niet zeggen dat we met andere landen in de regio geen contacten hebben, maar die liggen meer in de persoonlijke sfeer en niet in organisatorisch verband. Die contacten lopen via de "Action Internationale Catholique" die binnen onze organisatie ook vertegenwoordigd is.

Marie-Therèse van Heteren-Hogenhuis

GROOT POTENTIEEL

Mevrouw Van Heteren, die in Utrecht woont en haar werkadres in Oegstgeest bij Leiden heeft, benadrukt dat er in Latijnsamerika onder vrouwengroepen een groot potentiëel is aan politiek en kerkelijk bewuste krachten. Hun nationale organisaties ondervinden niet overal de volle medewerking van de burgerlijke autoriteiten. Binnen het bestuur van de WUCWO is de suggestie geopperd dat de actieve Latijnsamerikaanse vrouwen mogelijk zouden kunnen samenwerken in een federatief verband van kleinschalige groepen, waarmee de overkoepelende organisatie graag en gemakkelijker banden zou kunnen aanknopen. "Ik hoop van harte dat de assemblee dat tot stand kan brengen", zegt ze.

De WUCWO heeft nog geen banden met katholieke organisaties van vrouwen op de Antillen, Aruba en in Suriname. Maar zij staat er wel voor open. "Ik wil geïnteresseerde vrouwen in die regio graag oproepen zich bij ons te melden".

Tot WUCWO horen ongeveer negentig organisaties, verdeeld over zestig landen in alle werelddelen. "In totaal geven zo'n dertig miljoen vrouwen gezicht en stem aan een stuk beleid in kerk en maatschappij. Want daar willen we voor staan. We vragen ook om erkenning voor onze bijdrage aan kerk en maatschappij", zegt mevrouw Van Heteren met grote strijdbaarheid. De grootste opdracht van haar organisatie is — naar ze zegt — de stem van de vrouw aan de basis te laten doorklinken, met hun wensen, zorgen en noden op wereldniveau.

Omgekeerd zie ik als verantwoordelijkheid van ons als wereldbestuur de vrouwen in onze organisaties te laten horen waarover we op dat wereldniveau praten". In het internationale bestuur zitten veel Nederlandse vertegenwoordigsters, maar dat is volgens mevrouw Van Heteren toeval. Een andere Nederlandse, mevrouw Gorris-Menke, is door de aangesloten organisaties gekozen als bestuurslid.

De ontwikkelingssamenwerking heeft binnen de WUCWO een speciale plaats gekregen. "Dat is een gevolg van mijn eigen achtergrond. Voordat ik presidente werd, in 1983, was er geen commissie ontwikkelingssamenwerking. De presidente van dat moment wist van mijn activiteiten voor wat betreft de ontwikkelingssamenwerking in Nederland. Zij had geen commissie, en legde af en toe vragen op dit terrein aan mij voor. Wij hebben toen binnen de toenmalige Nederlandse delegatie gezegd: "Het is toch een misser dat het wereldbestuur, geen commissie voor ontwikkelingssamenwerking heeft. En wij hebben toen een voorstel geformuleerd om te komen tot zo'n commissie.

Daarnaast was ik gevraagd om met de officiële WUCWO-vertegenwoordiger in de FAO, (de wereldvoedselorganisatie) een werkgroep te organiseren en een inleiding te houden over wat vrouwen in solidair in wereldverband van elkaar kunnen verwachten. En wat onze verantwoordelijkheid naar elkaar toe is. Na deze workshop is er in 1983 een commissie voor ontwikkelingssamenwerking gekomen. Mij is toen gevraagd om coördinator van die commissie te worden, en dat verzoek heb ik met grote liefde aanvaard".

SOLIDARITEIT

De commissie voor ontwikkelingssamenwerking van de WUCWO heeft tot doel de internationale solidariteit van vrouwen concreet te maken. "Je kunt wel met allerlei woorden idealen bedenken, maar het gaat om de praktijk van alle dag die in ontwikkelingslanden vaak erg hard en zwaar is. Vrouwen in Afrika moeten bijvoorbeeld de hele dag in de hitte werken. De WUCWO wil de vrouwen in Europa en Amerika bewust maken van de problematiek, bijvoorbeeld d.m.v. onze nieuwsbrief. Wij willen vrouwen in ontwikkelingslanden adviseren waar en bij wie zij terecht kunnen voor de programma's en projecten, waar zij zelf verantwoordelijk voor zijn.

Wij krijgen de aanvragen binnen, en sturen ze naar allerlei organisaties door, omdat wij zelf de middelen niet hebben. We zijn dan als commissie een soort tussenschakel. Vrouwen in ontwikkelingslanden weten vaak niet hoe ze de projecten op papier moeten zetten. En daar helpen we bij".

"Naar de fondswervende organisaties sturen we eenmaal per jaar het zogenaamde "global-project". Daar vatten wij in samen wat de activiteiten van de vrouwenorganisaties zijn, waar ze in diverse landen mee bezig zijn. Dat vullen wij aan met een budget van die programma-aanvragen die ingestuurd zijn door katholieke vrouwenorganisaties of vrouwengroepen in de ontwikkelingslanden.

De fondswervende organisaties reageren daar dan op. Die laten dan weten welk programma ze willen steunen. Wij zijn dus een tussenschakel die aan de ene kant een bemoediging geeft aan vrouwen die tot onze wereldunie behoren, en aan de andere kant als een stimulans kan fungeren naar de organisaties die hulp aangeboden hebben".

De WUCWO organiseert elke vier jaar een wereldassemblee. Die van dit jaar in Guadalajara werd voorafgegaan door bijeenkomsten in Torhout (België), Dar-Es-Salaam (Tanzanië), Bangalore (India), Antigonsh (Canada) en Roehampton (Engeland). Thema van dit jaar is "Vrouwen en leven: visie, realiteit en actie". Op vijf dagelijkse zittingen komen die onderdelen stuk voor stuk bij de discussies aan bod.

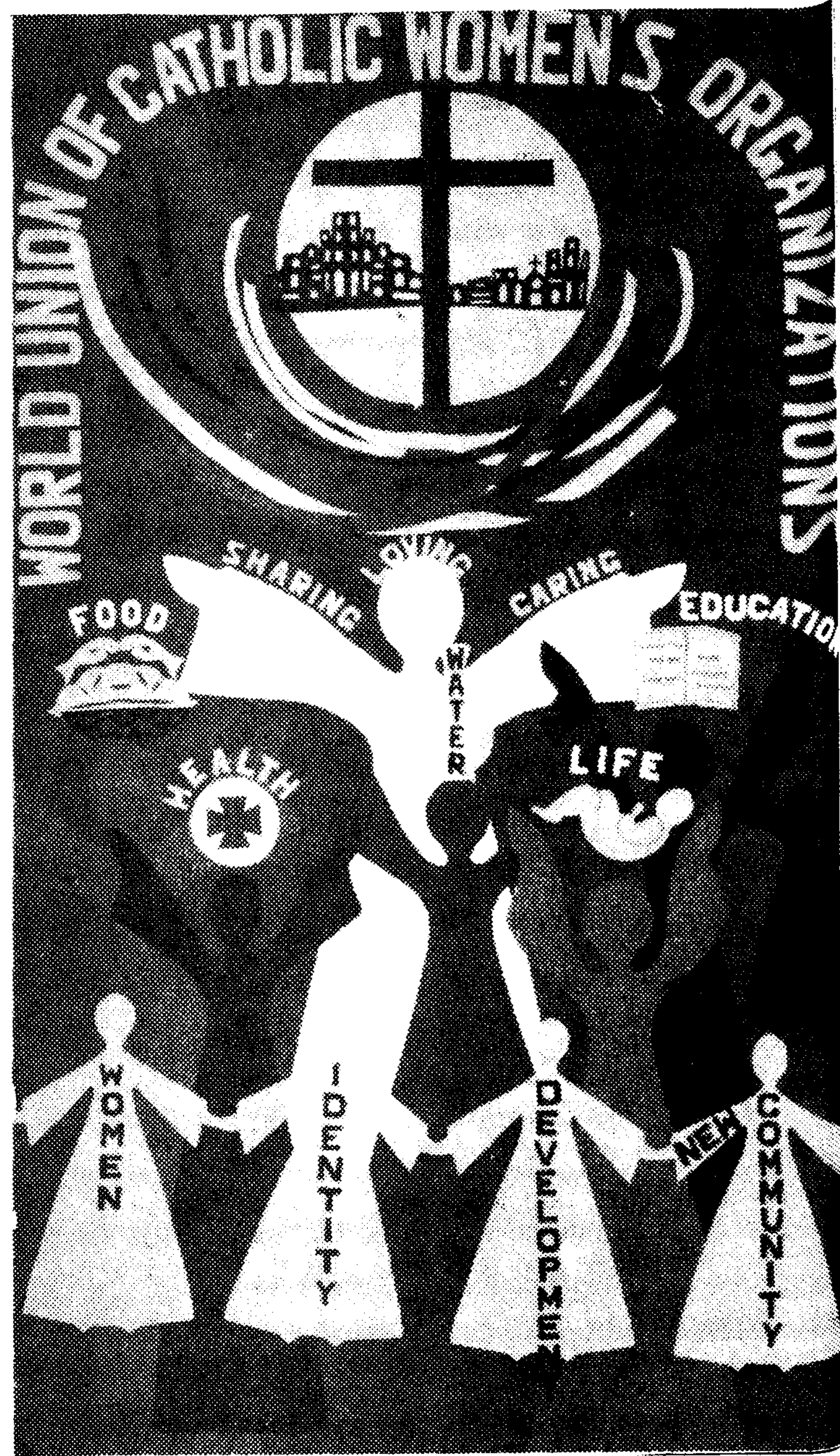
HEILIGE

Op het congres in Mexico presenteert elke afvaardiging, ook de Nederlandse, haar eigen heilige. Mevrouw Van Heteren geeft volmondig toe dat er nog heel wat denkwerk aan te pas is gekomen om een representatieve Nederlandse heilige naar voren te brengen. Uiteindelijk is na ampel beraad besloten oud-minister dr Marga Klompé voor de dagen van de Assemblee tot heilige te canoniseren. Marga Klompé was als lid van de katholieke Volkspartij de eerste vrouwelijke minister in Nederland. In haar functie van minister kreeg zij er de bijstandswet door, wat haar in sommige kringen de bijnaam "moeder van altijddurende bijstand" opleverde. Ze was ook actief in de vredesbeweging o.a. als voorzitter van "Justitia et Pax" in Nederland. En zij had grote betrokkenheid met en invloed in de katholieke kerk.

"Voor haar is gekozen —al zou ze er misschien bezwaren tegen gemaakt hebben — vanwege het thema van de assemblee "Women and life, vision, reality, action". Er zijn vijf studiedagen. Wij beginnen met een terugblik op de afgelopen vier jaar. Dus waar we nu staan, hoe het leven van de vrouw er nu uit ziet. De tweede dag willen we bij elkaar komen om te spreken over onze spiritualiteit, onze visie op wat er nu en in de toekomst moet gebeuren.

Bij spiritualiteit wil je voorbeelden bij de hand hebben. Dus onze inleidster, een theologe uit Uruguay, heeft in een brief aan de organisatie gevraagd na te denken wat wij onder "heilig" verstaan, en wie wij "heilig" zouden willen noemen. Zij was zelf tot de ontdekking gekomen dat vrouwen een heilige zo ver van zich afplaatsen, terwijl die in hun midden te vinden is. Dat was de achtergrond van haar brief. Wij zijn heel benieuwd welke heiligen er allemaal naar voren worden gebracht. Voor ons is de heilige Marga Klompé".

Vijf jaar geleden was de laatste Assemblee in Engeland. In die vijf jaar heeft het congres volgens mevrouw Van Heteren resultaat gehad. "Binnen de WUCWO zijn er duidelijke verbeteringen op het gebied van communicatie. Er is veel meer overleg geweest, waardoor onze standpunten beter naar buiten zijn gekomen".

Het secretariaat van de WUCWO is gevestigd: 20 rue Notre-Dame-des-Champs 75006, PARIS, France tel. (33.1) 45.44.27.65.

Belangrijke vondsten bij opgravingen...

Vervolg van pag. 3

mogelijk een preciese culturele betrekking aan te wijzen. We moeten het zoeken in de meer algemene vormen van kunst die zijn meegebracht uit Afrika, zoals bepaalde technieken in het fabriceren van bepaalde gebruiksvoorwerpen. Of het aspect van een sociale organisatie. Je moet bijvoorbeeld als je een scherf vindt van een pot met wat krassen erop niet denken dat dat is getekend in een zekere stijl die ook in Afrika voorkomt, maar je moet kijken naar de vorm van de pot, naar de constructietechniek e.d. We lopen vaak in de val van te zoeken naar een 'one-to-one' betrekking. Afrika is daar te groot voor'.

AFRIKA

'Een ander probleem is het woord Afrika zelf. Wat is Afrika? Amerikanen, of liever mensen uit het Westen, gebruiken die term zo algemeen dat hij haast geen betekenis meer heeft. Men zegt: 'Dat is Afrikaans', maar daarbij wordt niet gedacht aan de enorme diversiteit van het continent Afrika. Dat is fout. De Fanti, de Manti, de Swahili, ze vormen allemaal aparte groepen. We spreken toch ook niet zo over de Amerindianen? Eskimo's en Azteken en Arowaks is toch niet hetzelfde? We spreken over Spaans, over Engels, over Nederlands, allemaal heel kleine stukjes van het kleine Europa, maar daarnaast spreken we over Afrika. Dat geeft grote problemen met de interpretatie'.

Terwijl Jay Haviser enthousiast vertelt, beginnen de gravers de spullen op te ruimen. Joseph Jares, Eric Cijntje, Pablo Conradus, Caroline Conradus, Jaqueline Lacle, Andres Albert, Arsenia Bernadina, Carlos de Koop en Alan Benjamin zijn weer klaar voor die dag. De grote en de kleine zeef worden op de pick up geladen, net als alle zakken met materiaal. Het materiaal wordt nader bestudeerd maar blijft bewaard in die zakken, met alle labels eraan. Die zijn voor de archeologen van de 21e eeuw:

'Dan zullen er meer en betere onderzoeksmethoden zijn en wie weet wat ze er nog allemaal uithalen. Er is een grote kans dat tussen nu en over vijf jaar de bulldozers hier komen en alles platschaven. Dan zijn deze zakken het enige wat er nog over is. Misschien is dat wel het enige belang van mijn werk hier'.

Langzaam lopen we naar de weg toe. Het is moeilijk afscheid te nemen van het verleden, een verleden dat geen gestalte krijgt, maar daar wel zichtbaar wordt gemaakt. Bij de ingang van het onderzoeksterrein ligt een grote berg afval: een deel van een wasmachine, veel cups en plastic materiaal. Iemand heeft hier zijn afval gestort. Jay Haviser: 'Kijk, die sushi is voor de archeologie van de toekomst'.

Brieven Pasternak onder de hamer

■Londen - Onlangs ontdekte brieven van de russische schrijver en dichter Boris Pasternak, die beroemd is geworden door zijn roman dokter Zjivago, worden 5 december geveild bij Sotheby's in Londen. Het Britse veilinghuis verwacht dat de correspondentie ongeveer 100.000 gulden zal opbrengen. Onder de in totaal acht brieven bevindt zich een brief die Pasternak aan de Britse acteur John Gielgud schreef, waarin hij zijn bewondering uitspraak voor diens optreden in Shakespeare's Hamlet. De prikkelende toonzetting van de brieven is volgens Susan Wharton, Sotheby's specialist op het terrein van manuscripten, van "enorme betekenis".

Planten

Curahou bijna uitgegroeid (zie vorige week)

De Curahao, Curahout (Latijnse naam: Peltophorum suringari) is een inheemse kleine boom. Vroeger waren er veel meer Curahout bomen op Aruba, maar velen zijn afgestorven door o.a. grote droogteperiodes. De meeste Curahout bomen zijn te vinden bij Rooi Tomas en Rooi Balastro te Jamanota. Er zijn een paar geplant in de grote plantbakken in de hoofdstraat in Oranjestad, en bij de LVV.

De Curahout is meestal een kleine boom met smalle en gladde stam. De huid van de bast laat in velletjes los. De Curahout heeft een open kroon. Het verliest de bladeren gedeeltelijk, vooral in de droge tijd. De langwerpige bladeren zijn veervormig samengesteld. De kleine gele bloempjes staan in kleine bundeltjes.

De vrucht is een platte peul, die een rode kleur krijgt voordat het droog wordt. De platte zaden zijn lichtbruin. In goede teelaarde en bij voldoende besproeiing groeit de Curahout heel snel tot een mooie boom, die verschillende keren per jaar kan bloeien.

De Curahout is wind en droogte resistent. Hoewel het windresistent is, ziet het er mooier uit als het geplant wordt op een plaats waar niet te veel wind is. De Curahout behoort tot de "Fabaceae", een onderfamilie van de Leguminozen. Enkele bomen die ook onder de Fabaceae vallen zijn de Palo di Bonchi, Bonchi Strena, Brasi, Tamarijn en Watapana. Vermenigvuldiging van de Curahout geschiedt door middel van zaad, die zeer snel ontkiemt.

(Ontleend aan de lokale planten afdeling dept. van Landbouw, Veeteelt en Visserij te Aruba).

Carel de Haseth: Eerste stenen van opbouwende kritiek

WE STAAN NIET stil bij de moeilijkheden die ontdekkingsreizigers uit vroegere eeuwen moesten overwinnen om zich verstaanbaar te maken aan de mensen, die zij op hun verre tochten ontmoetten. Het meest voor de hand liggende voorbeeld is Columbus: zelfs al zou hij een tolk hebben meegenomen op zijn reis (naar wat hij dacht dat China was), dan nog zou hij daarmee niets zijn opgeschoten bij zijn ontmoeting met de Indianen op de Caribische eilanden. En toch scheen men elkaar op de een of andere manier te begrijpen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat in oude reisbeschrijvingen niet alleen aandacht wordt besteed aan beschrijvingen van het land en zijn bewoners, de flora en de fauna, maar ook aan de taal. Vaak werd zijn minst een bescheiden woordenlijst van de inheemse taal opgenomen ten gerieve van de volgende reizigers. Voor een taal als het Papiaments zijn deze woordenlijsten in feite de voorlopers van de latere woordenboeken.

Papiaments

Het oudst bewaard gebleven woordenboek van het Papiaments is het uit 1875 daterende Nederlandsch-Papiamentsch-Spaansch Woordenboekje, dat waarschijnlijk door pastoor Van Ewijk werd samengesteld. Daarvóór moeten er echter nog andere zijn geweest. Dominee Bosch schrijft in zijn Reizen in West-Indië uit 1839 dat door Graaf De Larrey, die professor in deze taal kan zijn, een Woordenboekje daarin geschreven was. Dit boek (of waarschijnlijker manuscript) van deze Charles August de Larrey (1770-1832), die als vendumeester op Curaçao werkte en wiens graf hier te vinden is op het terrein van de Isla, is echter niet meer te achterhalen. Het is wellicht verloren gegaan, zoals zoveel van onze historisch belangrijke dokumenten.

Na het woordenboek uit 1875 verschenen in de loop der jaren talloze woordenlijsten, samenspraken, e.d. waarvan de meest bekende wel die van Shon Wein Hoyer en G.P.Jansen zijn. Toch heeft het geruime tijd geduurd eer er uitgebreide woordenboeken beschikbaar kwamen. In 1980 verscheen het Dikshonario Papiamentu-Ulandes van Dijkhoff en Vos-de Jesus (dat onlangs werd herdrukt), in 1988 gevolgd door het Vokabulario di uso Papiamentu-Ulandes van Sidney Joubert (in 1990 herdrukt). Daarnaast verschenen van May Henriquez twee woordenboeken specifiek over Papiamentse woorden van Joodse herkomst en verschillende 'sprokkelingen' over het Papiaments van dr. Antoine Maduro, die eigenlijk buiten het kader van de hier besproken algemene woordenboeken vallen. Ondanks de ongetwijfeld goede bedoelingen van de samenstellers en de enorme hoeveelheid tijd en energie die zij in hun werk staken, deed de behoefte aan een zo alomvattend mogelijk woordenboek zich de laatste jaren steeds duidelijker voelen.

Woordenboeken

Nu is het samenstellen van een woordenboek geen kleinigheid. Voor zover bekend is Philetas' Atakta uit de tijd van Alexander de Grote de oudst bekende woordenlijst. Tussen deze eerste stap en de moderne woordenboeken, zoals wij die tegenwoordig kennen, ligt een wereld van ontwikkeling in denken en vormgeven. Een woordenboek heeft verschillende funkties. Eén daarvan is te dienen als naslagwerk om woorden uit of in een vreemde taal te vertalen. Maar met enkel een lijst van woorden met daarnaast hun betekenis, is men er nog niet. Een goed woordenboek bevat meestal een schat aan additionele informatie over hoe de woorden gebruikt worden, over synoniemen en varianten, over vaste uitdrukkingen en spreekwoorden, over de gangbaarheid van een woord, over nuances in gevoelswaarde, over al of niet vulgaire termen, en noem zo maar op. In zekere zin zijn woordenboeken fascinerend, verslavend bijna. Zodra je er een inslaat en erin begint te bladeren, loop je het risiko van het ene woord naar het andere te springen. Het is alsof je je in een doolhof begeeft. Geen doolhof als dat waarin de angstaanjagende Minotaurus huisde, weleer een lustdoolhof van zorgvuldig gesnoeide taxushagen uit een Engelse tuin. Je beleeft plezier aan het dwalen en verdwalen, het proeven aan woorden, het terugvinden van verloren gewaande uitdrukkingen, het herontdekken van vergeten betekenissen. En dat geldt dan natuurlijk vooral bij een woordenboek van de eigen taal!

Joubert

Vanaf morgen, wanneer in de aula van de UNA de presentatie heeft plaatsgevonden van het Dikshonario Papiamentu-Hulandes van Sidney Joubert, is ook voor het Papiaments eindelijk een uitgebreid handwoordenboek voorhanden, dat uitnodigt tot bladeren, opzoeken, lezen en vergelijken in de 350 pagina's en tussen de meer dan 23.000 ingangen. Wat dit laatste betreft gaat het hier om een verdubbeling ten opzichte van het eerder door Joubert uitgebrachte Vokabulario di uso Papiamentu-Hulandes.

Na een uitgebreide verantwoording en aanwijzing voor het gebruik, de gebruikte afkoringen en dergelijke volgt de kern van het werk: de ingangen op woorden en uitdrukkingen gevolgd door de betekenis in het Nederlands en waar nodig een uitleg of beschrijving. Daarnaast bevat het nieuwe woordenboek als addendum een lijst met 251 van wat Joubert 'minimale woordenparen' noemt. Dit zijn woorden van twee lettergrepen, die gelijk zijn voor wat betreft de schrijfwijze en het aksent, maar die door verandering van toon een andere betekenis krijgen, zoals bijv. kaña voor dronken maken, zich bedrinken en kaña voor suikerriet. Op zich al is deze bijlage een aanwinst voor de studie van het Papiaments!

Voor wie de moeite neemt om Joubert's Dikshonario Papiamentu-Hulandes naast een van de oudere woordenboeken te leggen, zal het meteen duidelijk zijn dat de lexicografie van het Papiaments in één klap een heel eind verder is gekomen. Het is bijna alsof Joubert een andere taal als uitgangspunt heeft genomen dan zijn voorgangers, zoveel meer woorden heeft hij opgenomen, zoveel meer rijkdommen van het Papiaments heeft hij opengelegd...

Wie nu een Papiaments woordenboek zoekt, hoeft geen moment te twijfelen: er is geen beter dictionaire in de handel dan dat van Joubert. Dit geldt niet alleen voor diegenen, die het woordenboek gebruiken voor vertalen van Papiaments in Nederlands, maar ook voor Papiamentstaligen, die behoefte hebben aan een woordenboek in hun eigen taal (vooropgesteld natuurlijk dat zij tevens het Nederlands machtig zijn), want een behoorlijk 'plain' Papiaments verklarend woordenboek is er helaas nog niet.

Kritiek

In zijn verantwoording dankt Joubert uitvoerig talloze personen, die hem door de jaren heen hebben geholpen bij het opstellen van zijn woordenboek en als zijn informanten hebben gefungeerd. De kritiek voor de inhoud van het werk reserveert hij echter als een echte gentleman voor zichzelf.

En kritiek zal er altijd wel zijn. Niet alleen omdat het werk, dat in andere landen door gespecialiseerde full-time redakties wordt verricht, bij ons door een enkeling moest worden gedaan, die (hoe groot zijn inzet ook was) niet onfeilbaar is, maar ook omdat Joubert de moed heeft gehad om uit een veelheid aan mogelijkheden keuzes te maken, knopen door te hakken.

Wat dit laatste betreft heeft hij er bijvoorbeeld voor gekozen Arubanismen niet in de officiële Arubaanse spelling op te nemen, maar in de Antilliaanse. En ook deze laatste spelling heeft hij niet onaangetast gelaten, maar op enkele detailpunten, die in de dagelijkse praktijk moeilijkheden gaven, gemodificeerd.

Ook heeft Joubert ervoor gekozen om bij de Nederlandse woorden steeds het lidwoord te geven, wat vooral in het begin vreemd overkomt: het lidwoord staat in een woordenboek meestal bij de ingang en niet bij de betekenis. Mogelijk heeft hij dit gedaan als tegemoetkoming aan de Antillianen, die moeite hebben met het de-en-het in het Nederlands?

Al ben ikzelf niet zonder zonden en heb ik alle bewondering voor het werk dat Joubert verzet heeft, zal ik, bewust van het gladde ijs waarop ik mij als leek begeef, als recensent toch de eerste stenen van kritiek moeten gooien. Hopelijk kunnen zij worden gebruikt als bouwstenen bij het samenstellen van het beloofde woordenboek Nederlands-Papiaments.

Bij het doorbladeren van het woordenboek blijkt dat er, ondanks de moeite die genomen is om dit te voorkomen, verschillende inkonsekwenties zijn blijven staan. Zo wordt bij limousine in zowel het Papiaments als Nederlands aangegeven dat dit woord uit het Frans komt; bij limusin en limuzin is deze aanduiding bij het Papiaments weggelaten. Bij chèk lezen we dat het Nederlandse cheque uit het Engels komt; bij check in vinden we inchecken, zonder aanduiding van de herkomst.

Engelse woorden worden wisselend naast de Papiamentse spelling ook in de Engelse opgenomen: wel babydoll en bebidòl, penalty en pinalti, maar alleen gol (geen goal), bèk (geen back) en hip (geen hep).

Ha ha ha wordt met spaties geschreven, hihihi aaneen. Ook wordt niet overal het lidwoord in het Nederlands gegeven. Zo staat bij mònster: hoeveelheid vloeistof, gas of vaste stof ter vaststelling v. kwaliteit de, terwijl een montadó: persoon die bij een 'montamentu' geesten oproept om te verschijnen het zonder 'de' moet doen. Naar mijn mening (en dat van mijn bescheiden tweedelige Van Dale) zijn mams en paps aanspreektitels en horen dan ook geen lidwoord te hebben.

Bij het doorbladeren van het woordenboek valt het op, dat er soms ingangen misgelopen worden. Als iemand de betekenis van mortifiká un hende zoekt, vindt hij als synoniem pènchi un hende. Zou hij zoeken naar pènchi un hende, dan krijgt hij daarvan niet het synoniem mortifiká aangeboden. Ook bij uitdrukkingen gebeurt dit wel. Onder bo vinden we bo a keda kashipete, maar onder kashipete alleen de boom met zijn noten.

Dikshonario
Papiamentu - Hulandes

Handwoordenboek
Papiaments - Nederlands

350 pagina
Mas di 23.000
entrada papiamentu
250 par minimo di palabra

350 pagina's
Ruim 23.000
Papiamentse ingangen
250 minimale woordparen

Dan zijn er natuurlijk ook woorden en uitdrukkingen, die je mist. Zoals plèter, of pushi pushi, papa papa, kakushi en knevel, om maar een paar gangbare en minder gangbare woorden te noemen. Ook zijn er van die nachtmerries aan 'woordseries' die niet helemaal zijn uitgewerkt. Joubert noemt bijv. wel budista en shintoista, maar geen taoista, wel bam, bragadam en bum, maar geen badam, wel aluminio, koper, kwek, etc., maar geen brons, manhan, kobalt of uranio.

Ook de keuze van Joubert om woorden verschillende ingangen te geven in plaats van een enkele met daarachter genummerd de verschillende betekenissen, levert soms merkwaardige resultaten. Mi heeft bijvoorbeeld twee ingangen: bij de ene vinden we mi de (muzieknoot); mijn, m'n en bij de andere ik; me, mij. Het zou volgens mij logischer zijn geweest de verschillende vormen van het persoonlijk voornaamwoord onder één ingang te plaatsen.

Maar goed, zo'n opsomming kan de indruk wekken dat er helemaal niets deugt aan het Dikshonario Papiamentu-Hulandes, maar dat is -- laat dat vooral duidelijk zijn! --beslist niet het geval. Tegenover elk niet opgenomen woord staan er honderden die wél zijn opgenomen, tegenover elk punt van kritiek staan er zaken die uitstekend zijn opgelost. Dat allemaal maakt dat we nu werkelijk kunnen spreken van een 'dikshonario Papiamentu-Hulandes'. En dat is dan ook de slotsom van deze bespreking!

CAREL DE HASETH

Sidney M.Joubert Dikshonario Papiamentu-Hulandes, Curaçao 1991.
ISBN 99904-907-2-4.

'Varen om peper en thee'
Op zoek naar mallemolen, sitsen en mokka voor V.O.C.

BIJ DE WALBURG PERS verscheen onlangs 'Varen om Peper en Thee' van de hand van Els M.Jacobs, een uitgave van het Rijksmuseum 'Nederlands Scheepvaart Museum' in Amsterdam. In dit boekje van nog geen honderd pagina's wordt, ter ondersteuning van de in 1991 geopende permanente VOC-expositie in het Scheepvaartmuseum, in kort bestek de geschiedenis van de Verenigde Oost-Indische Compagnie behandeld van haar oprichting in 1602 tot 1799, het jaar waarin deze *multinational avant la lettre* roemloos ten onder ging onder de last van geaccumuleerde schulden en financieel wanbeleid, verhevigde internationale concurrentie met de daarmee gepaard gaande daling van de winstmarges en niet in de laatste plaats ten gevolge van de politieke omwentelingen in heel Europa, Nederland niet uitgesloten.

= door Carel de Haseth =

In die krappe twee eeuwen van haar bestaan heeft de V.O.C. een handelsimperium opgebouwd, dat in de geschiedenis zelden of nooit werd geëvenaard. Zo'n 4700 schepen werden uitgerust voor de reis naar Azië en bemand door alles bij elkaar bijna één miljoen matrozen, soldaten, administrateurs, dominees en kolonisten, van wie een belangrijk deel ofwel tijdens de maandenlange reis naar Indië en terug overleed ofwel het leven liet in oorlogen of geveld werd door een of andere vreemde tropische ziekte, en die goedschiks en anders kwaadschiks in naam van de Compagnie handel dreven in het Verre Oosten van Mokka via Suratte, Ceylon en de Coromandel naar Batavia, Ternate en Pontianak naar Siam, Tonkin en Deshima. In totaal brachten zij voor de Compagnie in twee eeuwen tijd voor ruim één miljard gulden aan handelsgoederen naar Nederland, die bij verkoop twee-en-een-half maal zoveel opleverden (niet meegeteld wat de legale en vooral ook illegale privéhandel van de dienaren van de Compagnie moet hebben opgebracht!).

Omdat van dit imperium, van deze staat (in dit geval niet binnen, maar buiten de staat), niet alleen de belangrijkste verrichtingen werden vastgelegd, maar ook op indrukwekkende manier boek werd gehouden van de meest onbenullige zaken, ligt er een immense hoeveelheid materiaal verspreid over diverse archieven, waaruit stevige studies gemaakt kunnen worden over allerhande historische en maatschappelijke deelaspekten. Het bijzondere aan 'Varen om Peper en Thee' is dat de schrijfster erin geslaagd is uit deze oceaan aan gegevens een kompact en in eenvoudige taal geschreven boek te destilleren, waarin alle belangrijke zaken ter sprake komen. Het boek biedt degene, die wat wil weten over de Verenigde Oost Indische Compagnie, een uitstekende eerste kennismaking.

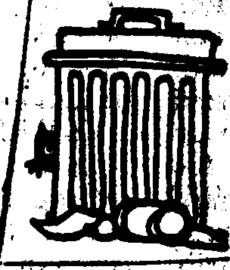
Zonder zich te verliezen in allerhande details, zonder eindeloze opsommingen van namen en jaartallen, wordt in een tiental korte hoofdstukken onder andere ingegaan op het ontstaan van de V.O.C., de vaarroute naar Azië, de goederen waarin handel werd gedreven (onder andere Indiase stoffen met namen als mallemollen en sitsen en koffie uit de Arabische stad Mokka), de bouw en bemanning (waaronder ook veel Westfalers, die denigrerend werden aangeduid als knoete en hannekemayers) van de schepen, enz. Zonder dat daaraan een apart hoofdstuk wordt besteed, slaagt de schrijfster erin de invloed van de Compagnie op ons dagelijkse leven tot uitdrukking te brengen, of het nu gaat om de struktuur van de hedendaagse naamloze vennootschappen, het gebruik van kruidnagelen, peper, kaneel en andere allang niet meer exotische kruiden, of om woorden en uitdrukking in de taal, die stammen uit de tijd van de Compagnie, zoals mokka, japon en voor Pampus gaan.

PRETTIG LEESBAAR

Niet alleen het heldere taalgebruik maakt dat 'Varen om Peper en Thee' zich gemakkelijk laat lezen en de belangstelling losmaakt om meer te weten te komen over de Verenigde Oost-Indische Compagnie; ook de prettige vormgeving en typografie en de talloze, veelal zonder meer schitterende illustraties van schepen, oude kaarten, schilderijen, allerhande gebruiksartikelen en afbeeldingen uit oude boeken dragen bij tot het leesgenot en maken het boek bovendien uitermate geschikt voor gebruik in het middelbaar onderwijs. Wat dit laatste betreft: de bescheiden prijs is hier zeker geen belemmering!

Voor wie het Nederlands niet machtig is, is overigens onder de titel 'In Pursuit of Pepper and Tea' ook een Engelse versie in de handel gebracht.

Els M. Jacobs Varen om Peper en Thee Rijksmuseum 'Nederlands Scheepvaart Museum', Amsterdam / De Walburg Pers, Zutphen, 1991. ISBN 90.6011.730.1. Prijs f. 19,50.

Wist je dat ???

NIET ALLEEN mensen, maar ook dieren hebben hun afval. Insekten, schelpdieren en paddestoelen bijvoorbeeld maken per jaar meer dan 10 miljard ton (1 ton is duizend kilo) afval, dat chitine genoemd wordt. Men heeft nu ontdekt, dat dit afval heel goed te gebruiken is. Bijvoorbeeld voor contactlenzen. Die kunnen zo goedkoop van chitine gemaakt worden, dat ze na gebruik weggegooid kunnen worden. Wegwerplenzen dus.

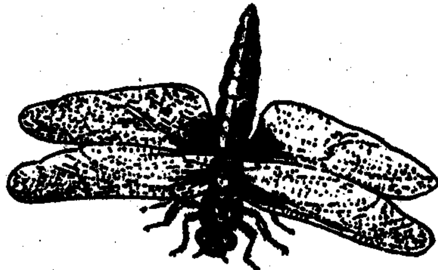
******

Eet maar liever geen egelvis. Elk jaar zijn er een paar Japanners, die vergiftigd worden door niet goed klaar gemaakte egelvis. Ze beginnen moeilijk adem te halen, kijken glazig uit hun ogen, raken verlamd en overlijden. Maar ... soms blijven hun hersens wel werken. En in minstens twee gevallen bleken mensen, die al dood verklaard waren, weer bij te komen, voor ze begraven werden!

******

Neem, als je een vlieg dood wilt slaan, een stuk tissue in elke hand, beweeg je handen links en rechts van de vlieg heen en weer en klap ze samen. Hebbes!

Dit gaat veel beter, dan met één hand, zegt een geleerde in Londen. Een vlieg kan namelijk maar een beweging tegelijk in de gaten houden. En als er dan twee bewegingen van verschillende kanten komen, raakt hij verlamd van de zenuwen, omdat hij niet weet, welke kant hij op moet vliegen.

Het tuinpad

= door Nel de Jong =

"HE MAMA", smeekte Pinkie het kabouterjongetje, "Maakt u vandaag weer eens dadeltaart? Daar heb ik toch zo'n zin in. En Moene Muis ook, he Moene?" "Nou en of", knikte het muisje en keek verlangend naar Mama Poetsje. Maar die knoopte een grote zakdoek om haar hoofd en schudde van nee. "Vandaag niet", zei ze, "Vandaag ga ik mijn huisje schoon maken". En terwijl Pinkie en Moene teleurgesteld de mondi in liepen, ging ze ijverig aan de slag.

Ze zette stoelen en tafels buiten, klopte de kleedjes, stofte vaasjes en beeldjes af, legde de matrassen in de zon en boende de vloeren tot ze er een stijve arm van had.

En toen het avond was geworden, zat Poetsjes rok vol vlekken, haar haren plakten onder haar hoofddoek uit, haar gezicht zat vol vuile vegen en haar wangen waren vuurrood van de warmte. Maar haar huisje zag eruit om door een ringetje te halen. Met keurig opgemaakte bedden en alle stoelen en tafels op hun plaats. Met schone vaasjes en beeldjes op de kastjes en schone tapijten op de vloer.

Maar het mooist van alles was de vloer. Poetsje had er zo hard op geboend, dat hij nu glom als een spiegeltje.

En ze lette heel goed op, dat kabouter Brr en Pinkie niet vergaten hun voeten te vegen voor ze binnen kwamen. Maar de volgende morgen regende het. En hoe goed kabouter Brr en Pinkie ook veegden, er kwamen toch vuile voetstappen en modderspatten op de mooie vloer.

"Dat komt van die nare

tuin" mopperde Poetsje. "Het ligt er vol modder. Bah, ik wou, dat ik in de stad woonde". Ze vergat helemaal, hoe fijn ze op het bankje voor het huis kon zitten. En ze dacht ook niet aan de warmoes, de papaja en de rooibietjes die in de tuin groeiden. "Was er maar geen tuin", mopperde ze verder, "En hadden we maar een straat met mooie schone stoepen voor de deur in plaats van een tuin vol zand. Dan was mijn huisje altijd schoon".

"Arme Poetsje", lachte kabouter Brr, "Maar ik weet er wel wat op. Wacht maar eens af". Niet ver in de mondi lagen een heleboel gebroken vloertegels. Kabouter Brr zocht er de mooiste stukjes uit en maakte er een prachtig tuinpad van. Van het hekje naar de deur. Poetsje klapte in haar handen van blijdschap. En natuurlijk kon ze het niet laten de tegeltjes net zo glimmend te poetsen als de vloer van haar huisje. Daarna ging ze naar de keuken en bakte een grote dadeltaart om het te vieren.

Maar toen de drie kaboutertjes even later van de dadeltaart zaten te smullen, hoorden ze opeens een vreemd geluid. Tikketik....au! tikketik...au! klonk het. En nog eens: Tikketin... au! Tikketik... au! "Wat is dat?" vroeg Poetsje angstig en verstopte zich vlug onder de keukentafel.

Kabouter Brr was niet z... bang. Nieuwsgierig liep h... naar buiten en zag ... e... libel! Een libel, die z... telkens van tikketik teg... het tuinpad stootte en d... au! riep.

"Waarom doe je da... vroeg kabouter Brr ve... baasd. "Ik heb nog no... zulk gek water gezien... hijgde de libel. "Telkens a... ik ervan wil drinken, doe... me pijn en ik krijg niets na... binnen". Ja, de tegeltj... glommen zo mooi, dat d... libel dacht, dat het wat... was. En pas toen kabou... Brr hem uitgelegd had, d... het tegeltjes waren, vlog... hij verder.

"Laten we maar gau... verder eten", zei Poets... dan kan ik de bordj... wassen. Maar ze zaten no... maar net op hun stoeltj... of daar klonk het we... Tikketik... au! tikketik ... a... Het was een andere libe... die ook al dacht, dat h... boven een vijvertje vlog... En amper was hij weg, of ... kwamen weer tw... andere. "Bah", zucht... kabouter Brr, "Ik wor... doodmoe van dat heen e... weer lopen". "Ai", z... Poetsje, "Die arme libelle... ze krijgen er allemaal e... zere kop van". "We kunne... het beste maar beter wa... weg halen", zei Pinkie.

En dat deden de kabo... tertjes. Het tuintje zag ... even later weer net zo ... als eerst. En als het voo... taan regende, mopperd... Poetsje ook weer zo h... als eerst. Maar ze had to... liever vuile voetstapp... over de vloer dan e... tuinpad, dat iemand pi... deed. Daar was ze nu e... maal een kaboutertje vo... Een kaboutertje, dat ... voor iedereen wilde z... dus ook voor libellen."

Het boekenhoekje

EN NU HEB ik toch een leuk boek gelezen! Gianni Rodari, een heel bekende Italiaanse schrijver van kinderboeken heeft het geschreven. Zelfs grote mensen kunnen niet ophouden met lezen, als ze eenmaal beginnen met dit boek. En daarom heeft Uitgeverij Leopold in Nederland het voor de Nederlandse kinderen laten vertalen. Wat is er nu eigenlijk zo leuk aan?

Het boek bestaat uit verhalen over allerlei vreemde mensen en dingen. Een man met een fluit, die alle auto's de stad uit lokt, hoeden die als regen uit de lucht vallen, een taxi, die kan vliegen en ga zo maar door.

Af en toe gebruikt meneer Rodari wel eens een moeilijk woord. Biochemisch wasmiddel bijvoorbeeld. Maar je kunt altijd aan je ouders vragen, wat dat betekent. En lees dan rustig door, want hij weet zijn verhaaltjes heel grappig te vertellen. Ik zal je een stukje voorlezen:

Op een dag viel Rinaldo van zijn fiets en kwam thuis met een grote bult op zijn voorhoofd. De tante, bij wie hij woonde schrok zich een hoedje. Het was echt zo'n tante, die bij alles schrikt.

"Rinaldo, maar kereltje toch, wat is er gebeurd?"

"Niets ergs, tante Rosa. Ik ben gewoon van mijn fiets gevallen".

"Hemeltje lief, ik schrik me dood!"

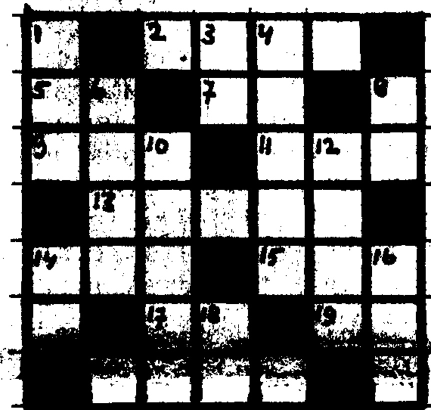
"Je hebt me niet eens zien vallen".

"Daarom juist".

"De volgende keer zal ik je roepen voordat ik val".

Maar het meest bijzondere van het boek is, dat elk verhaal op drie verschillende manieren eindigt. Je kunt dus zelf kiezen, welk slot van het verhaal je het best vindt. Eigenlijk moet ik schrijven: welk van de vier, want je kunt ook nog zelf een einde verzinnen. En opschrijven op de lege bladzijde, die na elk verhaal komt. Heb je ooit zo'n leuk boek gezien?

Als je van lezen houdt, lees je het in één adem uit. En als je niet van lezen houdt, verandert dat wel, als je in dit boek begint. Zo gauw mogelijk kopen dus! Het heet: En wat er toen gebeurde. Het is getekend en geschreven door Carl Hollander en Gianni Rodari en uitgegeven door Leopold, Amsterdam.

Ben de Vos

Trek een lijn van 1 naar 20 en je ziet, waar Ben de Vos van droomt.

Oplossing ben de Vos: een gebraden kip

Puzzel van de week

HORIZONTAAL: 2. Toverkol; 5. Bezittelijk voornaamwoord; 7. Reeds; 9. Kan alleen een spin maken; 11. Familielid; 13. Kruipend dier; 14. Gebiedende wijs van staan; 15. Een moment; 17. Peuter; 19. Achter; 20. Niet sterk.

VERTIKAAL: 1. Por; 3. En anderen (afkorting); 4. Vind je soms in de pap; 6. Een van de windrichtingen; 8. Decimeter (afkorting): 10. Kleur; 12. Deel van je gezicht; 14. Muzieknoot; 16. Lineaal; 18. Kade.

ZIE VOOR oplossing en de winnaar de Kinderkrant over twee weken. Stuur je oplossing naar de Amigoe (Scherpenheuvel z/n of P.O.Box 577; Aruba - Caya Betico Croes 110; Bonaire - de heer Linkels, P.O.Box 122) en zet op de enveloppe: KINDERPUZZEL.

Winnaar van deze week:
Mischa Begina (11 jr.), Oleanderweg 8, Julianadorp, Curaçao.

Hij/zij ontvangt een waardebon van f.15,- van Augustinus Boekhandel.

OPLOSSING

HORIZONTAAL: 1. Elf; 3. Het; 6. E.a.; 8. Be; 9. Kus; 11. Wel; 13. Pan; 15. Vogel; 16. Kam; 17. Est; 19. Pen; 21. Af; 23. Zo; 24. Sla; 25. Rem.

VERTIKAAL: 1. Eeuw; 2. La; 4. Eb; 5. Teen; 7. Nu; 9. Klomp; 10. Spek; 12. Eva; 14. Als; 16. Kaas; 18. Trom; 20. En; 22. Fl.; 23. Ze.

Poesieversje

(Uitknippen en bewaren)
Van mij krijg je geen raad,
Geen wijze les voor het leven.
Wel wil ik je mijn naam,
Adres en woonplaats geven.
Als je me nodig hebt,
Laat het dan even weten.
Al word ik honderd jaar,
Ik zal je niet vergeten.

Uit de schoolkrant

TOEN Gwendomar Vanblarcum nog in de eerste klas zat, heeft hij een leuk verhaaltje in de schoolkrant van het Fr. Gualbert College geschreven. Hij was toen zes jaar. Iemand, die zulke leuke verhaaltjes kan schrijven, is zeker overgegaan, dus je zult nu wel in de tweede klas zitten, he Gwendomar? Het verhaaltje heet:

E TRES RATONNAN

Un dia tabatin un senjora ku tin tres raton den su kas, skondí, anto nan ta danja tur kos den su kas. E senjora a buta lijm di pega raton riba un pida karton i e senjora a raspa keshi anto butele riba e karton ku lijm. E ratonnan a kore pasa i un di nan a keda pega na e karton i ela muri. Awor a keda dos raton. E senjora a buska un pushi pa kwe e ratonnan pero pushi tabata muchu chikitu, e no tabata mata of kwe e ratonnan. E tabata hunga ku nan. Asina ta ku nan tres tabata bon amigu di otro i asina el a kaba.

Xingoe de hond

WEET je het nog? Stefan, de baas van Detta de hond en haar jong Xingoe, is ernstig ziek en wil nog één keer de zee zien. Andreas trekt door het oerwoud op zoek naar een plek om te gaan wonen. Ze komen elkaar tegen. Langzaam komt de kar met de zieke Stefan erop naderbij. Stefan maakt kennis met Andreas en zijn vrouw. Ook Detta besnuffelt de vreemden. Ze vertrouwt de vrouw Christa meteen. En als Stefan hoort, dat Andreas en Christa alle twee van honden houden, geef hij Detta en Xingoe aan hen. Want zelf zal hij niet meer voor ze kunnen

zorgen.

"Neem Xingoe maar mee", zegt hij, "Dan volgt Detta vanzelf wel". Hij geeft de kleine Xingoe aan Christa. En dat bevalt het hondje best. Hij kruipt dicht tegen haar aan en begraaft zijn snoetje in haar haren. Detta vertrouwt het niet erg en gaat tegen Christa op staan. Ze probeert Xingoe bij zijn netvel te pakken.

"Ik doe hem echt niets", lacht Christa. Detta besnuffelt Xingoe aan alle kanten, maar ruikt niets wat haar verontrust. Dan vindt ze het wel goed. "Het beste dan maar met jullie", zegt Stefan en trekt weer verder. Detta zit bij de boom, die over het pad is gevallen. Welke kant moet ze nu uit? Daar gaat haar baas. En hier is haar jong. bij die vreemde vrouw. "Blijf braaf hier, Detta", zegt Christa, "Je baas wil het zo".

Even lijkt het, of Detta haar zal gehoorzamen. Dan laat ze een kort zacht gepiep horen. En Xingoe begint opeens te spartelen in de armen van Christa. Hij duwt zijn kop eronder door en ploft op de grond. In een oogwenk is Detta bij hem. En nu mag Christa het hondje niet meer opbeuren.

(wordt vervolgd)

Om te kleuren

Golan blijft inzet voor Israëlisch-Arabisch akkoord

HARDHANDIG HEEFT de Golfoorlog het Midden Oosten uit het lood gekanteld. Bestaande zekerheden spelen nauwelijks nog een rol in deze schroeivlek op de landkaart. Het uitzicht op de vrede, zoals Washington zich dat voorstelt, komt traag maar gestaag dichterbij, hoezeer de partijen ook tegenspartelen.

Alles is op zijn kop gezet. Israël siddert nog steeds na van de nachtmerrie, waarin de Scuds aantoonden dat veiligheid en militaire superioriteit op een illusie berustten. Saddam Hoessein, één van de machtigste voorvechters van de Arabische zaak (en vooral van zichzelf) zit weliswaar nog in het zadel, maar is verder een paria geworden. Honderdduizenden Palestijnen zijn weer ontheemd. Amerikaanse bajonetten beheersen nu definitief de zaligmakende olievelden, het machteloze Moskou heeft zijn bondgenoten in de regio moeten laten vallen als een baksteen.

In die chaos hebben de landen van het Midden Oosten besloten met elkaar naar de onderhandelingstafel te gaan. Daar zou een einde moeten worden gemaakt aan zeventig jaar haat en bloedvergieten.

Het water klatert koel neer na een lange hete dag in de Syrische hoofdstad Damascus. De fontein en een vijver beheersen de voorhof van de Tekkiyeh Suleimaniyeh, een islamitisch kloostercomplex dat in de zestiende eeuw door de Turken werd gebouwd.

In de vijver dobberen een paar eenden, gekleurde spots worden op de moskee gericht. De gebedsoproep galmt weemoedig in het rond en gelovigen spoeden zich naar de moskee. Maar in het wereldse Syrië zitten ook paartjes ongestoord langs de vijver en komen huisvaders met hun kroost nog even de eendjes voeren.

Een idyllisch tafereel. Maar tussen de zoetgeurende heggen door priemt de neus van een MIG-straaljager, zoals de Syriërs gebruikten in de oorlog van 1967. En als je verder tussen het struweel kijkt, staan overal oude kanonnen, tanks en pantserwagens. Een vleugel van het heiligdom is namelijk ingericht als het nationale militaire museum.

En hoewel er ook aandacht wordt geschonken aan de periode van Turkse en Franse overheersing, is het thema van de permanente tentoonstelling onmiskenbaar: de heroïsche strijd van de Syriërs tegen het 'zionistische imperialisme'. Ten slotte is Syrië, en vooral president Hafez al-Assad, zonder meer de onverzoenlijke tegenstander van de joodse staat of is dat verleden tijd?

OMMEZWAAI

Rasjid is en blijft voorzichtig. Want hoewel de Syriërs niet hoeven te leven onder de verstikkende deken van angst, die het leven van hun Iraakse Ba'ath-broeders tot een hel maakt, is de enige terughoudendheid in het rijk van Assad toch wel gewenst. Rashid praat in het van verweerde stenen opgetrokken koffiehuis honderduit over zijn Damascus, samen met Jericho de oudste stad op aarde.

Maar politiek, dat is anders. Hij is duidelijk nog bezig met een enorme geestelijke ommezwaai. Plotseling zei zijn leider, na lange jaren van onverzoenlijkheid, dat hij best met Israël wil onderhandelen. 'De president heeft echt het beste met Syrië voor. Als hij die lijn uitzet, is het een zaak van hogere politiek. En bovendien, wij willen vrede, altijd al. Maar het moet wel rechtvaardig zijn. Zij houden de Golan bezet, en die is van Syrië. Dat gebied moet terug, dat is het internationale recht, nietwaar? Als ze daarover willen praten, dan is dat goed, als we er maar zeker van zijn dat we ons land terugkrijgen'.

Een niet erg nieuw standpunt, dat ook zeker bij de grote leider op enige instemming kan rekenen. Maar toch is er iets veranderd: Rasjid praat onomwonden, in het openbaar over 'Israël' en 'Israeliërs'. Er heerst geen taboe meer op, de geharnaste term 'zionisten' is plotseling afgeschaft. Het lijkt een klein detail, maar het is een reuzenstap.

Rasjid, die ergens eind twintig is, werkt op een ministerie, maar hij werpt zich zo nu en dan op als gratis gids voor de spaarzame buitenlanders. Dat doet hij vooral om zijn trots over de stad uit te dragen, maar ook uit nieuwsgierigheid. Hij wil veel weten over Israël - zoals zijn generatiegenoten aan de andere kant toch ook nieuwsgierig zijn naar Damascus, tachtig kilometer verderop en toch onbereikbaar.

Maar die Golan, daar gaat het om. Stilzwijgend heeft Assad de droom om ooit Jeruzalem nog binnen te marcheren opgegeven. Maar die Golan-hoogte is niet alleen een uiterst strategisch gelegen, vruchtbaar gebied, het is ook historische grond, de plaats waar het Syrische leger in 1973 de meest heroïsche slag uit zijn geschiedenis uitvocht tegen de erfvijand. Een Damascener, die in een hooggelegen hotelbar uitkijkt op de lichtjes langs de bergwand van Mount Kassioen, laat foto's zien uit die tijd. Hij nam toen als commandant van een T-62 tank van Russische makelij deel aan de moordende tankslag op de Golan.

'Als de Egyptenaren ons toen niet in de steek hadden gelaten, was het ons gelukt', zegt hij dromerig. 'Dan hadden we in Tel Aviv gestaan'.

En dan? Haastig voegt hij zich weer in de nieuwe lijn: 'Dan hadden we de joden echt niet afgemaakt of verdreven, dat is hún propaganda. Maar we hadden wel een einde gemaakt aan de apartheid die daar heerst. Dan hadden we een democratische staat opgericht, waarin iedereen evenveel rechten heeft als de joden'. Want soms lijkt het wel alsof Arabieren de veelgeroemde democratie alleen maar wensen voor de buren.

Quneitra heet de spookstad, aan de voet van de Golanhoogte zelf. Een de 'hoofdstad' (ongeveer 8000 inwoners) van de Syrische provincie Golan, door de terugtrekkende Israeliërs verwoest na de troepenscheiding van 1974. Met een speciale geleide mag je ernaar toe. Officieel staat deze puinhoop onder Syrische jurisdictie, maar VN-troepen zorgen ervoor dat er geen zware wapens worden aangevoerd. Syrië laat de ruïnes als tastbaar resultaat van 'Zionistische agressie' voor wat ze zijn. Overal liggen gescheurde stukken beton van systematisch opgeblazen huizen in het verdorde gras. Van het ziekenhuis staat nog wél iets overeind, al zijn de muren doorzeefd met kogelgaten. 'Zelfs het marmer van de trappen hebben ze gestolen', zegt de gids van het ministerie van informatie bewogen.

Bij de laatste Syrische stelling kijken we naar de VN-post, en de enkele honderden meters daarachter wapperende Davidsster. Een truck rijdt tussen de Israëlische observatieposten door. Even is het een gek gevoel dat je nog niet zolang geleden over diezelfde weg reed en toen vanaf weelderige hellingen neerkeek op een grauwe vlek in de diepte: Quneitra. Het is misschien een half uurtje lopen, maar de werkelijke afstand lijkt alleen maar in lichtjaren te meten.

Israëlische soldaten bij de grens van het omstreden gebied; ook zij wachten gelaten op een vredesovereenkomst tussen Israël en de Arabische landen, zodat er een eind komt aan het zinloze geweld.

Vraag in Amman: "Zou het ooit vrede worden?"

Vorig jaar om deze tijd was het uithangbord van het restaurant *Uncle Sam* in de Jordaanse hoofdstad Amman nog afgeplakt. Grote posters van Saddam Hussein en Yasser Arafat moesten de cliëntèle ervan overtuigen dat de uitbater écht aan de goede kant stond. Nu zijn de posters verdwenen, de oude naam is weer in oude glorie hersteld. Het lijkt wel of zich onder de Jordaanse Palestijnen, na de kater van de Iraakse nederlaag, vooral de schaamte manifesteert voor het enthousiasme waarmee men zich schaarde achter de grote leider Saddam Hussein, de enige man die tenslotte daadwerkelijk iets tegen Israël deed. Want wat heeft het opgeleverd? Ze zitten in de hoek waar de klappen vallen. Honderdduizenden plotseling haveloze familieleden komen uit de Golfstaten terug. De PLO mag blij zijn dat er via ingewikkelde sluipwegen alsnog enige invloed op de vredesconferentie kan worden uitgeoefend. 'Saddam en Arafat hebben ons in het ongeluk gestort', zegt Daoed, een Palestijnse student, verbitterd. 'Natuurlijk kan er zonder ons geen vrede komen, niemand kan écht om Arafat heen. Maar het is niet meer zo dat wij de eisen kunnen stellen, dat wij de hoofdrol spelen, terwijl het toch om óns gaat. We moeten nu blij zijn met iedere korst brood die de Amerikanen ons toegooien. Dat is de zoveelste vernedering. En daarbij, moeten we de Amerikanen, die tientallen jaren Israël hebben geholpen, zomaar vertrouwen?'

Zelfs in de vluchtelingenkampen bij Amman, waar de vreugde over de Scuds op Tel Aviv tijdens de oorlog uitzinnige hoogten bereikte, lijkt een zekere bedeesdheid zijn intrede te hebben gedaan. Aboe Faras, bescheiden winkelier in het al-Wachdatkamp, schenkt als vanouds een kopje thee en peilt dan voorzichtig: 'Zou het vrede worden? Ikzelf weet het niet, het is in de hand van Allah. Maar het moet toch kunnen, zij zullen het toch ook wel inzien dat het zo niet verder kan. Wij noemen vrede *salaam*, de joden zeggen *sjaloom*. Allah heeft ons in deze wereld vlak bij elkaar gezet. En ieder mens wil toch in vrede leven, en wil een goede toekomst voor zijn kinderen'. Plotseling worden zijn ogen, voor een moment, weer even hard. 'Maar dan moeten we wel een toekomst krijgen. Een toekomst waarin wij ons recht krijgen'.

HEET HANGIJZER

Van enige voorzichtige tegemoetkomendheid en inlevingsvermogen in de positie van de ander is nauwelijks sprake in de stad die zonder meer het heetste hangijzer is: Jeruzalem. De sfeer is totaal vergiftigd, Israeliërs en Palestijnen hangen als uitgeputte boksers in de touwen, maar ze blijven bezield van één doel: niet opgeven, geen zwakte tonen - want dat is fataal.

Het streven van beide partijen lijkt er vooral op gericht om de ander te zien als iets dat nauwelijks meer een mens kan worden genoemd. Hier wordt vooral gedroomd over de dag dat die ánder er niet meer is. Het leidt tot redeneringen die potsierlijk zouden zijn als ze de diepte van de kloof niet zo schrijnend blootlegden.

'Als je vroeger, voor '67, in de Oude Stad iets kocht, kon je de Palestijnse koopman rustig je portefeuille geven. Hij haalde er precies het afgesproken bedrag uit', zegt Abdoellah bijna verdederd. 'Nu mag je blij zijn als je je portefeuille nog terugkrijgt. Die verloedering komt door de joden, ze hebben ons volk slecht gemaakt'. De komst van de Israeliërs als de diepere oorzaak van de oplichterspraktijken van een in wezen goudeerlijke Palestijnse middenstad?

'De Arabieren willen helemaal niet praten, daar kún je ook niet mee praten, ze willen gewoon alles, de hele wereld, zegt Jaacov, een orthodoxe jood in de joodse wijk van de Oude Stad, die ook veel in Europa reist. Dat zijn informatie niet al te degelijk is, daar wil hij niet aan. 'Ik ben veel in Europa. In Antwerpen roepen Arabische kinderen: 'Heil Hitler' tegen me. En dat soort moet ik vertrouwen?'

'Het staat allemaal geschreven. Aartsvader Abraham had eerst een zoon Ismaïl, die is de stamvader van de Arabieren. Die stuurde hij met zijn moeder, de Egyptische slavin Hagar, de woestijn in. Zijn andere zoon, Izaak, de stamvader van de joden, kreeg zijn zegen. En waarom is dat zo gegaan? Omdat de wijze aartsvader Abraham wist dat Ismaïl een door en door slecht kind was, een hondenzoon, een *Untermensch*'. Het feit dat deze 'waarheid' ook nog in het Duits wordt uitgesproken, maakt het alleen maar nog huiveringwekkender. En dan nog: een eeuwenoude tekst, hoe heilig ook, ter rechtvaardiging van een schier onbreideld racisme?

OPTIMISME

Natuurlijk zijn er ook optimisten. Zoals Yossi, een jonge Israëlische politicoloog, die een paar goede ingangen heeft bij het politieke establishment. Hij sympathiseert met de organisatie Vrede Nu. En ook is hij nieuwsgierig naar Damascus.

'Misschien kom ik daar ooit nog wel eens, en dan hopelijk niet in uniform. Natuurlijk kan het lukken. Het zal jaren duren, en er zal een hoop heibel aan de conferentietafel zijn. Maar ondanks alle retoriek - die is alleen voor de achterban en de buitenwereld bedoeld - zijn we allemaal realisten, zowel Israeliërs als Arabieren. We praten al tijden min of meer in het geheim, met Syrië. Sjamir zegt in het openbaar nooit de Golan te zullen opgeven. Maar de aanzet is er, desnoods als gedemilitariseerde zone. Ik ben zeker geen vriend van Sjamir, maar ik weet zeker dat hij inziet dat de Golan op den duur niet te houden is als je vrede met Syrië wil. Alleen kan hij dat nu nog niet zeggen. En als je wilt onderhandelen moet je natuurlijk zo hoog mogelijk inzetten'.

Zelfs de keiharde houding tegenover de PLO en de onwrikbare weigering van afgevaardigden uit Oost-Jeruzalem (de Palestijnse voorman Faisal Hoessein) is volgens Yossie tribunespel. 'Natuurlijk weet Sjamir dat de Palestijnen, zelfs als ze met een gezamenlijke delegatie verschijnen, de goedkeuring van de PLO hebben. En wat Faisal Hoesseini betreft: die heeft ook een huis op de westoever, dus buiten Jeruzalem.

ZAKREKENMACHINE

Nog een optimist aan de andere kant van het spectrum. Het is Hamid in Amman als kleine jongen in 1948 gevlucht. Vroeger ingenieur op de olievelden in de Golf, nu eigenaar van diverse bescheiden hotels, en van een aantal handelsmaatschappijen. Hij beziet het Midden Oosten, het meest verpolitiekte deel van de wereld, vooral vanuit de visie 'zaken zijn zaken'. Voor hem is de zakrekenmachine belangrijker dan alle galmende proclamaties.

'Het is niet voor niks dat in het Midden Oosten de bakermat van de beschaving ligt', doceert Hamid. 'We hebben echt alles. Grondstoffen, olie, en ondanks alle woestijnen veel vruchtbare grond. En het is een paradijs voor toeristen, veel zon, een imposante natuur, een veelvoud aan culturen die eeuwen, duizenden jaren oud zijn.

Het zou het grootste archeologische openluchtmuseum ter wereld kunnen worden als we eens praktisch nadachten. Ieder land hier wankelt onder schulden, die alleen maar wapenaankopen moeten financieren. Zo kunnen we echt niet doorgaan, we gaan eraan kapot. Niet alleen de Arabische landen, maar ook - en zelfs Israël. Zelfs de politici beginnen dat in te zien. Het zou tijd worden, die verdomde politiek heeft al veel te veel kapot gemaakt'.

'Ik zal het niet meer meemaken', vervolgt hij. 'Maar ik weet zeker dat een toekomstige generatie gaat merken dat - als er eenmaal een vredesregeling is - dit gebied weer een Hof van Eden kan worden. Zolang je maar meer naar de economie kijkt dan naar de politiek. Want het is de economie die de politiek bepaalt, zelf al vindt men dat niet overal even leuk'.

WANTROUWEN

De partijen benaderen elkaar vol wantrouwen, niet zo vreemd in een gebied waar sinds de stichting van de staat Israël ieder decennium een oorlog heeft gekend: 1967, 1973, 1982-85 en recentelijk de Golfoorlog. En dat was dan alleen nog maar het 'grote werk'; de eindeloze reeks burgeroorlogen, aanslagen, oproeren en revoluties en een 'vergeten' oorlog als die tussen Irak en Iran worden in het Westen al schouderophalend afgedaan, in de trant van 'zij weer'.

Niettemin, de Golan, de bezette gebieden, VN-troepen, nederzettingen, zelfs Jeruzalem - het zijn ondanks de emoties allemaal praktische, tastbare dingen, waarover gepraat kan worden en waarover in Madrid ook gepraat is.

Maar de mentaliteit van de man in de straat kan niet aan de conferentietafel worden omgebogen. Het is op dit terrein dat de echte vrede zal moeten worden bevochten. En dat zal, gezien de traumatische ontwikkelingen tot nu toe, nog wel enkele generaties vergen. Als het al ooit zo ver komt.

Verwen uzelf met een saunabad

SAUNA EN STOOMBAD is sinds kort een nieuw begrip op ons eiland. De sauna is een uit Finland stammende badmethode waarbij men gedurende perioden van 8-12 minuten het onbedekte lichaam afwisselend en herhaald blootstelt aan een opwarming in de zo genaamde sauna-kabine met temperaturen van 80-110 graden Celsius. Tijdens zo'n sauna-bad worden verschillende organen gestimuleerd. Een van deze organen, de grootste, is de huid. De porieën worden geopend en het zweten wordt gestimuleerd.

Een sauna is voor een ieder aan te raden die gezond is en ook graag zo wil blijven. Belangrijk is alleen dat men zich houdt aan de regels die voor het juiste gebruik van de sauna gelden. Er zijn geen leeftijdsgrenzen te stellen voor dit gezellige bad, het is echter altijd aan te raden om individueel de contra-indicaties voor wat betreft aandoeningen zoals hoge bloeddruk, duizeligheid, circulatiestoornissen met uw huisarts te bespreken.

Het warme sauna-bad zorgt voor geestelijke ontspanning en is daarom ten zeerste aan te raden bij managers en huisvrouwen (die eigenlijk ook een soort managers zijn). Sommigen geven de voorkeur aan lekker alleen in de sauna te gaan zitten en op deze manier de gedachten te laten gaan *langs prachtige stranden of zwevend tussen hemel en aarde.* Anderen vinden het weer fijn om gezellig met een groepje zich even te laten gaan en gezellig over niet belangrijke onderwerpen te praten. Wat u ook doet, hoe u het ook doet, de sauna geeft een weldadig gevoel.

Er bestaat een groot verschil tussen de droge sauna (Finse sauna) en het Turks bad of stoombad. Beide hebben hetzelfde effect, maar de warmte is anders. In de sauna kan de temperatuur oplopen van 80 tot 110 graden Celsius met een relatief lage vochtigheidsgraad. Het is een droge warmte in tegenstelling tot het Turks bad hetgeen een vochtige warmte is.

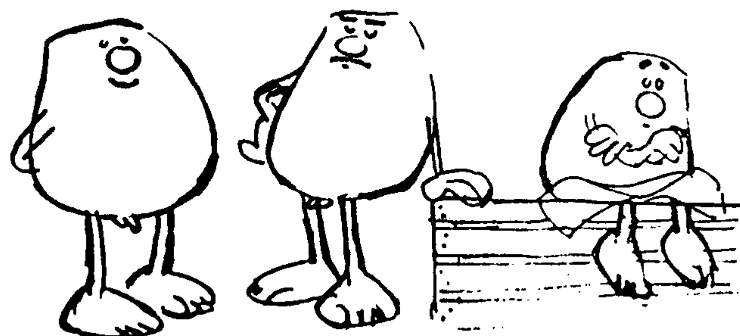

In het Turks-bad (waarom "Turks" weet ik nog steeds niet) kan het enkele graden lager zijn. U wordt omgeven door damp en voelt zich precies als een makreel die gaar gestoomd wordt. Het lijkt alsof u in het Turks-bad meer vocht verliest door zweten, wat echter niet helemaal waar is, want het zweet op uw huid komt het meeste door de condensatie. Hierdoor onstaan er waterdruppels op de huid.

De sauna is goed om verscheidene redenen: verbetering van de konditie, training van de hartspieren, bevordering van de stofwisseling, mogelijkheid tot gewichtsafname in combinatie met een verstandig vermogen, bestrijding van vermoeidheid, kosmetisch effect, geestelijke fitheid, opladen van nieuwe energie en als laatste de ontspanning (afname van stress).

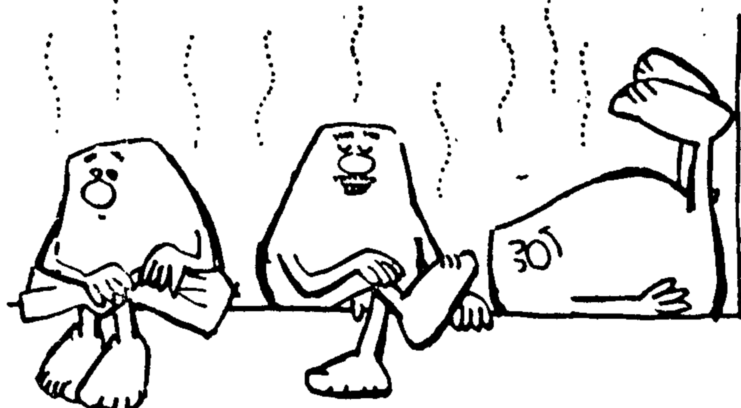
Gewichtsafname: Er bestaat een mogelijkheid tot gewichtsafname bij het regelmatige gebruik van de sauna. Door het zweten verliest u natuurlijk behoorlijk wat vocht. U zult het na de sauna zeker kunnen bevestigen als u op de weegschaal gaat staan. Echter, na het drinken van enkele glazen water heeft u dit weer snel aangevuld. Het verstandigste zou zijn om gedurende of na de sauna gezonde drankjes zoals vruchtensap of kruidenthee te drinken.

Kosmetisch effect: bij velen is reeds het verjongend effect van de sauna bekend.

De huid voelt schoon en strakker aan. Dit komt voornamelijk door het vele zweten waardoor de porieën goed gereinigd worden. De oude hoornlaag verdwijnt en de nieuwe gezonde huid komt nu vrij.

Vaak worden er aroma's aan de saunabaden toe gevoegd. Deze aroma's zoals Chamomille, dennen, citroen, eucalyptus, menthol en vele andere kruiden hebben allemaal hun heilzame werking op het lichaam. Tevens kunnen bepaalde essentiële oliën gebruikt worden. Dit zijn oliën die op natuurlijke wijze (destillatie, persen, enfleurage of maceratie) uit geneeskrachtige planten gewonnen worden. De levenskracht nemen we als geur waar, terwijl de geneeskrachtige werking van de plant meer een gewaarwording is die u pas later merkt.

Enkele voorbeelden: cederolie is goed tegen huidaandoeningen en haarverlies en werkt vitaliserend. Thijm is stimulerend voor longen en nieren. Pepermunt is hoofdpijnstillend en maagversterkend. Mirre is slijmoplossend, helend en ontsmettend. Lemoengras is bloedzuiverend, kristaloplossend in bloed en nieren.

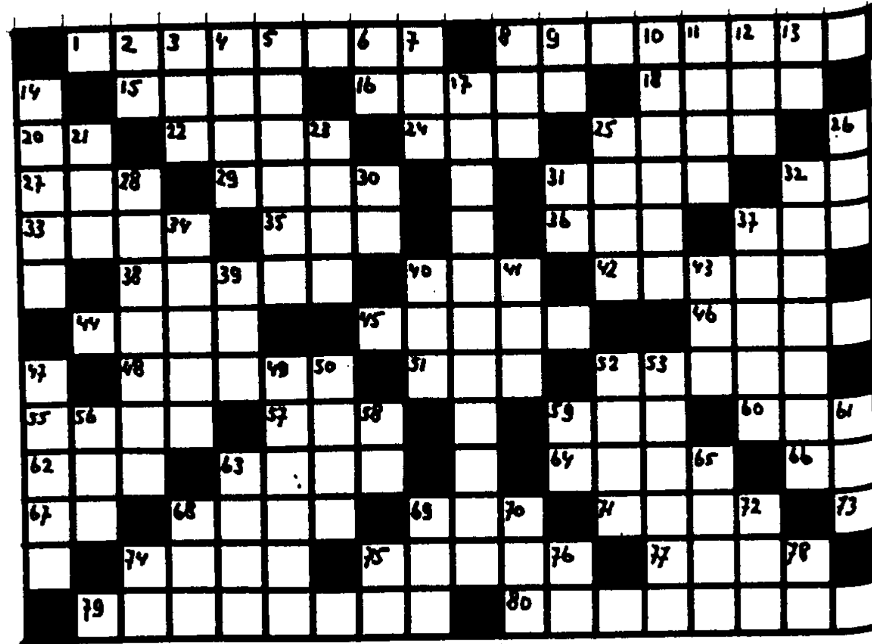
= door Rudolf de Wit =

Eucalyptus is slijmoplossend, antiseptisch voor de luchtwegen. Mandarijn is maagversterkend en slaapverwekkend. Sinaasappel is ook slaapverwekkend, rimpelwerend en celverjongend. Er bestaan vele essentiele oliën die u vooral in de goede reformhuizen kunt kopen.

Enkele tips die handig zijn indien u beslist uzelf te gaan verwennen met een saunabad:

1. Zoek een gunstig tijdstip uit voor uw eerste sauna bad, en zorg dat u er voldoende tijd voor uittrekt.
2. Matig eten voor een sauna bad. Het is ten strengste af te raden om met een volle maag in de sauna te gaan.
3. Gebruik geen olie of cremes op de huid tijdens de sauna.
4. Indien u in de sauna gaat liggen, doe dan voorzichtig bij het opstaan en blijf dan 2 minuten even zitten voor u opstaat.
5. Een sponsje of ruwe handdoek over de huid strijken verhoogt het genot tijdens de sauna.
6. Altijd eindigen met een goede afkoeling.

KRUISWOORD PUZZEL

HORIZONTAAL: 1. Twisten; 8. Fluitje; 15. Gewoonterecht; 16. Muziekinstrument; 18. Plaats in Noord Brabant; 20. Amsterdams Peil; 22. Reus; 24. Papegaai; 25. Noorse goden; 26. Uitroep van afkeer; 27. Landtong; 29. Teug; 31. Durende vijandschap; 32. Dik; 33. Vervoermiddel; 35. Familielid; 36. Vlaktemaat; 37. Toespraak; 38. Schitterend; 40. Vreemde munt; 42. Niet dezelfde; 44. Boom; 45. Metaal; 46. Rivier in Duitsland; 48. Voetgewricht; 51. Metaal; 52. Strijdgewoel; 55. Rivier in Italië; 57. Ouderwetse meisjesnaam; 59. Visgerei; 60. Bijbelse figuur; 62. Insekt; 63. Mythologisch figuur; 64. Lui; 66. Herkauwer; 67. Dierengeluid; 68. Hoekpilaster; 69. Schrijfgerei; 71. Hooivork; 73. Deel van de bijbel; 74. Lijkkleed; 75. Gereedschap; 77. Beenderinhoud; 79. Muziekinstrument; 80. Muziekinstrument.

VERTIKAAL: 2. Rondhout; 3. Jongste broer; 4. Mogelijkheid; 5. Standaardmaat; 6. Eerstvolgende; 7. Buiging; 8. Uitgestorven vogel; 9. Ter plaatse; 10. Believen; 11. Denkbeeld; 12. Voorzetsel; 13. Niet-; 14. Muziekinstrument; 17. Vogel; 19. Mannelijk dier; 21. Wortel; 23. Hielbeentje; 25. Tijdperk; 26. Meubelstuk; 28. Slang; 30. Lengtemaat; 31. Familielid; 32. Hollandse kunstschilder; 34. Muziekinstrument; 37. Werkelijk; 39. Woonschuit; 40. Wilde haver; 41. Telwoord; 43. Laagte; 47. Muziekinstrument; 49. Vogel; 50. Rivier in België; 52. Voegwoord; 53. Groenlander; 54. Vervoermiddel; 56. Garde; 58. Boom; 59. Reeds; 61. Meertje; 63. Halfbloed; 65. Soort bier; 68. Zoogdier; 69. Schil; 70. Landtong; 72. Nederlandse Omroepvereniging; 74. Persoonlijk voornaamwoord; 75. Persoonlijk voornaamwoord; 76. Dierengeluid; 78. Japans spel.

WINNAAR VORIGE WEEK

UIT HET GROTE aantal inzendingen van de Amigoe Kruiswoordpuzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Jacoba Geerman
Boton 11
Aruba

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe, Scherpenheuvel z/n, tot drie uur n.m.
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdag middag vijf uur.
Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden:
KRUISWOORDPUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Gobernador Debrot 152 t.n.v. Hubert Linkels.

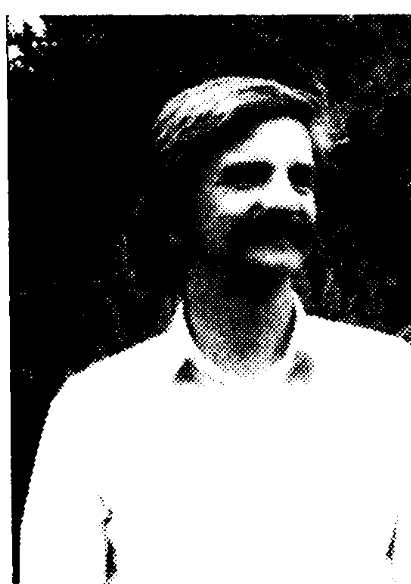
OPLOSSING VORIGE WEEK

HORIZONTAAL: 1. Barkas; 5. Galei; 9. Kader; 13. Aap; 14. Vin; 15. Dadel; 17. Es; 19. Mis; 21. Map; 22. Temen; 23. El; 24. Iep; 26. Sisal; 28. Dag; 29. Leo; 30. Emir; 32. Pad; 33. Pekel; 35. Node; 36. Pap; 38. Patas; 40. Nobel; 42. Den; 44. Meren; 46. Bol; 48. Pater; 50. Gemak; 52. Tin; 55. Jaar; 57. Bevel; 59. Gom; 61. Sago; 63. Aan; 65. Gen; 66. Melis; 68. Pit; 69. L.K.; 70. Laren; 72. Del; 73. Non; 75. T.T.; 76. Merel; 77. Kin; 78. Lee; 80. Praam; 81. Prauw; 82. Logger.

VERTIKAAL: 1. Boeien; 2. Ra; 3. Kam; 4. Apis; 6. Aval; 7. Lip; 8. En; 9. Kam; 10. Ader; 11. Den; 12. El; 15. Degen; 16. Sloep; 18. Sem; 20. Sip; 21. Madam; 22. Tak; 23. Ed; 25. Pip; 27. Sap; 28. Desem; 29. Lol; 31. Radar; 33. Parel; 34. Lob; 35. Nelis; 37. Pet; 39. Tegen; 41. Bot; 43. Neb; 45. Nagel; 47. Tjalk; 48. Pan; 49. Regel; 51. Kol; 53. Nap; 54. Kotter; 56. Aak; 58. Ven; 60. Min; 62. Git; 64. VARA; 66. Menu; 67. Solo; 70. Lea; 72. Dia; 74. Neg; 76. Mr.; 77. Kr.; 79. Eg.

Schaken

Ivanchuk en Karpov imponeren

= door Jules Welling =

VASSILY IVANCHUK en oud-wereldkampioen Anatoli Karpov hebben het eerste World Cup-toernooi van de cyclus 1991-1992 in de IJslandse hoofdstad Reykjavik met overmacht op hun naam geschreven. De uiteindelijke zege ging naar Ivanchuk die onder Oekraïnsche vlag speelde. De IJslandse grootmeester Johann Hjartarson nam namens het gastgevende land deel aan dit evenement van de grandmasters Association (GMA) op een zogenaamde 'wild card'. Dat houdt onder meer in dat zijn resultaten niet meetellen in de strijd om de wereldcup. Daardoor kwam Ivanchuk op 10 uit 14 en Karpov op 9½ uit 14, prachtige scores in een zo'n imponerend veld van louter topspelers. De rest van het veld had een achterstand van anderhalve punt of meer, hetgeen een goede illustratie is van de overmacht van het duo Ivanchuk - Karpov.

AMBITIEUS

Dat Karpov nog steeds ambitieus is, bewees hij in de laatste ronde. Om alleen het toernooi op zijn naam te schrijven moest hij winnen van de Engelsman Murray Chandler, met zwart. In het middenspel won de oud-wereldkampioen een pion en daarna volgde een uiterst langdurige belegering van de witte veste. De partij werd na 61 zetten afgebroken, als enige. De prijsuitreiking zou de volgende dag plaats vinden, maar juist deze partij was beslissend voor de toernooizege.

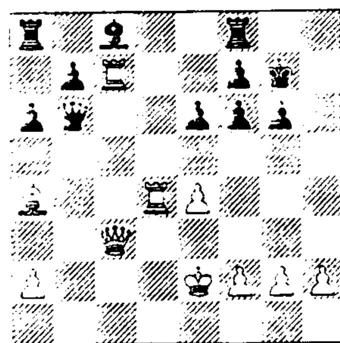
Karpov probeerde werkelijk de onderste steen boven te krijgen: 191 zetten, vormt de langste partij uit de World Cup-geschiedenis. Maar Chandler hield stand, zeer tot genoegen van Ivanchuk, die daarmee eindwinnaar werd. Karpov won weliswaar de meeste partijen van alle deelnemers — zeven — maar één nederlaag, tegen de Joegoslaaf Ljubomir Ljubojevic, werd hem noodlottig. Ivanchuk won één partij minder, maar bleef ongeslagen, evenals de tweede Joegoslaaf Predrag Nikolic, die echter veel minder productief was.

TIMMAN

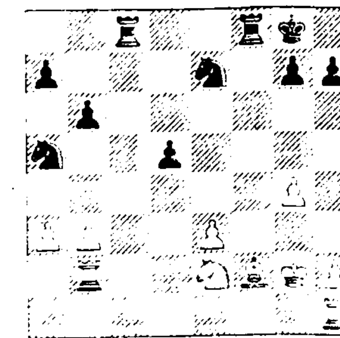
De Nederlander Jan Timman kwam in het stuk niet voor. Hij verloor maar liefst vijf partijen en daar stond slechts één overwinning tegenover (op Salov).

De eindstand: 1/2. Ivanchuk (Oek. 2735), Karpov (Sov.2730) 10½, 3/5 Khalifman (Dui. 2630), Ljubojevic (Joe. 2600), Nikolic (Joe, 2615) 9, 6. Seirawan (USA, 2615) 8, 7/8. Ehevest (Est, 2605), Speelman (Eng, 2630) 7½, 9/11. Beljavski (Sov. 2655), Portisch (Hon. 2570), Salov (Sov, 2665) 7, 12. Hjartarson (IJsl. 2550) 6½, 13/15. Andersson (Zwe. 2625), Chandler (Eng. 2605), Timman (Ned, 2630) 5½, 16. Gulko (USA, 2565) 5.

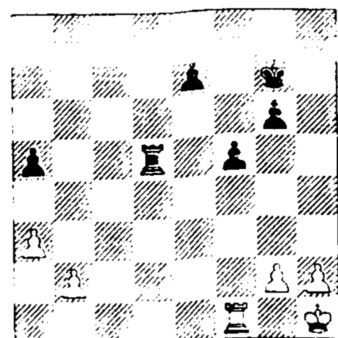
Hier een selectie van partijen uit dit supertoernooi.

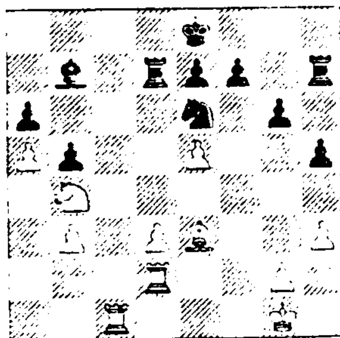
Ljubojevic - Timman: 1. d4 Pf6 2. Pf3 e6 3. c4 d5 4. Pc3 dxc4 5. e4 Lb4 6. Lg5 c5 7. Lxc4 cxd4 8. Pxd4 Lxc3 9. bxc3 Da5 10. Lb5 Pbd7 11. Lxf6 Dxc3 12. Ke2 gxf6 13. Tc1 Db4 14. Tc4 De7 15. Dc1 0-0 16. Tc7 a6 17. La4 Dd6 18. Td1 Pe5 19. Pf5 Db4 20. Td4 Db6 21. Pe7 Kg7 22. De3 Pg6 23. Pxg6 hxg6 24. e5! fxe5 25. Td3 Kg8 26. Dxe5 Db4 27. Th3 f6 28. De3 Db2 29. Kf3 g5 30. Thh7 Td8 31. Tcg7 Kf8 32. Dc5 Td6 1-0.

Karpov - Ljubojevic: 1. d4 Pf6 2. c4 e6 3. Pc3 Lb4 4. Dc2 0-0 5. a3 Lxc3 6. Dxc3 b6 7. Lg5 Lb7 8. f3 c5 9. e3 cxd4 10. Dxd4 Pc6 11. Dd6 Pe4 12. Lxd8 Pxd6 13. Lh4 La6! 14. b3 Pf5 15. Lf2 Pa5 16. Tb1 d5 17. cxd5 Lxf1 18. Kxf1 exd5 19. g4 Pe7 20. Pe2 Tac8 21. Tb2 f5 22. Kg2 fxg4 23. fxg4 23... h5! 24. gxh5 Tf5 25 h6 Tg5 26. Lg3 Pf5 27. Kf2 Pxh6 28. Pd4 Pg4 29. Ke2 Pf6 30. Kf3 Pc6 31. Pe6 Tf5 32. Kg2 Te8 33. Pd4 Pxd4 34. exd4 Te3 35. Te1 Td3 36. Te5 Tff3 37. Te7 a5 38. b4 Ph5 39. bxa5 Pxg3 40. hxg3 Txg3 41. Kh2 bxa5 0-1.

Chandler - Ivanchuk: 1. e4 d6 2. d4 Pf6 3. Pc3 g6 4. f4 Lg7 5. Pf3 0-0 6. Le2 c5 7. dxc5 Da5 8. 0-0 Dxc5 9. Kh1 Pc6 10. Ld3 Lg4 11. De1 Tfc8 12. Le3 Da5 13. Pd2 Ld7 14. Pc4 Dd8 15. Dh4 Pb4 16. Pa3 Da5 17. Ld2 Pxd3 18. cxd3 b5 19. e5 b4 20. Pc4 Dd8 21. Pe2 Pd5 22. Pg3 Pb6 23. f5 Pxc4 24. dxc4 dxe5 25. fxg6 hxg6 26. Pe4 f6 27. Lxb4 De8 28. Pc3 Le6 29. Pd5 Lxd5 30. cxd5 Tab8 31. a3 a5 32. Lc3 Tc5 33. Tad1 Td8 34. De4 Df7 35. Lxe5 Tcx d5 36. Pxd5 Dxd5 37. Dxd5 Txd5 38. Lc3 f5 39. Lxg7 Kxg7 40. b4 axb4 41. axb4 Tb5 42. Tb1 e5 43. Kg1 e4 44. Kf2 Kf6 45. Ke3 Ke5 46. h4 f4 47. Kf2 Kf5 48. g3 f3 49. h5 gxh5 50. Th1 Kg5 51. Th4 Txb4 52. Ke3 Kf5 53. Txh5 Kg4 54. Th8 Tb3 55. Kxe4 f2 0-1.

Ljubojevic - Portisch: 1. e4 c5 2. Pc3 d6 3. f4 Pc6 4. Pf3 g6 5. Lb5 Ld7 6. 0-0 Lg7 7. d3 a6 8. Lxc6 Lxc6 9. De1 Dd7 10. a4 b6 11. b3 Pf6 12. Ld2 h5 13. e5 Ph7 14 exd6 Dxd6 15. Pe5 Lxe5 16. fxe5 Dd4 17. Df2 Dxf2 18. Txf2 Pf8 19. Taf1 Th7 20. a5 b5 21. b4 cxb4 22. Pa2 b3 23. Pb4 Lb7 24. cxb3 Pe6 25. Tc1 Td8 26. Le3 Td7 27. Td2. 27... f6 28. Pxa6 fxe5 29. Pc5 Pxc5 30. Txc5 La6 31. Txe5 Tf7 32. Lc5 Tf5 33. Tde2 Txe5 34. Txe5 Kf7 35. d4 e6 36. Te3 Td5 37. b4 Tf5 38. Ld6 Td5 39. Tf3 Ke8 40. Tf8 kd7 41. Le5 1-0.